

कलिकपुराणम् ।

महर्षिवेदव्यासप्रणीतम् ।

पण्डितकुलपतिना

वि, ए, उपाधिधारिणा

श्रीजीवानन्दविद्यासागरभट्टाचार्येण

संस्कृतं प्रकाशितम् ।

कलिकातानगर्यम्

नारायणयन्त्रे

मुद्रितम् ।

इ० १८८० ।

RMIC LIBRARY
20267
30.5.77
JAC
ERh
20/4
Checked

प्रकाशक—श्रीजीवानन्द विद्यासागर

२ नं० ग्यानाथ मञ्जुमदारेर लेन ।

प्रिण्टर—श्रीरायनारायण पाल

१७ नं० नूतन पगयापटी ।

कल्किपुराणस्य सूचीपत्रम् ।

१ अंशः । १ अध्यायः ।

मङ्गलाचरणम्	१
सूतसमीपे शौनकादीनां महर्षीणां भविष्यप्रश्नः	१
शुकस्य कल्किपुराणप्राप्तिविवरणम्	२
कलेरुत्पत्तिः	२
कलिविवरणम्	३
कलौ आचारभ्रंशः	३
धरित्रया सह देवानां ब्रह्मलोकगमनम्	४
ब्रह्मलोकवर्णनम्	४
२ अध्यायः । ब्रह्मसमीपे कलेर्दोषकीर्तनम्	५
ब्रह्मणा सह देवानां गोलोके गमनम्	५
विष्णुसमीपे निवेदनम्	५
विष्णोर्विष्णुयशसो गृहे अवताराङ्गीकारः	५
विष्णुयशसः पत्न्याः सुमत्या गर्भः	६
विष्णौ जाते देवानां हर्षः	६
विष्णोश्चतुर्भुजमूर्त्तिपरिहारपूर्वकं मानुषरूप- धारणम्	७
रामकृष्णपञ्चासादीनां कल्किदर्शनार्थमागमनम्	७
कल्केर्नामकरणम्	७
कल्केरूपनयनकाले पितुरुपदेशः	८
३ अध्यायः । कल्केर्गुरुकुलवासार्थं यान्ना जामदग्न्यप्राप्तिश्च	८
कल्केर्वेदाध्ययनं धनुर्वेदशिक्षा च	१०

कल्किपुराणस्य सूचीपत्रम् ।	३
गुरुदक्षिणादानाभिलाषः	१०
कल्केर्विखोदकेश्वरशिवदर्शनं सुतिष्ठ	१०
शिवया शिवस्याविर्भावो वरदानञ्च	११
शङ्करात् कल्केः करवालशुकतुरङ्गप्राप्तिः	११
कल्केर्गृहप्रत्यागमनम्	१२
कल्केराश्रमधर्मीपदेशः	१३
४ अध्यायः । कल्केर्धर्मकथनम्	१३
ब्राह्मणलक्षणम्	१४
शुककृतसिंहलक्ष्मीपवर्णनम्	१६
पद्माया राजकन्याया विवरणम्	१६
शिवात् पद्माया वरलाभः	१७
५ अध्यायः । पद्मायाः स्वयंवरोद्योगः	१७
समागतभूपानां स्त्रीत्वप्राप्तिः	१८
६ अध्यायः । पद्माया विलापः	२०
कल्के रादेशेन शुकस्य पद्मासमीपे गमनम्	२१
पद्माशुकसंवादः	२१
७ अध्यायः । विशुपूजाप्रकरणम्	२४
२ अंशः । १ अध्यायः ।	२८
पद्मासमीपे अच्युतावतारकथनम्	२८
शुकस्य शश्वले प्रतिगमनम्	३०
कल्किशुकसंवादः	३१
कल्केः सिंहलगमनम्	३१
२ अध्यायः । पद्मायाः कल्किसमीपे गमनम्	३३
पद्मायाः कल्किदर्शनम्	३४

४	कल्किपुराणस्य सूचीपत्रम् ।	
३	अध्यायः । कल्किदर्शनेन भूपानां पुरुषत्वप्राप्तिः	३७
	राजगणकृतकल्किस्तवः	३७
४	अध्यायः । अनन्तस्यागमनम्	३८
	अनन्तोपाख्यानम्	४०
५	अध्यायः । अनन्तेन हंसस्य साक्षात्कारः	४४
६	अध्यायः । कल्केराज्ञया विश्वकर्मणः शश्वले पुरीनिर्माणम् ४८	
	कल्केः स्वस्तीकस्य शश्वले प्रत्यागमनम्	५०
	कल्केः सुतोत्पत्तिः	५१
७	अध्यायः । बौद्धयुद्धम्	५२
	जिनविनाशः	५४
	बौद्धजयः	५५
	३ अंशः । १ अध्यायः ।	
	स्त्रेच्छजयः	५६
	स्त्रेच्छकामिनीभिः कल्केर्युद्धम्	५७
२	अध्यायः । बालखिल्यानामागमनम्	६१
	निकुम्भदुहितुराख्यानम्	६२
	कुथोदर्याः संहारार्थं कल्केर्यात्रा	६३
	कुथोदर्या बधः	६४
३	अध्यायः । नारदादीनां महर्षीणांमागमनम्	६५
	मरोरात्मपरिचयार्थं सूर्यवंशवर्णनम्	६६
	श्रीरामचरितम्	६७
	सीतापरित्यागः	७२
	सीताया भूतलप्रवेशः	७२
	रामस्य स्वर्गारोहणम्	७२

कल्किपुराणस्य सूचीपत्रम् । ५

४ अध्यायः । रामस्य वंशावली, मरोरुत्पत्तिविवरणञ्च	७३
चन्द्रवंशे देवापेरुत्पत्तिविवरणम्	७४
देवापेर्मरोश्च दिव्यरथप्राप्तिः	७६
५ अध्यायः । कृतयुगस्यागमनम्	७६
मन्वन्तारवर्णनम्	७७
कलिना संग्रामोद्योगः	७८
६ अध्यायः । कल्के दिग्विजययात्रा	७८
धर्मस्य कल्किना समागमः	७९
धर्मस्यात्मनिवेदनम्	८०
कलिना कल्केः संग्रामः	८१
मरुदेवापिप्रभृतीनां खशकाम्बोज्ज्वरर्वरचीना- दिभिः संग्रामः	८२
७ अध्यायः । कलिसहचराणां पराभवः	८३
कोकविकोकबधः	८४
८ अध्यायः । कल्के भस्माटनगरगमनम्	८६
शशिध्वजस्य समरोद्योगः	८७
९ अध्यायः । मूर्च्छितं कल्किमादाय शशिध्वजस्य गृहा- गमनम्	९०
१० अध्यायः । सुशान्ताया गीतम्	९३
शशिध्वजकन्यया कल्के विवाहः	९५
११ अध्यायः । शशिध्वजस्य हरिभक्तिकारणम्	९६
शशिध्वजस्य पूर्वजन्मवृत्तान्तकथनम्	९६
भक्तिलक्षणम्	९८
१२ अध्यायः । हरिभक्तस्य संग्रामप्रवृत्तिकारणम्	१०१

६ कल्किपुराणस्य सूचीपत्रम् ।

१३ अध्यायः । द्विविदोपाख्यानम्	१०३
कृष्णावतारवृत्तान्तम्	१०५
१४ अध्यायः । कल्केः काञ्चनपूर्थां प्रवेशः	१०७
विषकन्यासंवादः	१०८
कल्के रनुचराणां पृथक् पृथक् राज्येऽभिषेकः	१०९
कल्केः शम्भले प्रतिगमनम्	१०९
सत्ययुगप्रवर्त्तनम्	१०९
१५ अध्यायः । मायास्तवः	११०
१६ अध्यायः । विष्णुयज्ञसो राजसूययज्ञारम्भः	११२
नारदस्यागमनम्	११३
मायाजीवयोः कथोपकथनम्	११४
विष्णुयज्ञसो वनगमनम्	११५
परशुरामस्यागमनम्	११६
१७ अध्यायः । रुक्मिणीव्रतकथनम्	११६
१८ अध्यायः । कल्केः पत्नीभिर्विहारः	१२१
१९ अध्यायः । शम्भले देवानामागमनम्	१२३
कल्केः स्वर्गारोहणम्	१२५
२० अध्यायः । गङ्गास्तोत्रम्	१२७
२१ अध्यायः । कल्किपुराणस्य सूची	१२९
कल्किपुराणश्रवणादिफलम्	१३२
कल्किपुराणसमाप्तिः ।	१३२

कल्किपुराणम् ।

प्रथमोऽध्यायः ।

—०—

सेन्द्रा देवगणा मुनीश्वरजना लोकाः सपालाः सदा
स्वं स्वं कर्म सुसिद्धये प्रतिदिनं भक्त्या भजन्त्युत्तमाः ।
तं विघ्नेशमनन्तमच्युतमजं सर्वज्ञसर्वाग्र्यं
वन्दे वैदिकतान्त्रिकादिविधिः शास्त्रैः पुरोवन्दितम् ॥ १ ॥

नारायणं नमस्कृत्य नरश्चैव नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥ २ ॥

यद्दीर्घकालसर्पकवलज्वालाज्वलद्वियद्वाः

नेतुः सत्करबालदण्डदलिता भूपाः क्षितिञ्चोभकाः ।

शश्वत् सैन्धववाहनो द्विजजनिः कल्किः परात्मा हरिः

पायात् सत्ययुगादिकृत् स भगवान् धर्मप्रहृत्तिप्रियः ॥ ३ ॥

इति सूतवचः श्रुत्वा नैमिषारण्यवासिनः ।

शौनकाद्या मह्नाभागाः पप्रच्छुस्तं कथामिमाम् ॥ ४ ॥

हे सूत ! सर्वधर्मज्ञ ! लोमहर्षणपुत्रक ! ।

त्रिकालज्ञ ! पुराणज्ञ ! वद भागवतीं कथाम् ॥ ५ ॥

कः कलिः ? कुत्र वा जातो जगतामीश्वरः प्रभुः ।

कथं वा नित्यधर्मस्य विनाशः कलिना कृतः ? ॥ ६ ॥

इति तेषां वचः श्रुत्वा सूतो ध्यात्वा हरिं प्रभुम् ।
 सहर्षपुलकोद्भिन्न सर्वाङ्गः प्राह तान् मुनीन् ॥ ७ ॥
 सूत उवाच । शृणुध्वमिदमाख्यानं भविष्यं परमाद्भुतम् ।
 कथितं ब्रह्मणा पूर्वं नारदाय विष्टुच्छते ॥ ८ ॥
 नारदः प्राह मुनये व्यासायामिततेजसे ।
 स व्यासो निजपुत्राय ब्रह्मराताय धीमते ॥ ९ ॥
 स चाभिमन्युपुत्राय विश्वराताय संसदि ।
 प्राह भागवतान् धर्म्मान् अष्टादशसहस्रकान् ॥ १० ॥
 तदा नृपे लयं प्राप्ते सप्ताहे प्रश्रुशेषितम् ।
 मार्कण्डेयादिभिः पृष्टः प्राह पुण्याश्रमे शुक्रः ॥ ११ ॥
 तत्राहं तदनुज्ञातः श्रुतवानस्मि याः कथाः ।
 भविष्या कथयामीह पुण्या भागवतीः शुभाः ॥ १२ ॥
 ताः शृणुध्वं महाभागाः ! समाहितधियोऽन्तिशम् ।
 गते क्लृप्ते स्वनिलयं प्रादुर्भूतो यथा कलिः ॥ १३ ॥
 प्रलयान्ते जगत्स्रष्टा ब्रह्मा लोकपितामहः ।
 ससर्ज्जं घोरं मलिनं पृष्ठदेशात् स्वपातकम् ॥ १४ ॥
 स चाधर्मं इति ख्यातस्तस्य वंशानुकीर्तनात् ।
 श्रवणात् स्मरणात्लोकः सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ १५ ॥
 अधर्मस्य प्रिया रम्या मिथ्या मार्जारलोचना ।
 तस्य युक्तोऽतितेजस्वी दम्भः परमकोपनः ॥ १६ ॥
 स मायायां भगिन्यान्तु लोभं पुत्रञ्च कन्यकाम् ।
 निहृतिं जनयामास तयोः क्रोधः सुतोऽभवत् ॥ १७ ॥
 स हिंसायां भगिन्यान्तु जनयामास तं कलिम् ।
 वामहस्तघृतोपस्थं तैलाभ्यक्ताङ्घ्रनप्रभम् ॥ १८ ॥

कौकीदरं करालास्यं लोलजिह्वं भयानकम् ।
 पूतिगन्धं द्यूतमद्यस्त्रीसुवर्णकृताश्रयम् ॥ १९ ॥
 भगिन्यान्तु दुरुक्त्यां स भयं पुत्रञ्च कन्यकाम् ।
 मृत्युं स जनयामास तयोश्च निरयोऽभवत् ॥ २० ॥
 यातनायां भगिन्यान्तु लेभे पुत्रायुतायुतम् ।
 त्रयं कलिकुले जाता बहवो धर्मनिन्दकाः ॥ २१ ॥
 यज्ञाध्ययनदानादिवेदतन्त्रविनाशकाः ।
 अधिव्याधिजराग्लानिदुःखशोकभयाश्रयाः ॥ २२ ॥
 कलिराजानुगाश्चेर्युथशो लोकनाशकाः ।
 बभूवुः कालविभ्रष्टाः क्षणिकाः कामुका नराः ॥ २३ ॥
 दम्भाचारदुराचारास्तातमाहविहिंसकाः ।
 वेदहीना द्विजा दीनाः शूद्रमेवापराः सदा ॥ २४ ॥
 कुतर्कवादबहुला धर्मविक्रयिणोऽधमाः ।
 वेदविक्रयिणो ब्राह्म्या रसविक्रयिणस्तथा ॥ २५ ॥
 मांसविक्रयिणः क्रूराः शिश्रोदरपरायणाः ।
 परदाररता मत्ता वर्णसङ्करकारकाः ॥ २६ ॥
 ङ्गस्वाकाराः पापसाराः शठा मठनिवासिनः ।
 षोडशाब्दायुषः श्यालवान्बवा नीचसङ्गमाः ॥ २७ ॥
 विवादकलहलुब्धाः केगवेशविभूषणाः ।
 कलौ कुलीना धनिनः पूज्या वार्द्धुषिका द्विजाः ॥ २८ ॥
 सत्र्यासिनो गृहासक्ता गृहस्थास्त्वविवेकिनः ।
 गुरुनिन्दापरा धर्मध्वजिनः साधुवञ्चकाः ॥ २९ ॥
 प्रतिग्रहरताः शूद्राः परस्वहरणादराः ।
 हयोः स्वीकारमुहाहः शठे मैत्री वदान्यता ॥ ३० ॥

प्रतिदाने क्षमाशक्तौ विरक्तिकरणाक्षमे ।
 वाचालत्वञ्च पाण्डित्ये यशोऽर्थे धर्मसेवनम् ॥ ३१ ॥
 धनाव्यत्वञ्च साधुत्वे दूरे नीरे च तीर्थता ।
 सूत्रमात्रेण विप्रत्वं दण्डमात्रेण मस्करी ॥ ३२ ॥
 अल्पशस्या वसुमती नदीतीरेऽवरोपिता ।
 स्त्रियो वेश्यालापसुखाः स्वपुंसा त्यक्तमानसाः ॥ ३३ ॥
 परान्नलोलुपा विप्राश्चण्डालगृहयाजकाः ।
 स्त्रियो वैधव्यहीनाश्च स्वच्छन्दाचरणप्रियाः ॥ ३४ ॥
 चित्रवृष्टिकरा मेघा मन्दशस्या च मेदिनी ।
 प्रजाभक्षा नृपा लोकाः करपीडाप्रपीडिताः ॥ ३५ ॥
 स्कन्धे भारं करे पुत्रं कृत्वा क्षुब्धाः प्रजाजनाः ।
 गिरिदुर्गं वनं घोरमाश्रयिष्यन्ति दुर्भगाः ॥ ३६ ॥
 मधुमांसैर्मूलफलैराहारैः प्राणधारिणः ।
 एवं तु प्रथमे पादे कलेः कृष्णविनिन्दकाः ॥ ३७ ॥
 द्वितीये तन्नामहीनास्तृतीये वर्णसङ्गराः ।
 एकवर्णाश्चतुर्थे च विस्मृताच्युतसत्क्रियाः ॥ ३८ ॥
 निःस्वाध्यायस्वधास्वाहावौषडोकारवर्जिताः ।
 देवाः सर्वे निराहाराः ब्रह्माणं शरणं ययुः ॥ ३९ ॥
 धरित्रीमग्रतः कृत्वा क्षीणां दीनां मनस्विनीम् ।
 ददृशुर्ब्रह्मणो लोकं वेदध्वनिनिनादितम् ॥ ४० ॥
 यज्ञधूमैः समाकीर्णं मुनिवर्थनिषेवितम् ।
 सुवर्णवेदिकामध्ये दक्षिणावर्त्तमुज्ज्वलम् ॥ ४१ ॥
 वङ्गं यूपाङ्कितोद्यानवनपुष्पफलान्वितम् ।
 सरोभिः सारसैर्हंसैराद्भ्यन्तमिवातिथिम् ॥ ४२ ॥

द्वितीयोऽध्यायः ।

५

वायुलीललताजालकुसुमालिकुलाकुलैः ।

प्रणामाह्वानसत्कारमधुरालापवीक्षणैः ॥ ४३ ॥

तद्ब्रह्मसदनं देवाः शिखराः क्लिन्नमानसाः ।

विविशुस्तदनुज्ञाता निजकार्यं निवेदितुम् ॥ ४४ ॥

त्रिभुवनजनकं सदासनस्थं सनकसनन्दनसनातनैश्च सिद्धैः ।

परिसेवितपादकमलं ब्रह्माणं देवता नेमुः ॥ ४५ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये कल्पिविवरणं

नाम प्रथमोऽध्यायः ।

द्वितीयोऽध्यायः ।

सूत उवाच । उपविष्टास्ततो देवा ब्रह्मणो वचनात् पुरः ।

कसेर्दीषाद्बभ्रुवन्नि कथयामासुरादरात् ॥ १ ॥

देवानां तद्वचः श्रुत्वा ब्रह्मा तानाह दुःखितान् ।

प्रसादयित्वा तं विशु' साधयिष्याम्यभीक्षितम् ॥ २ ॥

इति देवैः परिवृतो गत्वा गोलोकवासिनम् ।

श्रुत्वा प्राह पुरो ब्रह्मा देवानां हृदयेक्षितम् ॥ ३ ॥

तत् श्रुत्वा पुण्डरीकाक्षो ब्रह्माणमिदमब्रवीत् ।

शम्भले विशुयशसो गृहे प्रादुर्भवाम्यहम् ।

सुमत्यां मातरि विभो ! कन्यायां त्वन्निदेशतः ॥ ४ ॥

चतुर्भिर्भ्रातृभिर्देव ! करिष्यामि कलिक्षयम् ।

भवन्तो बान्धवा देवाः स्वांशेनावतरिष्यथ ॥ ५ ॥

इयं मम प्रिया लक्ष्मीः सिंहले सम्भविष्यति ।

वृहद्रथस्य भूपस्य कोमुद्यां कमलेक्षणा ।

भार्यायां मम भार्यैषा पद्मानाम्नी जनिष्यति ॥ ६ ॥

यात यूयं भुवं देवाः स्वांश्रावतरणे रताः ।
 राजानौ मरुदेवापी स्थापयिष्याम्यहं भुवि ॥ ७ ॥
 पुनः कृतयुगं कृत्वा धर्मान् संस्थाप्य पूर्ववत् ।
 कलिव्यालं संनिरस्य प्रयास्ये स्वालयं विभो ! ॥ ८ ॥
 इत्युदीरितमाकर्ष्य ब्रह्मा देवगणैर्वृतः ।
 जगाम ब्रह्मसदनं देवाश्च त्रिदिवं ययुः ॥ ९ ॥
 महिमा स्वस्य भगवान् निजजन्मकृतोद्यमः ।
 विप्रर्षे ! शम्भलग्राममाविवेश परात्मकः ॥ १० ॥
 सुमत्यां विष्णुयशसा गर्भमाधत्त वैष्णवम् ।
 ग्रहनक्षत्रराश्यादिसेवितश्रीपदाम्बुजम् ॥ ११ ॥
 सरित्समुद्रा गिरयो लोकाः सस्थाणुजङ्गमाः ।
 सहर्षा ऋषयो देवा जाते विष्णौ जगत्पती ॥ १२ ॥
 बभूवुः सर्वसत्वानामानन्दा विविधाश्रयाः ।
 नृत्यन्ति पितरो हृष्टास्तुष्टा देवा जगुर्यशः ॥ १३ ॥
 चक्रुर्वाद्यानि गन्धर्वाननृतुश्चाप्सरोगणाः ॥ १४ ॥
 द्वादश्यां शुक्लपक्षस्य माधवे मासि माधवः ।
 जाते ददृशतुः पुत्रं पितरौ हृष्टमानसी ॥ १५ ॥
 धातृमाता महाषष्ठी नाभिच्छेत्री तदम्बिका ।
 गङ्गोदकक्लेदमोक्षा सावित्री मार्जनोद्यता ॥ १६ ॥
 तस्य विष्णोरनन्तस्य वसुधाऽधात् पयःसुधाम् ।
 मातृका माङ्गल्यवचः कृष्णजन्मदिने तथा ॥ १७ ॥
 ब्रह्मा तदुपधार्याशु स्वाशुगं प्राह सेवकम् ।
 याहीति सूतिकागारं गत्वा विष्णुं प्रबोधय ॥ १८ ॥
 चतुर्भुजमिदं रूपं देवानामपि दुर्लभम् ।

त्यक्त्वा मानुषवद्रूपं कुरु नाथ ! विचारितम् ॥ १९ ॥
 इति ब्रह्मवचः श्रुत्वा पवनः सुरभिः सुखम् ।
 सशीतः प्राह तरसा ब्रह्मणो वचनादृतः ॥ २० ॥
 तच्छ्रुत्वा पुण्डरीकाक्षस्तत्क्षणात् द्विभुजोऽभवत् ।
 तदा तत् पितरौ दृष्ट्वा विस्मयापन्नमानसौ ॥ २१ ॥
 भ्रमसंस्कारवत्तत्र मेनाते तस्य मायया ।
 ततस्तु शश्वलग्रामे सोऽस्य जीवजातयः ।
 मङ्गलाचारबहुलाः पापतापविवर्जिताः ॥ २२ ॥
 सुमतिस्तं सुतं लब्ध्वा विष्णुं जिष्णुं जगत्पतिम् ।
 पूर्णकामा विप्रमुख्यानाह्वयादात् गवां शतम् ॥ २३ ॥
 हरेः कल्याणकृद्विष्णुयशाः शुद्धेन चेतसा ।
 सामर्ग्यजुर्विद्भिरग्न्यै स्तन्नामकरणे रतः ॥ २४ ॥
 तदा रामः कृपो व्यासो द्रौणिर्भिष्णुशरीरिणः ।
 समायाता हरिं द्रष्टुं बालकत्वमुपागतम् ॥ २५ ॥
 तानागतान् समालोक्य चतुरः सूर्यसन्निभान् ।
 हृष्टरोमा द्विजवरः पूजयाञ्चक्र ईश्वरान् ॥ २६ ॥
 पूजितास्ते स्वासनेषु संविष्टाः स्वसुखाश्रयाः ।
 हरिं क्रोडगतं तस्य ददृशुः सर्वमूर्त्तयः ॥ २७ ॥
 तं बालकं नराकारं विष्णुं नत्वा मुनीश्वराः ।
 कल्किं कल्कविनाशार्थमाविर्भूतं विदुर्बुधाः ॥ २८ ॥
 नामाकुर्वन्स्ततस्तस्य कल्किरित्यभिविश्रुतम् ।
 कृत्वा संस्कारकर्म्मणि ययुस्ते हृष्टमानसाः ॥ २९ ॥
 ततः स बृहधे तत्र सुमत्या परिपालितः ।
 कालेनाल्पेन कंसारिः शुक्लपद्मे यथा शशी ॥ ३० ॥

कल्केर्ज्येष्ठास्त्रयः शूराः कविप्राञ्जसुमन्त्रकाः ।
 पितृमातृप्रियकरा गुरुविप्रप्रतिष्ठिताः ॥ ३१ ॥
 कल्के रंशाः पुरो जाताः साधवो धर्मतत्पराः ।
 मार्ग्यभर्ग्यविशालाद्या ज्ञातयस्तदमुत्रताः ॥ ३२ ॥
 विशाख्यूपभूपालपालितास्तापवर्जिताः ।
 ब्राह्मणाः कल्किमालोक्य परां प्रीतिमुपागताः ॥ ३३ ॥
 ततो विष्णुयथाः पुत्रं धीरं सर्वगुणाकरम् ।
 कल्किं कमलपत्राक्षं प्रोवाच पठनादृतम् ॥ ३४ ॥
 तात ! ते ब्रह्मसंस्कारं यज्ञसूत्रमनुत्तमम् ।
 सावित्रीं वाचयिष्यामि ततो वेदान् पठिष्यसि ॥ ३५ ॥
 कल्किरवाच । को वेदः का च सावित्री केन सूत्रेण संस्कृताः ।
 ब्राह्मणा विदिता लोके तत्तत्त्वं वद तात ! माम् ॥ ३६ ॥
 पितोवाच । वेदो हरेर्वाक् सावित्री वेदमता प्रतिष्ठिता ।
 त्रिगुणश्च त्रिष्टत् सूत्रं तेन विप्राः प्रतिष्ठिताः ॥ ३७ ॥
 दशयज्ञैः संस्कृता ये ब्राह्मणा ब्रह्मवादिनः ।
 तत्र वेदाश्च लोकानां त्रयाणामिह पोषकाः ॥ ३८ ॥
 यज्ञाध्ययनदानादितपःस्वाध्यायसंयमैः ।
 प्रीणयन्ति हरिं भक्त्या वेदतन्त्रविधानतः ॥ ३९ ॥
 तस्मात् यथोपनयनकर्मणोऽहं द्विजैः सह ।
 संस्कृतुं बान्धवजनैस्त्वामिच्छामि शुभे दिने ॥ ४० ॥
 पुत्र उवाच । के च ते दश संस्कारा ब्राह्मणेषु प्रतिष्ठिताः ।
 ब्राह्मणाः केन वा विष्णुमर्चयन्ति विधानतः ॥ ४१ ॥
 पितोवाच । ब्राह्मण्यां ब्राह्मणादुयाती गर्भाधानादिसंस्कृतः ।
 सन्ध्यात्रयेण सावित्रीपूजाजपपरायणः ॥ ४२ ॥

तपस्वी सत्यवाग् धीरो धर्मात्मा त्राति संसृतिम् ।
 विष्णुर्चनमिदं ज्ञात्वा सदानन्दमयो द्विजः ॥ ४३ ॥
 पुत्र उवाच । कुत्रास्ते स द्विजो येन तारयत्यखिलं जगत् ।
 सम्भारिणं हरिं प्रीणन् कामदोग्धा जगत्त्रये ॥ ४४ ॥
 पितोवाच । कलिना बलिना धर्मघातिना द्विजपातिना ।
 निराहता धर्मरता गता वर्षान्तरान्तरम् ॥ ४५ ॥
 ये स्वल्पतपसो विप्राः स्थिताः कलियुगान्तरे ।
 शिश्रोदरभृतोऽधर्मनिरता विरतक्रियाः ॥ ४६ ॥
 पापसारा दुराचारास्तेजोहीनाः कलाविह ।
 चात्मानं रक्षितुं नैव शक्ताः शूद्रस्य सेवकाः ॥ ४७ ॥
 इति जनकवचो निशम्य कल्किः
 कलिकुलनाशमनोऽभिलाषम्भा ।
 द्विजनिजवचनैस्तदोपनीतो
 गुरुकुलवासमुवास साधुनाथः ॥ ४८ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये कल्किजन्मोपनयनं
 नाम द्वितीयोऽध्यायः ।

तृतीयोऽध्यायः ।

सूत उवाच । ततो वस्तुं गुरुकुले यान्तं कल्किं निरीक्ष्य सः ।
 महेंद्राद्रिस्थितो राम समानीयायमं प्रभुः ॥ १ ॥
 प्राह त्वां पाठयिष्यामि गुरुं मां विद्धि धर्मतः ।
 भृगुवंशसमुत्पन्नं जामदग्न्यं महाप्रभुम् ॥ २ ॥
 वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञं धनुर्वेदविशारदम् ।
 हत्वा निःक्षत्रियां पृथ्वीं दत्त्वा विप्राय दक्षिणम् ॥ ३ ॥

महेन्द्राद्री तपस्तमुमागतोऽहं द्विजात्मजं । ।
 त्वं पठात्र निजं वेदं यच्चान्यच्छास्त्रमुत्तमम् ॥ ४ ॥
 इति तद्वच आश्रुत्य संप्रहृष्टतनूरुहः ।
 कल्किः पुरो नमस्कृत्य वेदाधीतो ततोऽभवत् ॥ ५ ॥
 सङ्गं चतुःषष्टिकलं धनुर्वेदादिकञ्च यत् ।
 समधीत्य जामदग्न्यात् कल्किः प्राह कृताञ्जलिः ॥ ६ ॥
 दक्षिणां प्रार्थय विभो ! या देया तव सन्निधौ ।
 यथा मे सर्वसिद्धिः स्याद् या स्यात् त्वत्तोषकारिणी ॥ ७ ॥
 ब्रह्मणा प्रार्थितो भूमन् ! कलिनिग्रहकारणात् ।
 विष्णुः सर्वाश्रयः पूरुषः स जातः शम्भुले भवान् ॥ ८ ॥
 मत्तो विद्यां शिवादस्त्रं लभ्वा वेदमयं शुकम् ।
 सिंहले च प्रियां पद्मां धर्मान् संस्थापयिष्यसि ॥ ९ ॥
 ततो दिग्विजये भूपान् धर्महीनान् कलिप्रियान् ।
 निगृह्य बीडान् देवापि मरुच्च स्थापयिष्यसि ॥ १० ॥
 वयमेतैस्तु सन्तुष्टाः साधुकृत्यैः सदक्षिणाः ।
 यन्नं दानं तपः कर्म करिष्यामो यथोचितम् ॥ ११ ॥
 इत्येतत् वचनं श्रुत्वा नमस्कृत्य मुनिं गुरुम् ।
 विल्वोदकेश्वरं देवं गत्वा तुष्टाव शङ्करम् ॥ १२ ॥
 पूजयित्वा यथान्यायं शिवं शान्तं महेश्वरम् ।
 षण्णपत्याशुतोषं तं ध्यात्वा प्राह हृदिस्थितम् ॥ १३ ॥

कल्किर्वाच ।

गोरीनाथं विश्वनाथं शरष्णं भूतावासं वासुकीकण्ठभूषम् ।
 त्र्यम्बकं पद्मास्यादिदेवं पुराणं वन्दे सान्द्रानन्दसन्दोहदत्तम् ॥ १४ ॥
 योगाधीशं कामनाशं करालं गङ्गासङ्गिन्मूर्धानमीशम् ।

अटाजूटाटोपरिस्त्रिभुवं महाकालं चन्द्रभालं नमामि ॥१५॥
 श्मशानस्थं भूतवेतालसङ्गं नानाशास्त्रैः खड्गशूलादिभिश्च ।
 व्ययात्युया बाहवो लोकनाशे यस्य क्रोधोद्धूतलोकोऽस्तमेति १६
 यो भूतादिः पञ्चभूतैः सिष्टक्षुः तन्मात्रात्मा कालकर्मस्वभावैः ।
 प्रहृत्येदं प्राप्य जीवत्वमीशो ब्रह्मानन्दो रमते तं नमामि ॥१७॥

स्थिती विष्णुः सर्वजिष्णुः सुरात्मा
 लोकान् साधून् धर्मसेतून् बिभर्षि ।
 ब्रह्माद्यांशे योऽभिमानो गुणात्मा
 शब्दाद्यङ्गैस्तं परिशं नमामि ॥ १८ ॥

यस्याज्ञया वायवो वान्ति लोके ज्वलत्यग्निः सविता याति तप्यन्
 शीतांशुः खे तारकैः सग्रहैश्च प्रवर्त्तते तं परिशं प्रपद्ये ॥ १९ ॥
 यस्याश्वासात् सर्वधात्री धरित्री देवो वर्षत्यम्बु कालः प्रमाता ।
 मेरुर्मध्ये भुवनान्नाञ्च भर्त्ता तमीशानं विश्वरूपं नमामि ॥२०॥

इति कल्किस्तवं श्रुत्वा शिवः सर्वात्मदर्शनः ।
 साक्षात् प्राह हसन्नीशः पार्वतीसहितोऽग्रतः ॥ २१ ॥
 कल्केः संसृश्य हस्तेन म्रमस्तावयध्वं मुदा ।
 तमाह वरय प्रेष्ठ ! वरं यत्तेऽभिकाङ्क्षितम् ॥ २२ ॥
 त्वया कृतमिदं स्तोत्रं ये पठन्ति जप्ता मुधि ।
 तेषां सर्वार्थसिद्धिः स्यादिह लोके परत्र च ॥ २३ ॥
 विद्यार्थी चाप्नुयाद्विद्यां धर्मार्थी धर्ममाप्नुयात् ।
 कामानवाप्नुयात् कामी पठनात् श्रवणादपि ॥ २४ ॥
 त्वं गारुडमिदं चाख्यं कामगं बहुरूपिणम् ।
 शुक्मीनञ्च सर्वज्ञं मया दत्तं गृह्णाण भोः ! ॥ २५ ॥
 सर्वशास्त्रास्त्रविद्वांसं सर्ववेदार्थपारगम् ।

जयिनं सर्वभूतानां त्वां वदिष्यन्ति मानवाः ॥ २६ ॥
रत्नक्षरं करालञ्च करबालं महाप्रभम् ।
गृह्णाण गुरुभारायाः पृथिव्या भारसाधनम् ॥ २७ ॥
इति तद्वच आश्रुत्य नमस्कृत्य महेश्वरम् ।
शम्भलग्रामभगमत् तुरगीण त्वरान्वितः ॥ २८ ॥
पितरं मातरं भ्रातृन् नमस्कृत्य यथाविधि ।
सर्वं तद्दर्शयामास जामदग्न्यस्य भाषितम् ॥ २९ ॥
शिवस्य वरदानञ्च कथयित्वा शुभाः कथाः ।
कल्किः परमतेजस्वी ज्ञातिभ्योऽप्यवदन्मुदा ॥ ३० ॥
गार्ग्य भर्ग्य विशालाद्यास्तत् श्रुत्वा नन्दिताः स्थिताः ।
कथोपकथनं जातं शम्भलग्रामवासिनाम् ॥ ३१ ॥
विशाखयूपभूपालः श्रुत्वा तेषाञ्च भाषितम् ।
प्रादुर्भावं हरिर्मेने कलिनिग्रहकारकम् ॥ ३२ ॥
माहिषत्यां निजपुरे यागदानतपोव्रतान् ।
ब्राह्मणान् क्षत्रियान् वैश्यान् शूद्रानपि हरिः प्रियान् ॥ ३३ ॥
स्वधर्मनिरतान् दृष्ट्वा धर्मिष्ठोऽभून्नृपः स्वयम् ।
प्रजापालः शुद्धमनाः प्रादुर्भावात् श्रियः पतेः ॥ ३४ ॥
अधर्मवंश्यांस्तान् दृष्ट्वा जनान् धर्मक्रियापरान् ।
लोभानृतादयो जग्मुस्तद्देशात् दुःखिता भृशम् ॥ ३५ ॥
जैत्रं तुरगमारुह्य खड्गञ्च विमलप्रभम् ।
दंशितः सशरं चापं गृहीत्वागात् पुराद्वहिः ॥ ३६ ॥
विशाखयूपभूपालः प्रायात् साधुजनप्रियः ।
कल्किं द्रष्टुं हरिरंशमाविर्भूतञ्च शम्भले ॥ ३७ ॥
कविं प्राञ्जं सुमन्तुञ्च पुरस्कृत्य महाप्रभम् ।

गार्ग्यभर्ग्यविशालैश्च ज्ञातिभिः परिवारितम् ॥ ३८ ॥
 विशाखयूपो दृष्टो चन्द्रं तारागणैरिव ।
 पुराद्वहिः सुरैर्यद्ददिस्रसुच्चैःश्रवःस्थितम् ॥ ३९ ॥
 विशाखयूपोऽवनतः सम्प्रहृष्टतनूरुहः ।
 कल्के रालोकनात् सद्यः पूर्णात्मा वैष्णवोऽभवत् ॥ ४० ॥
 सह राज्ञा वसन् कल्किः धर्मानाह पुरीदितान् ।
 ब्राह्मणक्षत्रियविशामाश्रमाणां समासतः ॥ ४१ ॥
 ममांशान् कलिविभ्रष्टानिति मज्जन्मसङ्गतान् ।
 राजसूयाश्वमेधाभ्यां मां यजस्व समाहितः ॥ ४२ ॥
 अयमेव परो लोको धर्मश्चाहं सनातनः ।
 कालस्वभावसंस्काराः कर्मानुगतयो मम ॥ ४३ ॥
 सोमसूर्यकुले जातौ देवापिमरुसंज्ञकौ ।
 स्थापयित्वा कृतयुगं कृत्वा यास्यामि सन्नतिम् ॥ ४४ ॥
 इति तद्वचनं श्रुत्वा राजा कल्किं हरिं प्रभुम् ।
 प्रणम्य प्राह सहर्मान् वैष्णवान् मनसेषितान् ॥ ४५ ॥
 इति नृपवचनं निशम्य कल्किः कलिकुलज्ञाशमवासनावतारः ।
 नेजजनपरिषद्दिनोदकारी मधुरवचोभिराह साधुधर्मान् ॥ ४६ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवर्ते भविष्ये कल्किवरलाभ-
 नामकस्तृतीयोऽध्यायः ।

चतुर्थोऽध्यायः ।

इत उवाच । ततः कल्किः सभामध्ये राजमानो रविर्यथा ।
 बभाषे तं नृपं धर्ममयो धर्मान् द्विजप्रियान् ॥ १ ॥

कल्किरुवाच । कालेन ब्रह्मणो नाशे प्रलये मयि सङ्गताः ।

अहमेवासमेवाप्रे नान्यत् कार्यमिदं मम ॥ २ ॥

प्रसुप्तलोकात्मस्य द्वैतहीनस्य चात्मनः ।

महानिशान्ते रन्तुं मे समुद्रूतो विराट् प्रभुः ॥ ३ ॥

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।

तदङ्गजोऽभवद् ब्रह्मा वेदवक्त्रो महाप्रभुः ॥ ४ ॥

जीवोपाधेर्ममांशाश्च प्रकृत्या मायया स्वया ।

ब्रह्मोपाधिः स सर्वज्ञो मम वाग्बेदशासितः ॥ ५ ॥

ससर्ज जीवजातानि कालमायांशयोगतः ।

देवा मन्वाद्यो लोकाः सप्रजापतयः प्रभुः ॥ ६ ॥

गुणिन्या माययांशा मे नानोपाधौ ससर्जरे ।

सोपाधय इमे लोका देवाः सखानुजङ्गमाः ॥ ७ ॥

ममांशा मायया सृष्टा यतो मय्याविशन् लये ।

एवंविधा ब्राह्मणा ये मत्शरीरा मदात्मिकाः ॥ ८ ॥

मानुषरन्ति भुवने यन्नाध्ययनसत्क्रियाः ।

मां प्रसेवन्ति शंसन्ति तपोदानक्रियास्त्रिह ॥ ९ ॥

स्मरन्त्यामोदयन्त्येव नान्ये देवादयस्तथा ।

ब्राह्मणा वेदवक्तारो वेदा मे मूर्त्तयः पराः ॥ १० ॥

तस्मादिमे ब्राह्मणजास्तैः पुष्टास्त्रिजगज्जनाः ।

जगन्ति मे शरीराणि तत्प्रेषे ब्रह्मणो वरः ॥ ११ ॥

तेनाहं तान् नमस्यामि शुद्धसत्वगुणाश्रयः ।

ततो जगन्मयं पूर्वं मां सेवन्तेऽखिलाश्रयाः ॥ १२ ॥

विशाखयूप उवाच । विप्रस्य लक्षणं ब्रूहि त्वङ्गतिः का च तत्कृता ।

यतस्तवानुपहृष्टेण वाग्वाणा ब्राह्मणाः क्षताः ॥ १३ ॥

कैलिकरवाच । वेदा मामीश्वरं प्राङ्मुख्यं व्यक्तिमत्परम् ।
 ते वेदा ब्राह्मणसुखे ज्ञानाधर्मं प्रकाशिताः ॥ १४ ॥
 धो धर्मी ब्राह्मणानां हि सा भक्तिर्मम पुष्पला ।
 तथाहं तोषितः त्रीशः सन्भवामि युगी युगी ॥ १५ ॥
 जह्वन्तु त्रिष्टुतं सूत्रं सधनानिर्मितं शनैः ।
 तन्तुत्रयमधोहस्तं यज्ञसूत्रं विदुर्बुधाः ॥ १६ ॥
 त्रियुगं तदभिनियुक्तं वेदप्रवरसंमितम् ।
 शिरोधरात् नाभिर्मध्यात् पृष्ठाक्षपरिमाणकम् ॥ १७ ॥
 यजुर्विदां नाभिर्मितं सामगानामयं विधिः ।
 वामस्तन्धेन विष्टुतं यज्ञसूत्रं बलप्रदम् ॥ १८ ॥
 षट्मस्रश्चन्दनाथैस्तु धारयेत् तिलकं द्विजः ।
 भाले त्रियुष्ट्रं कर्णाङ्गं केशपर्यन्तमुज्ज्वलम् ॥ १९ ॥
 युष्ट्रमङ्गुलिमानस्तु त्रियुष्ट्रं तत् त्रिधा कृतम् ।
 ब्रह्मविष्णुशिवावासं दर्शनात् पापनाशनम् ॥ २० ॥
 ब्राह्मणानां करे स्वर्गा वाचो वेदाः करे हरिः ।
 गात्रे तीर्थानि रागाश्च नाडीषु प्रकृतिस्त्रिष्टुत् ॥ २१ ॥
 सावित्री कण्ठकुहरा हृदयं ब्रह्मसंज्ञितम् ।
 तेषां स्तनान्तरे धर्मः पृष्ठोऽधर्मः प्रकीर्तितः ॥ २२ ॥
 भूदेवा ब्राह्मणा राजन् ! पूज्या वन्द्या सद्गुक्तिभिः ।
 चतुराश्रम्यकुशला मम धर्मप्रवर्त्तकाः ॥ २३ ॥
 बालाद्यापि ज्ञानवृक्षास्तपोवृक्षा मम प्रियाः ।
 तेषां वचः पालयितुम् श्रवतारः कृता मया ॥ २४ ॥
 महाभाष्यं ब्राह्मणानां सर्वपापप्रणाशनम् ।
 कलिदोषहरं श्रुत्वा मुञ्चते सर्वतो भयात् ॥ २५ ॥

इति कल्किवचः श्रुत्वा कलिदोषविनाशनम् ।
 प्रणम्य तं शुकमनाः प्रययौ वैष्णवाग्रणीः ॥ २६ ॥
 गते राजनि सन्ध्यायां शिवदत्तशुको बुधः ।
 चरित्वा कल्किपुरतः श्रुत्वा तं पुरतः स्थितः ॥ २७ ॥
 तं शुकं प्राञ्च कल्किस्तु सन्धितं सुतिपाठकम् ।
 स्वागतं भवता कस्मात् देशात् किं खादितं ततः ॥ २८ ॥
 शुक उवाच । शृणु नाथ ! वचो मङ्गलं कीर्तुहलसमन्वितम् ।
 अहं गतश्च जलधर्मध्ये सिंहलसंज्ञके ॥ २९ ॥
 यथावृत्तं द्वीपगतं तच्चित्रं श्रवणप्रियम् ।
 वृहद्रथस्य नृपतेः कन्यायाश्चरितामृतम् ॥ ३० ॥
 कौमुद्यामिह जाताया जगतां पापनाशनम् ।
 चरितं सिंहले द्वीपे चातुर्वर्ष्यजनावृते ॥ ३१ ॥
 प्रासादधर्म्यसदनपुरराजिविराजिते ।
 रत्नस्फाटिककुड्यादिस्वर्णताभिर्विभूषिते ॥ ३२ ॥
 स्त्रीभिरुत्तमवेशाभिः पद्मिनीभिः समावृते ।
 सरोभिः सारसैर्हंसैरुपकूलजलाकुले ॥ ३३ ॥
 भृङ्गरङ्गप्रसङ्गाद्यैः पद्मैः कङ्कारकुन्दकैः ।
 नानाम्बुजलताजालवनोपवनमण्डिते ॥ ३४ ॥
 देशे वृहद्रथो राजा महाबलपराक्रमः ।
 तस्य पद्मावती कन्या धन्या रेजे यशस्विनी ॥ ३५ ॥
 भुवने दुर्लभा लोकेऽप्रतिमा वरवर्णिनी ।
 काममोहकरी चारुचरित्रा चित्रनिर्मिता ॥ ३६ ॥
 शिवसेवापरा गौरी यथा पूज्या सुसम्भता ।
 सखीभिः कन्यकाभिश्च जपध्यानपरायणा ॥ ३७ ॥

ज्ञात्वा ताञ्च हरेर्लक्ष्मीं समुद्भूतां वराङ्गनाम् ।
 हरः प्रादुरभूत् साक्षात् पार्वत्या सह हर्षितः ॥ ३८ ॥
 सा तमालोक्य वरदं शिवं गौरीसमन्वितम् ।
 लज्जिताधोमुखी किञ्चिन्नोवाच पुरतः स्थिता ॥ ३९ ॥
 हरस्तामाह सुभगे ! तव नारायणः पतिः ।
 पाणिं ग्रहीष्यति मुदा नान्यो योग्यो नृपात्मजः ॥ ४० ॥
 कामभावेन भवने ये त्वां पश्यन्ति मानवाः ।
 तेनैव वयसा नार्थी भविष्यन्त्यपि तत्क्षणात् ॥ ४१ ॥
 देवासुरास्तथा नागा गन्धर्वाश्चरणादयः ।
 त्वया रन्तुं यथाकाले भविष्यन्ति किल स्त्रियः ॥ ४२ ॥
 विना नारायणं देवं त्वत्पाणिग्रहणार्थिनम् ।
 गृहं याहि तपस्यज्ञा भोगायतनमुत्तमम् ॥ ४३ ॥
 मा क्षोभय हरेः पत्नि ! कमले ! विमलं कुरु ।
 इति दत्त्वा वरं सोमस्तत्रैवान्तर्दधे हरः ॥ ४४ ॥
 हरवरमिति सा निशम्य पद्मा
 समुचितमात्मनोरथप्रकाशम् ।
 विकसितवदना प्रणम्य सोमं
 निजजनकालयमाविवेश रामा ॥ ४५ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये हरवरप्रदान-
 नामकश्चतुर्थोऽध्यायः ।

पञ्चमोऽध्यायः ।

शुक उवाच । गते बहुतिथे काले पद्मां वीक्ष्य वृहद्गतः ।
 निरूढयौवनां पुत्रीं विस्मितः पापशङ्कया ॥ १ ॥

कौमुदीं प्राह महिषीं पद्मोद्वाहेऽत्र कं नृपम् ।
 वरयिष्यामि सुभगे ! कुलशीलसमन्वितम् ॥ २ ॥
 सा तमाह पतिं देवी शिवेन प्रतिभाषितम् ।
 विष्णुरस्याः पतिरिति भविष्यति न संशयः ॥ ३ ॥
 इति तस्या वचः श्रुत्वा राजा प्राह कदेति ताम् ।
 विष्णुः सर्वगुहावासः पाणिमस्या ग्रहीष्यति ॥ ४ ॥
 न मे भाग्योदयः कश्चित् येन जामातरं हरिम् ।
 वरयिष्यामि कन्यार्थे वेदवत्या मुनेर्यथा ॥ ५ ॥
 इमां स्वयंवरां पद्मां पद्मामिव महोदधेः ।
 मथनेऽसुरदेवानां तथा विष्णुर्ग्रहीष्यति ॥ ६ ॥
 इति भूपगणान् भूपः समाह्वय पुरस्कृतान् ।
 गुणशीलवयोरूपविद्याद्रविणसंहृतान् ॥ ७ ॥
 स्वयंवराय पद्मायाः सिंहले बहुमङ्गले ।
 विचार्य कारयामास स्तनं भूपनिवेशनम् ॥ ८ ॥
 तत्रायाता नृपाः सर्वे विवाहकृतनिश्चयाः ।
 निजसैन्यैः परिवृताः स्वर्णरत्नविभूषिताः ॥ ९ ॥
 रथान् गजानश्ववरान् समारूढा महाबलाः ।
 श्वेतच्छत्रकृतच्छायाः श्वेतचामरवीजिताः ॥ १० ॥
 शस्तास्त्रतेजसा दीप्ता देवाः सेन्द्रा इवाभवन् ।
 रुचिराश्वः सुकर्मा च मदिराक्षो दृढाश्रुगः ॥ ११ ॥
 कृष्णसारः पारदश्च जीमूतः क्रूरमर्दनः ।
 काशः कुशाम्बुर्वसुमान् कङ्कः क्रथनसञ्जयी ॥ १२ ॥
 गरुमित्रः प्रमाथी च विजृम्भः सृञ्जयोऽक्षमः ।
 एते चान्ये च वहवः समायाता महाबलाः ॥ १३ ॥

विविशुस्ते रङ्गगता स्वस्वस्थानेषु पूजिताः ।

वाद्यताण्ड्यसंज्ञष्टात्रिणमाख्याम्बराधराः ॥ १४ ॥

नानाभोगसुखोद्दिक्ताः कामरामा रतिप्रदाः ।

तानालोक्य सिंहलेशः स्वां कन्यां वरवर्णिनीम् ॥ १५ ॥

मौरीं चन्द्राननां श्यामां तारहारविभूषिताम् ।

मण्डिमुक्ताप्रबालैश्च सर्वाङ्गालङ्कृतां शुभाम् ॥ १६ ॥

किं मायां मोहजननीं किंवा कामप्रियां भुवि ।

रूपलावण्यसम्पत्त्या न चान्यामिह दृष्टवान् ॥ १७ ॥

स्वर्गे क्षिती वा पातालेऽप्यहं सर्वत्रगो यदि ।

पञ्चाहासीगणाकीर्णां सखीभिः परिवारिताः ॥ १८ ॥

दौवारिकैर्वैत्रहस्तैः शासितान्तःपुराद्वहिः ।

पुरोवन्दिगणाकीर्णां प्रापयामास तां शनैः ॥ १९ ॥

नूपुरैः किङ्किणीभिश्च कण्ठस्तीं जनमोहिनीम् ।

स्नागतानां नृपाणाञ्च कुलशीलगुणान् बद्धन् ॥ २० ॥

शृण्वन्ती हंसगमना रत्नमालाकरग्रहा ।

रुचिरापाङ्गभङ्गेन प्रेक्षन्ती लोलकुण्डला ॥ २१ ॥

नृत्यत्कुन्तलसोपानगण्डमण्डलमण्डिता ।

किञ्चित् स्मरोल्लसद्दत्तदशनद्योतदीपिता ॥ २२ ॥

वैदीमध्यारुणक्षीमवसना कोकिलस्वना ।

रूपलावण्यपण्ये न क्रोतुकामा जगन्नयम् ॥ २३ ॥

।मागतां तां प्रसमीक्ष्य भूपाः संमोहिनीं कामविमूढचित्ताः ।

।तुः क्षिती विस्मृतवस्त्रशस्त्राः रथाश्चमत्तद्विपवाहनास्ते ॥२४॥

।स्याः स्मरक्षीभनिरीक्षणेन स्त्रियो बभूवः कमनीयरूपाः ।

।हन्नितस्वस्तनभारनन्नाः सुमध्यमास्तत्स्मृतिजातरूपाः ॥२५॥

विलासहासव्यसनातिचिन्नाः क्रान्ताननाः शोणसरोजनेत्राः ।
 स्त्रीरूपमात्मानमवेक्ष्य भूपाः तामन्वगच्छन् विशदासुवृत्त्या ॥२॥
 अहं वटस्थः परिधर्षितात्मा पद्माविवाहोत्सवदर्शनाकुलः ।
 तस्या वचोऽन्तर्हृदि दुःखितायाः श्रोतुं स्थितः स्त्रीत्वमितेषु तेषु २
 जाहीहि कल्के ! कमलाविलापं श्रुतं विचित्रं जगतामधीश ! ।
 गते विवाहोत्सवमङ्गले सा शिवं शरण्यं हृदये निधाय ॥२८॥
 तान् दृष्ट्वा नृपतीन् गजाश्वरधिभिस्त्यक्तान् सखित्वं गतान्
 स्त्रीभावेन समन्विताननुगतान् पद्मां विलोक्यान्तिके ।
 दीना त्यक्तविभूषणा विलिखती पादाङ्गुलैः कामिनी
 ईशं कर्तुं निजनाथमीश्वरवचस्तथ्यं हरिं साऽस्मरत् ॥ २९ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये पद्मास्त्रयं वरे भूपतीनां
 स्त्रीत्वकथनं नाम पञ्चमोऽध्यायः ।

षष्ठोऽध्यायः ।

शुक उवाच । ततः सा विस्मितमुखी पद्मा निजजनैर्वृता ।
 हरिं पतिं चिन्तयन्ती प्रोवाच विमलां स्थिताम् ॥ १ ॥
 पद्मोवाच । विमले ! किं कृतं धात्रा ललाटे लिखनं मम ।
 दर्शनादपि लोकानां पुंसां स्त्रीभावकारकम् ॥ २ ॥
 ममापि मन्दभाग्यायाः पापिन्याः शिवसेवनम् ।
 विफलत्वमनुप्राप्तं वीजमुप्तं यथोषरे ॥ ३ ॥
 हरिर्लक्ष्मीपतिः सर्वजगतामधिपः प्रभुः ।
 मत्कृतेऽप्यभिलाषं किं करिष्यति जगत्पतिः ॥ ४ ॥
 यदि शम्भोर्वचो म्रिय्या यदि विष्णुर्न मां स्मरेत् ।

तदाहमनले देहं त्यक्ष्यामि करिभाविता ॥ ५ ॥
 क्व चाहं मानुषीं दीना क्वास्ते देवो जनार्दनः ।
 निगृहीता विधात्राहं शिवेन परिवञ्चिता ॥ ६ ॥
 विशुना च परित्यक्ता मदन्या कात्र जीवति ॥ ७ ॥
 इति नाना विलापिन्या वचनं शीचनाश्रयम् ।
 पद्मायाश्चारुचिष्टायाः श्रुत्वायातस्तवान्तिके ॥ ८ ॥
 शुकस्य वचनं श्रुत्वा कल्किः परमविस्मितः ।
 तं जगाद पुनर्याहि पद्मां बीधयितुं प्रियाम् ॥ ९ ॥
 मत्सन्देशहरो भूत्वा मद्रूपगुणकोत्तनम् ।
 श्रावयित्वा पुनः कीर ! समायास्यसि बान्धव ! ॥ १० ॥
 सा मे प्रिया पतिरहं तस्या दैवविनिर्मितः ।
 मध्यस्थेन त्वया योगमावयोञ्च भविष्यति ॥ ११ ॥
 सर्वज्ञोऽसि विधिज्ञोऽपि कालज्ञोऽसि कथामृतैः ।
 तामगश्वास्य ममाश्वासकथास्तस्याः समाहरः ॥ १२ ॥
 इति कल्केर्वचः श्रुत्वा शुकः परमहर्षितः ।
 प्रणम्य तं प्रीतमनाः प्रययौ सिंहलं त्वरन् ॥ १३ ॥
 खगः समुद्रपारेण स्नात्वा पीत्वामृतं पयः ।
 वीजपूरफलाहारौ ययौ राजनिवेशनम् ॥ १४ ॥
 तत्र कन्यापुरं गत्वा हृत्ते नागेश्वरे वसन् ।
 पद्मामालोक्य तां प्राह शुको मानुषभाषया ॥ १५ ॥
 कुशलं ते वरारोहे ! रूपयौवनशालिनि ! ।
 त्वां लोलनयनां मन्ये लक्ष्मीरूपामिवापराम् ॥ १६ ॥
 पद्माननां पद्मगन्धां पद्मनेत्रां कराम्बुजे ।
 कामलं कालयन्तीं त्वां लक्ष्म्यामि परां श्रियम् ॥ १७ ॥

किं धातां सर्वजगतां रूपस्त्रावण्यसंभ्रदां ।
 निर्मितासि वरादोहै ! जीवानां मोहकारिणि ! ॥ १८ ॥
 इति भाषितमाकर्ण्य कीरस्वामितमद्भुतम् ।
 हसन्ती प्राह सा देवी तै पद्मा पद्ममालिनी ॥ १९ ॥
 कस्व ? कस्मादागतोऽसि ? कथं मां शुकरूपपृक् ।
 देवो वा दानवो वा त्वम् ? आगतोऽसि दयापरः ॥ २० ॥
 शुक उवाच । सर्वज्ञोऽहं कामगामी सर्वशास्त्रार्थतत्त्ववित् ।
 देवगन्धर्वभूपानां सभासु परिपूजितः ॥ २१ ॥
 चरामि स्त्रैच्छया स्त्रे त्वाम् ईक्षणार्थमिहागतः ।
 त्वामहं हृदि सन्तप्तां त्यक्तभोगां मनस्विनीम् ॥ २२ ॥
 हास्यालापसखीसङ्गदेहाभरणवर्जिताम् ।
 विलोक्याहं दीनचेताः पृच्छामि श्रोतुमीरितम् ।
 कोकिलालाप-सन्तापजनकं मधुरं श्रुत्वा ॥ २३ ॥
 तव दन्तौष्ठजिह्वाश्लुलिताक्षरपङ्क्तयः ।
 यत्कर्णकुहरे मन्नास्त्रेणां किं वक्ष्यते तपः ॥ २४ ॥
 सौकुमार्यं शिरीषस्य क्व कान्तिर्वा निशाकरि ।
 पीयुषं क्व बदम्बेवानन्दं ब्रह्मणि ते बुधाः ॥ २५ ॥
 तव बाहुलताबद्धा ये पास्यन्ति सुधाननम् ।
 तेषां तपोदानजपैर्बर्धः किं जनयिष्यति ॥ २६ ॥
 तिलकालकसंमिश्रं लोलकुण्डलमण्डितम् ।
 लोलैश्चण्डोत्सहस्रं पश्यतां न पुनर्भवः ॥ २७ ॥
 इहद्रुतसुते ! स्वाधिं वद भामिनि ! यत्कृते ।
 तपःक्षीणाभिद, तनूं लक्षयामि रुजं विना ।
 कनकप्रतिमा यद्वत् पांशुभिर्मलिनीकृता ॥ २८ ॥

गोवाच । किं रूपेण कुलेनापि धनेनाभिजनेन वा ।
 सर्वं निष्कलतामिति यस्व देवमदक्षिणम् ॥ २८ ॥
 ऋणु कीर ! समास्थानं यदि वाविदितं तव ।
 बाण्य-पीगण्ड-कौशोरे हरसेवां करोम्यहम् ॥ ३० ॥
 तेन पूजाविधानेन तुष्टो भूत्वा महेश्वरः ।
 वरं वरय पद्मे ! त्वमित्याह प्रियया सह ॥ ३१ ॥
 लज्जयाधोमुखीमग्रे स्थितां मां वीक्ष्य शङ्करः ।
 प्राह, ते भविता स्वामी हरिर्नारायणः प्रभुः ॥ ३२ ॥
 देवो वा दानवो वाग्नो गन्धर्वी वा तवेक्षणात् ।
 कामेन मनसा नारी भविष्यति न संशयः ॥ ३३ ॥
 इति दत्त्वा वरं सोमः प्राह विष्णुर्चर्मं यथा ।
 तथाहं ते प्रवक्ष्यामि समाहितमनाः ऋणु ॥ ३४ ॥
 एताः सख्यो नृपाः पूर्वमाह्वता ये स्वयम्बरैः ।
 पित्रा धर्मारथिना दृष्ट्वा रम्यां मां यौवनाम्बिताम् ॥ ३५ ॥
 स्वागतास्ते सुखासीना विवाहकृतनिश्चयाः ।
 युवानो गुणवन्तश्च रूपद्रविणसम्पताः ॥ ३६ ॥
 स्वयंवरगतां मां ते विलोक्य रुचिरप्रभाम् ।
 रत्नमास्त्राश्रितकरां निपेतुः काममोहिताः ॥ ३७ ॥
 तत उत्याय संभ्रान्ताः संप्रेक्ष्य स्त्रीत्वमात्मनः ।
 स्तनभारनितम्बेन गुरुणा परिणामिताः ॥ ३८ ॥
 क्रिया भिया च शत्रूणां मित्राणामतिदुःखदम् ।
 स्त्रीभावं मनसा ध्यात्वा मामवानुगताः शुक ! ॥ ३९ ॥
 पारिचर्यां हररताः सख्यः सर्वगुणाम्बिताः ।
 मया सह तपोध्यानपूजाः कुर्वन्ति सम्पताः ॥ ४० ॥

तदुदितमिति संनिशम्य कीरः श्रवणसुखं निजमानसप्रकाशम् ।
समुचितवचनैः प्रतोष्य पद्मां सुरहरयजनं पुनः प्रचष्टे ॥ ४१ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवति भविष्ये शुकपद्मासंवादे
प्रष्ठोऽध्यायः ।

सप्तमीऽध्यायः ।

शुक उवाच । विश्वूर्चनं शिवेनोक्तं श्रोतुमिच्छाम्यहं शुभे ! ।

धन्यासि कृतपुण्यासि शिवशिष्यत्वमागता ॥ १ ॥

अहं भाग्यवशादत्र समागम्य तवान्तिकम् ।

शृणोमि परमाश्चर्यं कीराकारनिवारणम् ॥ २ ॥

भगवद्भक्तियोगञ्च जपध्यानविधिं मुदा ।

परमानन्दसन्दोहदानदत्तं श्रुतिप्रियम् ॥ ३ ॥

पद्मीवाच । श्रीविश्वोरर्चनं पुण्यं शिवेन परिभाषितम् ।

यत् अहयानुष्ठितस्य श्रुतस्य गदितस्य च ॥ ४ ॥

सद्यः पापहरं पुंसां गुरुगोब्रह्मघातिनाम् ।

समाहितेन मनसा शृणु कीर ! यथोदितम् ॥ ५ ॥

कृत्वा यथोक्तकर्मणि पूर्वाह्णे ज्ञानकृत् शुचिः ।

प्रक्षाल्य प्राणी पादौ च स्पृष्ट्वापः स्वासने वसेत् ॥ ६ ॥

प्राचीमुखः संयतात्मा साङ्गन्यासं प्रकल्पयेत् ।

भूतशुद्धिं ततोऽर्घ्यस्य स्थापनं विधिवच्चरेत् ॥ ७ ॥

ततः केशवकृत्यादिन्द्रासेन तन्मयो भवेत् ।

आत्मानं तन्मयं ध्यात्वा हृदिस्थं स्वासने न्यसेत् ॥ ८ ॥

षाद्यार्घ्याचमनीयाद्यैः स्नानवासोविभूषणैः ।

यथोपचारैः संपूज्य मूलमन्त्रेण देशिकः ॥ ९ ॥

ध्यायेत् पादादिकेशान्तं हृदयाम्बुजमध्यगम् ।
प्रसन्नवदनं देवं भक्ताभीष्टफलप्रदम् ॥ १० ॥

ओं नमो नारायणाय स्वाहा ।

योगिन सिद्धविबुधैः परिभाव्यमाणं
लक्ष्मणालयं तुलसिकाचितभक्तभृङ्गम् ।
प्रोत्तुङ्गरक्तनखराङ्गुलिपत्रचितं
गङ्गारसं हरिपदाम्बुजमाश्रयेऽहम् ॥ ११ ॥
गुम्फन्मणिप्रचयघटितराजहंस-
सिञ्जत्सुनूपुरयुतं पदपद्मद्वन्द्वम् ।
पीताम्बराञ्चलविलोलबलत्पताकं
स्वर्णत्रिवक्त्रबलयञ्च हरेः स्मरामि ॥ १२ ॥
जङ्घे सुपर्णगलनीलमणिप्रद्वजे
शोभास्पदारुणमणियुतिचञ्चुमध्ये ।
आरक्तपादतललम्बनशोभमाने
लोकेक्षणोत्सवकरे च हरेः स्मरामि ॥ १३ ॥
ते जानुनी मखपतेर्भुजमूलसङ्ग-
रङ्गोत्सवाद्यततद्विद्वसने विचित्रे ।
चञ्चत्पतन्नसुखनिर्गतसामगीत-
विस्तारितात्मयशसी च हरेः स्मरामि ॥ १४ ॥
विष्णोः कटिं विधिक्षतान्तमनोजभूमिं
जीवाण्डकोषगणसङ्गदुकूलमध्याम् ।
नानागुणप्रकृतिपीतविचित्रवस्त्रां
ध्यायेन्निवद्धवसनां स्वगृष्टसंस्थाम् ॥ १५ ॥

शातोदरं भगवतस्त्रिवलिप्रकाशम्
 भावर्त्तनाभिविकसद्द्विधिजन्मपद्मम् ।
 नाडीनदीगणरसोत्थसितान्धसिन्धुं
 ध्यायेऽण्डकोषनिलयं तनुलोमरेखम् ॥ १६ ॥
 वक्षः पयोधितनयाकुचकुङ्कुमेन
 हारेण कौस्तुभमणिप्रभया विभातम् ।
 श्रीवत्सलक्ष्म हृरिचन्दनजप्रसून-
 मालोचितं भगवतः सुभगं स्मरामि ॥ १७ ॥
 बाहू सुवेशसदनौ वलयार्णदादि-
 शोभास्यदौ दुरितदैत्यविनाशदक्षी ।
 तौ दक्षिणौ भगवतश्च गदासुनाभ-
 तेजोजितौ सुललितौ मनसा स्मरामि ॥ १८ ॥
 वामौ भुजौ मुररिपोष्टृतपद्मशङ्खौ
 श्यामौ करीन्द्ररुरवन्मणिभूषणाब्धौ ।
 रक्ताङ्गुलिप्रचयचुम्बितजानुमध्यौ
 पद्मालयाप्रियकरौ रुचिरौ स्मरामि ॥ १९ ॥
 कण्ठं मृणालममलं मुखपङ्कजस्य
 लेखाक्षयेण वनमालिकया निवीतम् ।
 किंवा विमुक्तिवसमन्त्रकसत्फलस्य
 वृत्तं चिरं भगवतः सुभगं स्मरामि ॥ २० ॥
 रक्ताम्बुजं दशनहासविकाशरम्यं
 रक्ताभ्ररौष्टवरकोमलवाक्स्तुधाक्यम् ।
 सन्धानसीङ्गवचलेक्षणपञ्चचिद्वं
 खोकाभिरामममलञ्च हरेः स्मरामि ॥ २१ ॥

शूरात्मजावसथगन्धविदं सुनाशं
 भ्रूपल्लवं स्थितिलयोदयकर्मदक्षम् ।
 कामीत्सवच्च कमलाहृदयप्रकाशं
 संचिन्तयामि हरिवक्त्रविलासदक्षम् ॥ २२ ॥
 कर्णौ लसन्मकरकुण्डलगण्डलोली
 नानादिशाञ्च नभसञ्च विकासगोह्वी ।
 लोलालकप्रचयसुम्बनकुञ्चिताग्री
 लम्बी हरेर्मणिकिरीटतटे स्मरामि ॥ २३ ॥
 भालं विचित्रतिलकं प्रियचारुगन्ध-
 गोरोचनारचनया ललनाच्चिसख्यम् ।
 ब्रह्मैकधाममणिकान्तकिरीटयुष्टं
 ध्यायेन्ननीनयनहारकमीश्वरैस्य ॥ २४ ॥
 श्रीवासुदेवचिकुरं कुटिलं निबद्धं
 नानासुगन्धिकुसुमैः स्वजनादरेण ।
 दीर्घं रमाहृदयगाशमनं धुनन्तं
 ध्यायेऽम्बुवाहरुचिरं हृदयाजमध्ये ॥ २५ ॥

मेघाकारं सोमसूर्यप्रकाशं सुभ्रुन्नशं शक्रचापैकमानम् ।
 लोकातीतं पुण्डरीकायताक्षं विद्युञ्जेलञ्चाश्रयेऽहं त्वपूर्वम् ॥ २६ ॥
 दीनं ह्रीनं सेवया वेदवत्या पापैस्तापैः पूरितं मे शरीरम् ।
 नोभाक्रान्तं शोकमोहाधिविद्धं कृपादृष्ट्या पाद्भिर्मां वासुदेव ! २७

ये भक्त्याद्यां ध्यायमानां मनोन्नां
 व्यक्तं विशोः षोडशश्लोकपुष्पैः ।
 सुत्वा नत्वा पूजयित्वा विधिभ्याः
 शुद्धा मुक्ता ब्रह्मसौख्यं प्रयान्ति ॥ २८ ॥

पद्मे रितमिदं पुण्यं शिवेन परिभाषितम् ।
 धन्यं यशस्यमायुष्यं स्वर्ग्यं स्वस्त्ययनं परम् ॥ २९ ॥
 पठन्ति ये महाभागास्ते मुच्यन्तेऽहसोऽखिलात् ।
 धर्मार्थकाममोक्षाणां परत्रेह फलप्रदम् ॥ ३० ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये हरिभक्ति-
 विवरणं नाम सप्तमोऽध्यायः ।
 समाप्तश्चायं प्रथमांशः ।

द्वितीयांशः ।

प्रथमोऽध्यायः ।

सूत उवाच । इति पद्मावचः श्रुत्वा कीरो धीरः सतां मतः ।
 कल्किदूतः सखीमध्ये स्थितां पद्मामथान्नवीत् ॥ १ ॥
 वद पद्मे ! साङ्गपूजां हरेरद्भुतकर्मणः ।
 यामास्थाय विधानेन चरामि भुवनत्रयम् ॥ २ ॥
 पद्मोवाच । एवं पादादिकेशान्तं ध्यात्वा तं जगदीश्वरम् ।
 पूर्णात्मा देशिको मूलं मन्त्रं जपति मन्त्रवित् ॥ ३ ॥
 जपादनन्तरं दण्डप्रणतिं मतिमांश्चरेत् ।
 विश्वक्सेनादिकानान्तु दत्त्वा विष्णुनिवेदितम् ॥ ४ ॥
 ततः उद्वास्य हृदये स्नापयेन्ननसा सह ।
 नृत्यन् गायन् हरिर्नाम तं पश्यन् सर्वतः स्थितम् ॥ ५ ॥
 ततः शेषं मस्तकेन कृत्वा नैवेद्यभुग्भवेत् ।
 इत्येतत् कथितं कीर ! कमलानाथसेवनम् ॥ ६ ॥
 सकामानां कामपूरमकामामृतदायकम् ।
 श्रीत्वानन्दकरं देवगन्धर्वनरहृत्प्रियम् ॥ ७ ॥

शुक उवाच । समीरितं श्रुतं साध्वि ! भगवद्भक्तिलक्षणम् ।
 त्वग्रसादात् पापिनो मे कीरस्य भुवि मुक्तिदम् ॥ ८ ॥
 किन्तु त्वा' काञ्चनमयीं प्रतिमां रत्नभूषिताम् ।
 सजीवामिव पश्यामि दुर्लभां रूपिणीं श्रियम् ॥ ९ ॥
 नान्यां पश्यामि सदृशीं रूपशीलगुणैस्तव ।
 नान्यो योम्यो गुणो भर्ता भुवनेऽपि न दृश्यते ॥ १० ॥
 किन्तु पारे समुद्रस्य परमाश्चर्यरूपवान् ।
 गुणवानोश्वरः साक्षात् कश्चिद् दृष्टोऽतिमानुषः ॥ ११ ॥
 न हि धातुकृतं मन्ये शरीरं सर्वसौभगम् ।
 यस्य श्रीवासुदेवस्य नान्तरं ध्यानयोगतः ॥ १२ ॥
 त्वया ध्यातं तु यद्रूपं विश्वोरमिततेजसः ।
 तत् साक्षात्कृतमित्येव न तत्र कियदन्तरम् ॥ १३ ॥
 पद्मोवाच । ब्रूहि तन्मम किं कुत्र जातः कीर ! परावरम् ।
 जानासि तत्कृतं कर्म विस्तरेणात्र वर्णय ॥ १४ ॥
 वृक्षादागच्छ पूजां ते करोमि विधिबोधिताम् ।
 वीजपुरफलाहारं कुरु साधु पयः पिब ॥ १५ ॥
 तव चक्षुयुगं पद्मरागादारुणमुज्ज्वलम् ।
 रत्नसङ्घटितमङ्गं करोमि मनसः प्रियम् ॥ १६ ॥
 कन्धरं सूर्यकान्तेन मणिना स्वर्णघटिना ।
 करोम्यच्छादनं चारुमुक्ताभिः पद्मतिं तव ॥ १७ ॥
 पतत्रं कुङ्कुमेनाङ्गं सौरभेणातिचित्रितम् ।
 करोमि नयनानन्ददायकं रूपमीदृशम् ॥ १८ ॥
 पुच्छमच्छमणित्रातघर्घरेणातिशब्दितम् ।
 यादयोर्नूपुरालापलापिनं त्वां करोम्यहम् ॥ १९ ॥

तवामृतकथान्नातत्यक्ताधिं साधि मामिह ।
 सखीभिः संगीताभिस्ते किं करिष्यामि तद्दद ॥ २० ॥
 इति पद्मावचः श्रुत्वा तदन्तिकमुपागतः ।
 कीरो धोरः प्रसन्नात्मा प्रवक्तुमुपचक्रमे ॥ २१ ॥
 कीर उवाच । ब्रह्मणा प्रार्थितः श्रीशो महाकारुणिको बभौ
 शम्भले विष्णुयशसो गृहे धर्मरिरक्षिषुः ॥ २२ ॥
 चतुर्भिर्भ्रातृभिर्ज्ञातिगोत्रजैः परिवारितः ।
 कृतोपमयनो वेदमधीत्य रामसन्निधौ ॥ २३ ॥
 धनुर्वेदञ्च गान्धर्वं शिवादश्वमसिं शुकम् ।
 कवचञ्च वरं लब्ध्वा शम्भलं पुनरागतः ॥ २४ ॥
 विशाखयूपभूपालं प्राप्य शिखा विशेषतः ।
 धर्मानाख्याय मतिमान् अधर्मांश्च निराकरोत् ॥ २५ ॥
 इति पद्मा तदास्थानं निशम्य मुदितानना ।
 प्रस्थापयामास शुकं कल्केरानयनादृता ॥ २६ ॥
 भूषयित्वा स्वर्णरत्नैस्तमुवाच कृताञ्जलिः ॥ २७ ॥
 पद्मोवाच । निवेदितं तु जानासि किमन्यत् कथयाम्यहम् ।
 स्त्रीभावभयभीतात्मा यदि नायाति स प्रभुः ॥ २८ ॥
 तथापि मे कर्मदोषात् प्रणतिं कथमिच्छसि ।
 शिवेन यो वरो दत्तः स मे शापोऽभवत् किल ॥ २९ ॥
 पुंसां महर्षिर्नेनापि स्त्रीभावं कामतः शुक ! ।
 श्रुत्वेति पद्मामामन्त्र्य प्रणम्य च पुनः पुनः ॥ ३० ॥
 उड्डीय प्रययौ कीरः शम्भलं कल्किपालितम् ।
 तमागतं समाकर्ण्य कल्किः परपुरञ्जयः ॥ ३१ ॥
 श्लोडं कृत्वा तं ददर्श स्वर्णरत्नविभूषितम् ।

सानन्दं परमानन्ददायकं प्राह तं तदा ॥ ३२ ॥
 कल्किः परमतेजस्वी तरस्मिन्नमलं शुक्रम् ।
 पूजयित्वा करे सृष्ट्वा पयःपानेन तर्पयन् ॥ ३३ ॥
 तन्मुखे स्वमुखं दत्त्वा पप्रच्छ विविधाः कथाः ।
 कस्माद्देशाच्चरित्वा त्वं दृष्ट्वापूर्वं किमागतः ? ॥ ३४ ॥
 कुतोऽपितः कुतो लब्धं मणिकाञ्चनभूषणम् ।
 अर्हनिशं त्वन्मिलनं वाञ्छितं मम सर्वतः ॥ ३५ ॥
 तवानालोकनेनापि क्षणं मे युगवद्भवेत् ॥ ३६ ॥
 इति कल्केर्वचः श्रुत्वा प्रणिपत्य शुक्रो भृशम् ।
 कथयामास पद्मायाः कथाः पूर्वादिता यथा ॥ ३७ ॥
 संवादमात्मनस्तस्या निजालङ्कारधारणम् ।
 सर्वं तद्वर्णयामास तस्याः प्रणतिपूर्वकम् ॥ ३८ ॥
 श्रुत्वेति वचनं कल्किः शुकेन सहितो मुदा ।
 जगाम त्वरितोऽश्वेन शिवदत्तेन तन्मनाः ॥ ३९ ॥
 समुद्रपारममलं सिंहलं जलसंकुलम् ।
 नानाविमानबहुलं भास्वरं मणिकाञ्चनैः ॥ ४० ॥
 प्रासादसदनाग्रेषु पताकातीरणाकुलम् ।
 श्रेणीसभापणाद्यालुरगोपुरमण्डितम् ॥ ४१ ॥
 पुरस्त्रीपद्मिनीपद्मगन्धामोदद्विरेफिणीम् ।
 पुरीं कारुमतीं तत्र ददर्श पुरतः स्थिताम् ॥ ४२ ॥
 मरालजालसञ्चालविलोलकमलान्तराम् ।
 उन्मीलिताञ्जमालालिकलिताकुलितं सरः ॥ ४३ ॥
 जलकुक्कुटदात्यूहनादितं हंससारसैः ।
 ददश स्वच्छपयसां लहरीलोलवीजितम् ॥ ४४ ॥

वनं कदम्बकुहालशालतालात्मकेसरैः ।

कपित्थाश्वत्थखर्जूरबीजपूरकारकैः ॥ ४५ ॥

पुन्नागपनसैर्नागरैरर्जुनशिशपैः ।

क्रमुकैर्नारिकेलैश्च नानावृक्षैश्च योभितम् ।

वनं ददर्श रुचिरं फलपुष्पदलावृतम् ॥ ४६ ॥

दृष्ट्वा हृष्टतनुः शुक्रं सकरुणः कल्किः पुरान्ते वने

प्राह प्रीतिकरं वचोऽत्र सरसि स्नातव्यमित्यावृतः ।

तत् श्रुत्वा विनयान्वितः प्रभुमतं यामीति पद्माश्रमं

तत्सन्दे शमिह प्रयाणमधुना गत्वा स कीरोऽवदत् ॥ ४७ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये द्वितीयांशे

कल्केरागमनवर्णनं नाम प्रथमोऽध्यायः ।

द्वितीयोऽध्यायः ।

सूत उवाच । कल्किः सरोवराभ्यासे जलाहरणवर्त्मनि ।

स्वच्छस्फटिकसोपाने प्रवालाचितवेदिके ॥ १ ॥

सरोजसौरभव्यग्रभ्रमद्भ्रमरनादिते ।

कदम्बपोतपत्रालिवारितादित्यदर्शने ॥ २ ॥

समुवासासने चित्ते सदस्त्रेनावतारितः ।

कल्किः प्रस्थापयामास शुक्रं पद्माश्रमं मुदा ॥ ३ ॥

स नागेश्वरमध्यस्थः शुको गत्वा ददर्श ताम् ।

हर्षास्थां विषिणीपत्रशायिनीं सखीभिवृताम् ॥ ४ ॥

निश्वासवह्नतापेन स्नायतीं वदनाम्बुजम् ।

उत्क्षिपन्तीं सखीदत्तकमलं चन्दनोक्षितम् ॥ ५ ॥

रेवावारिपरिस्नातं परागास्यं समागतम् ।
 धृतनीरं रसगतं निन्दन्तीं पवनं प्रियम् ॥ ६ ॥
 शुकः सकरणः साधुवचनैस्तामतोषयत् ।
 सा, त्वमेह्येहि, ते स्वस्ति, स्वागतं ? स्वस्ति मे शुभे ! ॥ ७ ॥
 गते त्वय्यतिव्यग्राहं शान्तिस्तेऽस्तु रसायनात् ।
 रसायनं दुर्लभं मे, सुलभं ते शिवाश्रमे ॥ ८ ॥
 क्व मे भाग्यविहीनायाः ? इहैव वरवर्णिनि ! ।
 देवि ! तं सरसस्तীরे प्रतिष्ठाप्यागता वयम् ॥ ९ ॥
 एवमन्वोऽन्यसंवादमुदितात्ममनोरथे ।
 मुखं मुखेन नयनं नयने सादृता ददौ ॥ १० ॥
 विमला मालिनी लीला कमला कामकन्दला ।
 विलासिनी चारुमती कुमुदेत्यष्टनायिकाः ॥ ११ ॥
 सख्य एता मतास्ताभिर्जलक्रीडार्थमुद्यताः ।
 पद्मा प्राह, सरस्तীরमायान्तु सा मया स्त्रियः ॥ १२ ॥
 इत्याख्यायाशु शिविकामारुह्य परिवारिता ।
 सखीभिश्चारुवेशाभिर्भूत्वा स्वान्तःपुराद्वहिः ।
 प्रययौ त्वरितं द्रष्टुं भैष्ठी यदुपतिं यथा ॥ १३ ॥
 जनाः पुमांसः पथि ये पुरस्थाः
 प्रदुद्रुवुः स्त्रीत्वभयात् दिगन्तरम् ।
 शृङ्गाटके वा विपणिस्थिता ये
 निजाङ्गनास्थःपितपुण्यकार्याः ॥ १४ ॥
 नेवारितां तां शिविकां वहन्त्यः नार्योऽतिमत्ता बलवत्तराश्च ।
 आश्चा शुकोक्त्या तदुपर्युपस्था जगाम ताभिः परिवारिताभिः ॥ १५ ॥
 रोजलं सारसहंसनादितं प्रफुल्लपद्मोद्भवरेणुवासितम् ।

चैर्विगाह्याश्च सुधाकरालसाः कुमुदतीनामुदयाय शोभनाः
 तासां मुखामोदमदान्धभङ्गाः विहाय पद्मानि मुखारविन्दं
 लग्नाः सुगन्धाधिकमाकलय्य निवारितश्चापि न तत्यजुस्ते ॥
 हासोपहासैः सरसप्रकाशैः वादोश्च तृत्थैश्च जले विहारैः ।
 करग्रहैस्ता जलयोधनार्त्ताः चकर्ष ताभिर्वनिताभिरुच्चैः ॥१॥
 सा कामतप्ता मनसा शुकोक्तिं विविच्य पद्मा सखिभिः समेत
 जलात् समुत्थाय महार्हभूषा जगाम निर्दिष्टकदम्बषण्डम् ॥१॥
 सुखे शयानं मणिविदिकागतं कल्किं पुरस्तादतिसूर्यवर्षसम्
 महामणिव्रातविभूषणाचितं शुकैः सार्धं तमुदैक्षतेशम् ॥२॥
 तमालनीलं कमलापतिं प्रभुं पीताम्बरं चारुसरोजलीचनम्
 भ्राजानुवाहुं पृथुपीनवक्षसं श्रीवत्ससत्कौस्तुभकान्तिराजितम्
 तदद्भुतं रूपमवैश्वं पद्मा संस्तम्भिता विस्मृतसत्क्रियार्था ।
 सुप्तं तु संबोधयितुं प्रवृत्तं निवारयामास विशङ्कितात्मा ॥२॥
 कदाचिदेषोऽतिबलोऽतिरूपी महर्शनात् स्त्रीत्वमुपैति साक्षात्
 तदात्र किं मे भविता भवस्य वरेण शापप्रतिमेन लोके ॥२॥
 धराचरात्मा जगतामधीशः प्रबोधितस्तद्दृश्यं विविच्य ।
 ददर्श पद्मां प्रियरूपशोभां यथा रमा श्रीमधुसूदनाग्रे ॥ २४ ॥
 संवीक्ष्य मायामिव मोहिनीं तां जगाद कामाकुलितः स कल्कि
 सखीभिरीशां समुपागतां तां कटाक्षविक्षेपविनामितास्याम् २
 इहैहि सुखागतमस्तु भाग्यात् समागमस्ते कुशलाय मे स्यात्
 तवाननेन्दुः किल कामपूरतापापनोदाय सुखाय कान्ते ! २
 लोलाक्षिलावण्यरसामृतं ते कामाहिदृष्टस्य विधातुरस्य ।
 तनोतु शान्तिं सुकृतेन क्लृप्त्वा सुदुर्लभां जीवनमाश्रितस्य ॥२॥
 बाहू तवैतौ कुरुतां मनोभ्रौ हृदि स्थितं काममुदन्तवासम् ।

अंशः ।]

द्वितीयोऽध्यायः ।

३५

पार्वयती चारुनखाङ्गुशेन द्विपं यथा सादिविदीर्णकुम्भम् २८
तृनाविमावुत्थितमस्तकौ ते कामप्रतोदाविव वाससात्तौ ।
मोरसा भिन्ननिजाभिमानौ सुवर्तुलौ व्यादिशतां प्रियं मे २९

कान्तस्य सोपानमिदं वलिचयं
सूत्रेण लोमावलिलेखलक्षितम् ।
विभाजितं वेदिविलम्नमध्यमे !

कामस्य दुर्गाश्रयमस्तु मे प्रियम् ॥ ३० ॥

श्रोतु ! सश्लोकसुखाय मे स्यात् नितम्बविम्बं पुलिनोपमं ते ।
श्लो ! तन्वंशुकसङ्गशोभं प्रमत्तकामाविमदोद्यमग्लम् ॥ ३१ ॥
पादाम्बुजं तेऽङ्गुलिपत्रचित्रितं वरं मरालक्षणनूपुरावृतम् ।
तामाहिददृष्टस्य ममास्तु शान्तये हृदि स्थितं सद्मघने सुशोभने ३२

श्रुत्वैतद्वचनासृतं कलिकुलध्वंसस्य कस्केरलं
दृष्ट्वा सत्पुरुषत्वमस्य मुदिता पद्मा सखीभिर्वृता ।
कान्तं क्लान्तमनाः क्लृताञ्जलिपुटा प्रीवाच तत् सादरं
धीरं धीरपुरस्कृतं निजपतिं नत्वा नमस्कान्धरा ॥ ३३ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये द्वितीयांशे पद्मा-
कल्किसाक्षात्संवादो नाम द्वितीयोऽध्यायः ।

तृतीयोऽध्यायः ।

वृत्त उवाच । सा पद्मा तं हरिं मत्वा प्रेमगङ्गदभाषिणी ।

तुष्टाव व्रीडिता देवी करुणावरुणालयम् ॥ १ ॥

प्रसीद जगतां नाथ ! धर्मैषमैन् ! रमापते ! ।

विदितोऽसि विशुद्धाम्बु ! वशगां द्राहि मां प्रभो ! ॥ २ ॥

धन्याहं कृतपुण्याहं तपोदानजपव्रतैः ।
 त्वां प्रतोष्य दुरारार्थं लब्धं तव पदाब्जजम् ॥ ३ ॥
 आघ्रां कुरु पदाभोजं तव संसृश्य शोभनम् ।
 भवनं यामि राजानमाख्यातुं स्वागतं तव ॥ ४ ॥
 इति पद्मा रूपसद्मा गत्वा स्वपितरं नृपम् ।
 प्रोवाचागमनं कल्केर्विष्णोरंशस्य दीत्यकैः ॥ ५ ॥
 सखीमुखेन पद्मायाः पाणिग्रहणकाम्यया ।
 हरैरागमनं श्रुत्वा सहर्षोऽभूत् वृहद्रतः ॥ ६ ॥
 पुरोधसा ब्राह्मणैश्च पात्रैर्मितैः सुमङ्गलैः ।
 वाद्यताण्डवगीतैश्च पूजायोजनपाणिभिः ॥ ७ ॥
 जगामानयितुं कल्किं सार्धं निजजनैः प्रभुः ।
 मण्डयित्वा कारुमतीं पताकास्वर्णतोरणैः ॥ ८ ॥
 ततो जलाशयाभ्यामं गत्वा विष्णुयशःसुतम् ।
 ऋषिवेदिकयासीमं भुवनैकगतिं पतिम् ॥ ९ ॥
 घनाघनोपरि यथा शोभन्ते वचिराण्यहो ।
 विद्युदिन्द्रायुधादीनि तथैव भूषणान्युत ॥ १० ॥
 शरीरे पीतवासाग्रघोरभासा विभूषितम् ।
 रूपलावण्यसदने मदमोद्यमनाशने ॥ ११ ॥
 ददर्श पुरतो राजा रूपशीलगुणाकरम् ।
 साश्रुः सपुलकः शीघ्रं दृष्ट्वा साधु तमर्चयत् ॥ १२ ॥
 ज्ञानागोचरमेतन्मे तवागमनमीश्वर ! ।
 यथा मात्स्यपुत्रस्य यदुनाथेन कानने ॥ १३ ॥
 इत्युक्त्वा तं पूजयित्वा समानीय निजाश्रमे ।
 हर्म्यप्रासादसंवाधे स्थापयित्वा ददौ सुताम् ॥ १४ ॥

पद्मां पद्मपलाशाक्षीं पद्मनित्राय पद्मिनीम् ।

पद्मजादेशतः पद्मनाभायादात् यथाक्रमम् ॥ १५ ॥

कल्किर्लब्ध्वा प्रियां भार्यां सिंहले साधुसत्कृतः ।

समुवास विशेषज्ञः समीक्ष्य द्वीपमुत्तमम् ॥ १६ ॥

राजानः स्त्रीत्वमापन्नाः पद्मायाः सखितां गताः ।

द्रष्टुं समीयुस्त्वरिताः कल्किं विष्णुं जगत्पतिम् ॥ १७ ॥

ताः स्त्रियोऽपि तमालोक्य संस्पृश्य चरणाम्बुजम् ।

पुनः पुंस्त्वं समापन्ना रिवान्नानात् तदाज्ञया ॥ १८ ॥

पद्माकल्की गौरकल्पी विपरीतान्तरावुभौ ।

वह्निःस्फुटौ नीलपीतवासोव्याजेन पश्यतु ॥ १९ ॥

दृष्ट्वा प्रभावं कल्केस्तु राजानः परमाद्भुतम् ।

प्रणम्य परया भक्त्या तुष्टुवुः शरणार्थिनः ॥ २० ॥

अय अय निजमायया कल्पिताशेषविशेषकल्पनापरि-
चाम ! जलाद्भुतलोकत्रयोपकरणमाकलय्य मनुमनिशम्य
पूरितमविजनाविजनाविर्भूतमहामीनशरीर ! त्वं निजकृत-
धर्मैवेतुसंरक्षणकृतावतारः ॥ २१ ॥

पुनरिह दितिजबलपरिलङ्घितवासवसूदनादृतजितभुवन-
पराक्रमहिरण्याक्षनिधनपृथिव्युद्धरणसंकल्पाभिनिवेशेन धृत-
कीलावतारः पाहि नः ॥ २२ ॥

पुनरिह जलधिमथनादृतदेवदानवगणमन्दराचलानयन-
श्याकुलितानां साहाय्येनादृतचित्त ! पर्वतोद्धरणानृतप्राशन-
रचनावतार ! कूर्माकार ! प्रसीद परेश ! त्वं दीमनृपायाम् ॥ २३ ॥

पुनरिह त्रिभुवनजयिनो महाबलपराक्रमस्य हिरण्य-
क्षशिपोरर्हितानां देववराणां भयभीतानां कल्याणाय दिति-

सुतबध्रेषुर्ब्रह्मणो वरदानादबध्वस्य न शस्त्रास्त्राग्निद्विवा-
स्वर्गमर्त्यपातास्तत्तौः देवगर्भर्वपिन्नरत्नरत्नांगीरिति विचिन्त्य
नरहरिरूपेण नखाग्रभिन्नाकन्ददन्तच्छर्दं त्वर्मासुं कृत-
वानसि ॥ २४ ॥

पुनरिह त्रिजगज्जयिनो बलेः सन्ने शस्त्रानुजो वदु-
वाम्नो दैत्यसन्तोहनाय त्रिपदभूमियाञ्जाञ्चलेन विश्वकाय-
स्तदुत्सृष्टजलसंस्पर्शत्रिद्वज्जमनोऽभिलाषस्वं भूतले बलेर्दौ-
वारिकत्वमङ्गीकृतमुचितं दानफलम् ॥ २५ ॥

पुनरिह हैहयादिवृपायाम् अमितमशपराक्रमाणां
नानामदोस्तद्विजितमर्ष्यादावर्ष्याणां निधनाय भृगुवंशजो जाम-
दमन्यः पितृहोमधेनुहरणप्रवृद्धमन्युवशात् विसप्तकल्पो नि-
क्षत्रियां पृथिवीं कृतवानसि परशुरामावतारः ॥ २६ ॥

पुनरिह पुलस्त्यवंशवतंसस्य विश्रवसः पुत्रस्य निशा-
चरस्य रावणस्य लोकत्रयतापनस्य निधनसुररीकृत्य रवि-
कुलजातदशरथात्मजो विश्वामित्रादस्त्राण्युपलभ्य वने सीता-
हरणवशात् प्रवृद्धमन्युना अम्बुधिं धानरैर्निबध्ध सगणं दश-
कम्भ्रं कृतवानसि रामावतारः ॥ २७ ॥

पुनरिह यदुकुलजलधिकलानिधिः सकलसुरगणसिञ्चित-
पादारविन्दद्वन्द्वः विविधदानवदैत्यदलनलोकत्रयदुरिततापनो
वसुदेवात्मजो रामावतारो बलभद्रस्त्वमसि ॥ २८ ॥

पुनरिह विधिक्षतवेदधर्मानुष्ठानविहितनानादर्शनसंघुषः
संसारकर्मत्यागविधिना ब्रह्माभासविलासघातुरीं प्रकृति-
विमाननामसम्पादयन् बुद्धावतारस्त्वमसि ॥ २९ ॥

अधुना कलिकुलनांशावतारो बौद्धपाषण्डकृष्णादीनाश्च

विदधर्ममेषुपरिपालनाय कृतावतारः कल्किरूपेणास्मान्
स्त्रीत्वनिरयादुद्धृतवाससि तन्मानुष्याः किमिह वाचयामः ॥२०

क तेः ब्रह्मादीनामविदितविलासावतरणं

क नः कामा वामाकुलितमृगद्वयार्त्तमनसाम् ।

सुदुष्प्राप्यं युञ्जश्चरणजलजासोकममिदं

कृपापारावारः प्रमुदितदृशास्त्रासय निजान् ॥ ३१ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये द्वितीयांशे नृपाणां

स्तवो नाम तृतीयोऽध्यायः ।

चतुर्थोऽध्यायः ।

[त उवाच । श्रुत्वा नृपाणां भक्तानां वचनं पुरुषोत्तमः ।

ब्राह्मणक्षत्रविट्शूद्रवर्णानां धर्ममाह यत् ॥ १ ॥

प्रवृत्तानां निवृत्तानां कर्म यत् परिकीर्तितम् ।

सर्वं संश्रावयामास वेदानामनुशासनम् ॥ २ ॥

इति कल्केर्वचः श्रुत्वा राजानो विषदाशयाः ।

प्रणिपत्य पुनः प्राहुः पूर्वान्त्सु गतिमात्मनः ॥ ३ ॥

स्त्रीत्वं वाध्यथवा पुंस्त्वं कस्य वा केन वा कृतम् ।

जरायीवनवाल्वादिसुखदुःखादिकञ्च यत् ॥ ४ ॥

कस्मात् कुतो वा कस्मिन् वा किमेतदिति वा विभो ! !

अनिर्णीतान्धविदितान्धपि कर्माणि वर्णय ॥ ५ ॥

(तदा तदाकर्ण्यः कल्किरनन्तं मुनिमस्मरत् ।)

सोऽप्यनन्तो मुनिवरस्तीर्थपादो बृहद्ब्रतः ॥ ६ ॥

कल्केर्दर्शनतो मुक्तिमाकलय्यांगतस्वरन् ।

समागत्य पुनः प्राह किं करिष्यामि कृतं वा ।

यास्यामीति वचः श्रुत्वा कल्किः प्राह हसन् मुनिम् ॥७

कृतं दृष्टं त्वया सर्वं ज्ञातं याज्ञानिवर्त्तकम् ।

अदृष्टमकृतञ्चेति श्रुत्वा हृष्टमना मुनिः ॥ ८ ॥

गमनायोद्यतं तं तु दृष्ट्वा नृपगणास्ततः ।

कल्किं कमलपत्राक्षं प्रोचुर्विस्मितचेतसः ॥ ९ ॥

राजान जसुः । किमनेन नापि कथितं त्वया वा किमुतान्युत

सर्वं तत् श्रोतुमिच्छामः कथोपकथनं ह्ययोः ॥ १० ॥

नृपाणां तद्वचः श्रुत्वा तानाह मधुसूदनः ।

पृच्छतामं मुनिं शान्तं कथोपकथनादृताः ॥ ११ ॥

इति कल्केर्वचो भूयः श्रुत्वा ते नृपसत्तमाः ।

अनन्तमाहुः प्रणताः प्रश्नपारतितीर्षवः ॥ १२ ॥

राजान जसुः । मुने ! किमत्र कथनं कल्किना धर्मवर्षणा ।

दुर्बोधः केन वा ज्ञातस्तत्त्वं वर्णय नः प्रभो ! ॥ १३ ॥

मुनिर्वाच । पुरिकायां पुरि पुरा पिता मे वेदपारगः ।

विद्रुमो नाम धर्मज्ञः ख्यातः परहिते रतः ॥ १४ ॥

सोमा मम विभो ! माता पतिधर्मपरायणा ।

तयोर्वयःपरिणतौ काले षण्ढाकृतिस्त्वहम् ॥ १५ ॥

सञ्जातः शोकदः पित्रोर्लोकानां निन्दिताकृतिः ।

मामालोक्य पिता क्लीवं दुःखशोकभयाकुलः ॥ १६ ॥

त्यक्त्वा गृहं शिववनं गत्वा तुष्टाव शङ्करम् ।

सम्पूज्येयं विधानेन धूपदीपागुलेपनैः ॥ १७ ॥

विद्रुम उवाच ।

शिवं शान्तं सर्वलोकैकनाथं भूतावासं वासुकीकण्ठभूषम् ।

जटाजूटावहगङ्गातरङ्गं धन्दे सान्द्रानन्दसन्दोहदम्बम् ॥ १८ ॥

इत्यादि बहुभिः स्तोत्रैः सुतः स शिवदः शिवः ।
 वृषारूढः प्रसन्नात्मा पितरं प्राह मे वृष्ट ॥ १८ ॥
 विद्रुमो मे पिता प्राह मत् पुंस्त्व' तापतापितः ।
 हसन् शिवो ददौ पुंस्त्व' पार्वत्या प्रतिमोदितः ॥ २० ॥
 मम पुंस्त्व' वरं लब्ध्वा पितायातः पुनर्गृहम् ।
 पुरुषं मां समालोक्य सहर्षः प्रियया सह ॥ २१ ॥
 ततः प्रवयसी तौ तु पितरौ द्वादशाब्दे ।
 विवाहं मे कारयित्वा बन्धुभिर्मुदमापतुः ॥ २२ ॥
 यन्नरातसुतां पत्नीं मानिनीं रूपशालिनीम् ।
 प्राप्याहं परितुष्टात्मा गृहस्थः स्त्रीवशोऽभवम् ॥ २३ ॥
 ततः कतिपये काले पितरौ मे मृतौ नृपाः ! ।
 पारलौकिककार्यार्थाणि सुहृद्भिर्भ्रातृणैर्हृतः ॥ २४ ॥
 तयोः कृत्वा विधानेन भोजयित्वा द्विजान् बहून् ।
 पित्रोर्वियोगतप्तोऽहं विष्णुसेवापरोऽभवम् ॥ २५ ॥
 तुष्टो हरिर्मे भगवान् जपपूजादिकर्म्मभिः ।
 स्वप्ने मामाह मायेयं स्त्री ह्यमोहविनिर्मिताः ॥ २६ ॥
 अयं पितेयं मातेति ममताकुलचेतसाम् ।
 शोकदुःखभयोद्देगजरामृत्युविधायिका ॥ २७ ॥
 श्रुत्वेति वचनं विष्णोः प्रतिवादार्यमुद्यतम् ।
 मामालक्ष्यान्तर्हितः स विनिद्रोऽहं ततोऽभवम् ॥ २८ ॥
 सविस्मयः सभार्योऽहं त्यक्त्वा तां पुरिकां पुरीम् ।
 पुरुषोत्तमाख्यं श्रीविष्णोरालयश्चागमं नृपाः ! ॥ २९ ॥
 तत्रैव दक्षिणे पार्श्वे निर्मायाश्चमसुत्तमम् ।
 सभार्यः सानुगामात्यः करोमि हरिसेवनम् ॥ ३० ॥

मायासन्दर्शनाकाङ्क्षी हरिसङ्गनि संस्थितः ।

गायन् नृत्यन् जपन् नाम चिन्तयन् शमनापहम् ॥ ३१ ॥

एवं वृत्ते द्वादशाब्दे द्वादश्यां पारणा दिने ।

स्नातुकामः समुद्रेऽहं बन्धुभिः सहितो गतः ॥ ३२ ॥

तत्र मग्नं जलनिधौ लहरीलोलसंकुले ।

समुत्थातुमशक्तं मां प्रतुदन्ति जलेचराः ॥ ३३ ॥

निमज्जनोन्मज्जनेन व्याकुलीकृतचेतसम् ।

जलहिम्लोलमिलनदलिताङ्गमचेतनम् ॥ ३४ ॥

जलधेर्दक्षिणे कूले पतितं पवनेरितम् ।

मां तत्र पतितं दृष्ट्वा वृद्धशर्मा द्विजोत्तमः ॥ ३५ ॥

सन्ध्यामुपास्य सष्टृषः स्वपुरं मां समानयत् ।

स वृद्धशर्मा धर्मात्मा पुत्रदारधनान्वितः ।

कृत्वा रुग्न्तु मां तत्र पुत्रवत् पथ्यपालयत् ॥ ३६ ॥

अहन्तु तत्र दीनात्मा दिग्देशाभिन्न एव न ।

दम्पती तौ स्वपितरौ मत्वा तत्रावसं नृपाः ! ॥ ३७ ॥

स मां विज्ञाय बहुधा वेदधर्मेष्वनुष्ठितम् ।

प्रददौ स्वां दुहितरं विवाहे विनयान्वितः ॥ ३८ ॥

लब्ध्वा चामीकराकारां रूपशीलगुणान्विताम् ।

नाम्ना चारुमतीं तत्र मानिनीं विस्मितोऽभवम् ॥ ३९ ॥

तयाहं परितुष्टात्मा नानाभोगसुखान्वितः ।

जनयित्वा पञ्च पुत्रान् सम्भवेनावृतोऽभवम् ॥ ४० ॥

जयश्च विजयश्चैव कमलो विमलस्तथा ।

बुध इत्यादयः पञ्च विदितास्तनया मम ॥ ४१ ॥

स्वजनैर्बन्धुभिः पुत्रैर्धनैर्नानाविधैरहम् ।

विदितः पूजितो लोके देवैरिन्द्रो यथा दिवि ॥ ४२ ॥

बुधस्य ज्येष्ठपुत्रस्य विवाहार्थं समुद्यतम् ।

दृष्ट्वा द्विजवरस्तुष्टो धर्मसारो निजां सुताम् ॥ ४३ ॥

दित्सुः कर्माणि वेदज्ञश्चकाराभ्युदयान्यपि ।

वादीर्गीतैश्च नृत्यैश्च स्त्रीगणैः स्वर्णभूषितैः ॥ ४४ ॥

अहञ्च पुत्राभ्युदये पित्रदेवर्षितर्पणम् ।

कर्तुं समुद्रवेलायां प्रविष्टः परमादरात् ॥ ४५ ॥

वेलालोलायिततनुर्जलादुत्थाय सत्वरः ।

तीरे सखीन् स्नानसन्ध्यापरान् वीक्ष्याहमुन्मनाः ॥ ४६ ॥

सद्यः समभवं भूपाः ! द्वादश्यां पारणादृतान् ।

पुरुषोत्तमसंवासान् विष्णुसेवार्थमुद्यतान् ॥ ४७ ॥

तेऽपि मामग्रतः कृत्वा तद्रूपवयसां निधिम् ।

विस्मयाविष्टमनसं दृष्ट्वा मामभ्रुवन् जनाः ॥ ४८ ॥

अनन्त ! विष्णुभक्तोऽसि जले किं दृष्टवानिह ।

स्थले वा व्यग्रमनसं लक्षयामः कथं तव ॥ ४९ ॥

पारणं कुरु तद् ब्रुहि त्यक्त्वा विस्मयमात्मनः ।

तानभ्रुवमहं नैव किञ्चित् दृष्टं श्रुतं जनाः ! ॥ ५० ॥

कामात्मा तत् कृपणधीर्मायासन्दर्शनादृतः ।

तया हरेर्माययाहं मूढो व्याकुलितेन्द्रियः ॥ ५१ ॥

न शक्यं वेद्मि कुत्रापि ज्ञेहमोहवशं गतः ।

आत्मनो विस्मृतिरियं को वेद विदिता तु ताम् ॥ ५२ ॥

इति भार्याधनागारपुत्रोद्वाहानुरक्तधीः ।

अनस्तोऽहं दीनमना न जानी स्वापसन्धितम् ॥ ५३ ॥

मां वीक्ष्य मानिनी भार्या विवशं मूढवत् स्थितम् ।

क्रन्दन्ती किमहोऽकस्मात् भालपन्ती ममान्तिके ॥ ५४ ॥
 इह तां वीक्ष्य तांस्तत्र स्मृत्वा कातरमानसम् ।
 हंसोऽप्ये को बोधयितुमागतो मां सदुक्तिभिः ॥ ५५ ॥
 धीरो विदितसर्वार्थः पूर्णः परमधर्मवित् ॥ ५६ ॥
 सूर्याकारं सत्त्वसारं प्रशान्तं दान्तं शुद्धं लोकशोकक्षयिष्णुम्
 ममाग्रे तं पूजयित्वा मदङ्गाः पप्रच्छुस्ते मत्शुभध्यानकामाः ।
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये द्वितीयांशे
 अनन्तमायादर्शनं नाम चतुर्थोऽध्यायः ।

पञ्चमोऽध्यायः ।

सूत उवाच । उपविष्टे तदा हंसे भिक्षां कृत्वा यथोचिताम्
 ततः प्राङ्गुरनन्तस्य शरीरारोग्यकाम्यया ॥ १ ॥
 हंसस्तेषां मतं ज्ञात्वा प्राह मां पुरतः स्थितम् ।
 तव चारुमती भार्या पुत्राः पञ्च बुधादयः ॥ २ ॥
 धनरत्नान्वितं सद्गन्तुं सम्बाधं सौधसंकुलम् ।
 त्यक्त्वा कदागतोऽसीह पुत्रोद्वाहदिने न तु ॥ ३ ॥
 समुद्रतीरसञ्चारः पुरात् धर्मजनादृतः ।
 निमन्त्र्य मामिहायातः शोकसंविग्नमानसः ॥ ४ ॥
 त्वञ्च सप्ततिवर्षीयस्तत्र दृष्टो मया प्रभो ! ।
 त्रिंशद्वर्षीयवत् कस्मात् इति मे सन्धमो महान् ॥ ५ ॥
 इयं भार्या सहाया ते न तत्रालोकिता क्वचित् ।
 अहं वा क्व कुतस्तस्मात् कथं वा केन काश्रितः ॥ ६ ॥
 स एव वा न वापि त्वं नाहं वा भिक्षुरेव सः ।
 भावयोरिह संयोगश्चेन्द्रजाल इवाभवत् ॥ ७ ॥

त्वं गृहस्थः स्वधर्मज्ञो भिक्षुकोऽहं परात्मकः ।
 भावयोरिह संवादो बालकोन्मत्तयोरिव ॥ ८ ॥
 तस्मादीशस्य मायेयं त्रिजगन्मोहकारिणी ।
 ज्ञानाप्राप्त्याद्वैतलभ्या मन्येऽहमिति भो द्विज ! ॥ ९ ॥
 इति भिक्षुः समाश्राव्य यदन्यत् प्राह विस्मितः ।
 मार्कण्डेय ! महाभाग ! भविष्यं कथयामि ते ॥ १० ॥
 प्रलये या त्वया दृष्टा पुरुषस्योदराभसि ।
 सा माया मोहजनिका पन्थानं गणिका यथा ॥ ११ ॥
 तमो ह्यनन्तसन्तापा नोदनोद्यतमक्षरी ।
 ययेदमखिलं लोकमाहृत्यावस्थया स्थितम् ॥ १२ ॥
 लये लीने त्रिजगति ब्रह्म तन्मात्रतां गतः ।
 निरुपाधी निरालोके सिद्धचुरभवत् परः ॥ १३ ॥
 ब्रह्मण्यपि द्विधाभूते पुरुषप्रकृती स्वया ।
 भासा संजनयामास महान्तं कालयोगतः ॥ १४ ॥
 कालस्वभावकर्मात्मा सोऽहङ्कारस्ततोऽभवत् ।
 त्रिहृत् विशुशिवब्रह्ममयः संसारकारणम् ॥ १५ ॥
 तन्मात्राणि ततः पञ्च यच्चिरे गुणवन्ति च ।
 महाभूतान्यपि ततः प्रकृती ब्रह्मसंश्रयात् ॥ १६ ॥
 जाता देवासुरनरा ये चान्ये जीवजातयः ।
 ब्रह्माण्डभाण्डसंभारजन्मनाशक्रियात्मिकाः ॥ १७ ॥
 मायया मायया जीवपुरुषः परमात्मनः ।
 संसारशरणव्यथी न वेदात्मगतिं क्वचित् ॥ १८ ॥
 अहो बलवती माया ब्रह्माद्या यदशे स्थिताः ।
 गावो यथा नसि प्रोता गुणबद्धाः खगा इव ॥ १९ ॥

तां मायां गुणमय्यां ये तितोर्षन्ति मुनीश्वराः ।
 स्रवन्तीं वासनानन्दां त एवार्थविदो भुवि ॥ २० ॥
 शौनक उवाच । मार्कण्डेयो वशिष्ठश्च वामदेवादयोऽपरि ।
 श्रुत्वा गुरुवचो भूयः किमाहुः श्रवणादृताः ॥ २१ ॥
 राजानोऽनन्तवचनमिति श्रुत्वा सुधीपसम् ।
 किंवा प्राहुरतो सूत ! भविष्यमिह वर्षय ॥ २२ ॥
 इति तद्वच आश्रुत्य सूतः सत्कृत्य तं पुनः ।
 कथयामास कार्त्स्न्येन शोकमोहविघातकम् ॥ २३ ॥
 सूत उवाच । तत्त्वानन्तो भूपगणैः पृष्टः प्राह ह्यतादरः ।
 तपसा मोहनिधनमिन्द्रियाणाञ्च नियहम् ॥ २४ ॥
 अनन्त उवाच । अतोऽहं वनमासाद्य तपः कृत्वा विधानतः ।
 नेन्द्रियाणां न मनसो निग्रहोऽभूत् कदाचन ॥ २५ ॥
 वने ब्रह्म ध्यायतो मे भार्यापुत्रधनादिकम् ।
 विषयश्चान्तरा शश्वत् संस्मारयति मे मनः ॥ २६ ॥
 तेषां स्मरणमात्रेण दुःखशोकभयादयः ।
 प्रतुदन्ति मम प्राणान् धारणाध्याननाशकाः ॥ २७ ॥
 ततोऽहं निश्चितमतिरिन्द्रियाणाञ्च घातने ।
 मनसो नियहस्तेन भविष्यति न संशयः ॥ २८ ॥
 अतो मामिन्द्रियाणाञ्च नियहव्ययचेतसम् ।
 तदधिष्ठातृदेवाश्च दृष्ट्वा मामीयुरञ्जसा ॥ २९ ॥
 रूपिणो मामथोत्तुस्ते भोऽनन्त ! इति ते दश ।
 दिग्वातार्कप्रचेतोऽश्विवज्जीन्द्रोपेन्द्रमित्रकाः ॥ ३० ॥
 इन्द्रियाणां वयं देवास्तव देहे प्रतिष्ठिताः ।
 नखायकाण्डसंभिद्रान् नास्मान् कर्तुमिहार्हसि ॥ ३१ ॥

न श्रेयोऽहिः तवानन्त ! मनोनिग्रहकर्त्तव्यम् ।
 छेदने भेदनेऽस्माकं भिन्नमर्था मरिष्यसि ॥ ३२ ॥
 अन्धानां वधिरायाश्च विकलेन्द्रियजीविनाम् ।
 वनेऽपि विषयव्यग्रं मानसं लक्षयामहे ॥ ३३ ॥
 जीवस्यापि गृहस्थस्य देहो गेहं मनोऽनुगः ।
 बुद्धिर्भार्या तदनुगा वयमित्यवधारय ॥ ३४ ॥
 कर्मायत्तस्य जीवस्य मनो बन्धविमुक्तिस्तत् ।
 संसारयति लुब्धस्य ब्रह्मणो यस्य मायया ॥ ३५ ॥
 तस्मान्मनोनिग्रहार्थं विशुभक्तिं समाचर ।
 सुखमोक्षप्रदा नित्यं दाहिका सर्वकर्माणाम् ॥ ३६ ॥
 हैताद्वैतप्रदानन्दसन्दोहा हरिभक्तिका ।
 हरिभक्त्या जीवकोषविनाशक्ते महामते ! ॥ ३७ ॥
 परं प्राप्स्यसि निर्वाणं कल्कोरालोकनात् त्वया ।
 इत्यहं बोधितस्तेन भक्त्या संपूज्य केशवम् ॥ ३८ ॥
 कल्किं द्रिष्टुं प्रायातः कृष्णं कलिकुलान्तकम् ।
 दृष्टं रूपमरूपस्य सृष्टस्तत्पदपञ्जवः ।
 अपदस्य, श्रुतं वाक्यमवाचस्य परात्मनः ॥ ४० ॥
 इत्यनन्तः प्रमुदितः पद्मानार्थं निजिष्वरम् ।
 कल्किं कमलपत्राक्षं नमस्कृत्य ययौ मुनिः ॥ ४१ ॥
 राजानो मुनिवाक्येन निर्वाणपदवीं गताः ।
 कल्किमभ्यर्च्य पद्माञ्च नमस्कृत्य मुनिव्रताः ॥ ४२ ॥
 उवाच । अनन्तस्य कथामितामञ्चानध्वान्तनाशिनीम् ।
 मायानियन्त्रीं प्रपठन् शृण्वन् बन्धाद्भिमुच्यते ॥ ४३ ॥
 संसाराब्धिविलासलालसमतिः श्रीविशुषेवादरो

भक्त्याख्यामिदं स्वमीदरहितं निर्माय धूर्त्वात्मना ।
 शानोक्तासनिशातश्चक्रमुदितः सङ्गतिदुर्गाश्रयः
 षड्वर्गं जयतादशेवजगतामात्मस्थितं वैष्णवः ॥ ४४ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये द्वितीयांशे
 अनन्तमायानिरसनं नाम पञ्चमोऽध्यायः ।

षष्ठोऽध्यायः ।

सूत उवाच । गते नृपगण्डे कल्किः पश्यया सह सिंहलात् ।
 शम्भलग्रामगमने मतिं चक्रे स्वसेनया ॥ १ ॥
 ततः कल्केरभिप्रायं विदित्वा वासवस्वरन् ।
 विश्वकर्माणभाङ्गय वचनञ्चेदमब्रवीत् ॥ २ ॥
 इन्द्र उवाच । विश्वकर्मान् ! शम्भले त्वं गृहीद्यानाष्टघटितम् ।
 प्रासादहर्म्यसम्बार्धं रचय स्वर्णसञ्चयैः ॥ ३ ॥
 रत्नस्फटिकवैदूर्यनानामणिविनिर्मितैः ।
 तत्रैव शिल्पनैपुण्यं तव यच्चास्ति तत् कुरु ॥ ४ ॥
 श्रुत्वा हरेर्वचो विश्वकर्मा शर्म निजं स्मरन् ।
 शम्भले कमलेशस्य स्वस्त्यादिप्रमुखान् गृहान् ॥ ५ ॥
 षंससिंहसुपर्णादिमुखांश्चक्रे स विश्वकृत् ।
 उपर्युपरि तापन्नवातायनमनोहरान् ॥ ६ ॥
 नानावनलतोद्यानसरीवापीसुशोभितः ।
 शम्भलस्याभवत् कल्केर्यथेन्द्रस्यामरावती ॥ ७ ॥
 कल्किस्तु सिंहलाद् द्वीपात् वह्निः सेनागणैर्हितः ।
 त्यक्त्वा कारुमतीं कूले पाथोधेरकरोत् स्थितिम् ॥ ८ ॥

वृहद्रतसु कौमुद्या सहितः स्नेहकातरः ।
 पद्मया सहितायास्त्रौ पद्मानाथाय विष्णवे ॥ ९ ॥
 ददौ गजानामयुतं लक्षं मुख्यञ्च वाजिनाम् ।
 रथानाञ्च द्विसाहस्रं दासीनां द्वे शते मुदा ॥ १० ॥
 दत्त्वा वासांसि रत्नानि भक्तिस्नेहाश्रुलोचनः ।
 तयोर्मुखालोकनेन नाशकत् कियदीरितुम् ॥ ११ ॥
 महाविष्णुदम्पती तौ प्रस्थाप्य पुनरागतौ ।
 पूजितौ कल्किपद्माभ्यां निजकारुमतीं पुरीम् ॥ १२ ॥
 कल्किस्तु जलधेरश्वो विगाह्य घृतनागणैः ।
 धारं जिगमिषुं दृष्ट्वा जम्बुकं स्तम्भितोऽभवत् ॥ १३ ॥
 जलस्तम्भमथालोक्य कल्किः सबलवाहनः ।
 प्रययौ पयसां राशेरुपरि त्रीनिकेतनः ॥ १४ ॥
 गत्वा पारं शुकं प्राह याहि मे शम्भलालयम् ॥ १५ ॥
 विश्वकर्म्मक्षतं यत्र देवराजाज्ञया बहु ।
 सद्य संवाधममलं मत्प्रियार्थं सुशोभनम् ॥ १६ ॥
 तत्रापि पित्रोर्ज्ञातीनां स्वस्ति ब्रूया यथोचितम् ।
 यदत्राङ्ग ! विवाहादि सर्वं वक्तुं त्वमर्हसि ॥ १७ ॥
 पश्चाद् यामि वृत्तस्वेतैस्त्वमादौ याहि शम्भलम् ॥ १८ ॥
 कल्कोर्वचनमाकर्ण्य कीरो धीरस्ततो ययौ ।
 आकाशगामी सर्वज्ञः शम्भलं सुरपूजितम् ॥ १९ ॥
 समयोजनविस्तीर्णं चातुर्वर्ण्यजनाकुलम् ।
 सूर्यरश्मिप्रतीकाशं प्रसादाशतशोभितम् ॥ २० ॥
 सर्वर्तुसुखदं रम्यं शम्भलं विद्वल्लोऽविशत् ॥ २१ ॥
 गृह्णात् गृह्णात्तरं दृष्ट्वा प्रासादादपि चाम्बरम् ।

वनाद् वनान्तरं तत्र वृक्षाद् वृक्षान्तरं व्रजन् ॥ २२ ॥

शुकः स विशुयशसः सदनं सुदितोऽन्नजत् ।

तं गत्वा रुचिरालापैः कथयित्वा प्रियाः कथाः ॥ २३ ॥

कल्केरागमनं प्राह सिंहलात् पद्मया सह ॥ २४ ॥

ततस्वरन् विशुयशः समानाथ्य प्रजाजनान् ।

विशाख्यूपभूपालं कथयामास हर्षितः ॥ २५ ॥

स राजा कारयामास पुरग्रामादिमण्डितम् ।

स्वर्णकुम्भैः सदम्भोधिः पूरितैश्चन्द्रनोक्षितैः ॥ २६ ॥

कालागुरुसुगन्धाब्जैर्दीपलाजाङ्गुराक्षतैः ।

कुसुमैः सुकुमारैश्च रश्मापूगफलान्वितैः ।

शुशुभे शम्भलग्रामो विबुधानां मनोहरः ॥ २७ ॥

तं कल्किः प्राविशद् भीमसेनागणविलक्षणः ।

कामिनीनयनानन्दमन्दिराङ्गः कृपानिधिः ॥ २८ ॥

पद्मया सहितः पित्रोः पदयोः प्रणतोऽपतत् ।

सुमतिर्मुदिता पुत्रं ज्ञुषां शक्रं शचीमिव ।

ददृशे त्वमरावत्यां पूर्णकामा दितिः सती ॥ २९ ॥

शम्भलग्रामनगरी पताकाध्वजशालिनी ।

अवरोधसुजघना प्रासादविपुलस्तनी ।

मयूरचूचुका हंससंघहारमनोहरा ॥ ३० ॥

पटवासोद्योतधूमवसना कोकिलस्वना ।

सहासगोपुरसुखी वामनेत्रा यथाङ्गना ।

कल्किं पतिं गुणवती प्राप्य रेजे तमीश्वरम् ॥ ३१ ॥

स रेमे पद्मया तत्र वर्षपूगानजाश्रयः ।

शम्भले विह्वलाकारः कल्किः कल्कविनाशनः ॥ ३२ ॥

कवेः पत्नी कामकला सुषुवे परमेष्ठिनौ ।
 वृहत्कीर्तिवृहद्बाहू महाबलपराक्रमौ ॥ ३३ ॥
 प्राज्ञस्य सन्नतिर्भार्या तस्यां पुत्री बभूवतुः ।
 यन्नविद्यौ सर्वलोकपूजितौ विजितेन्द्रियो ॥ ३४ ॥
 सुमन्त्रकस्तु मालिन्यां जनयामास शासनम् ।
 वेगवन्तश्च साधूनां द्वावेतावुपकारकौ ॥ ३५ ॥
 ततः कल्किश्च पद्मायां जयो विजय एव च ।
 द्वौ पुत्री जनयामास लोकख्याती महाबली ॥ ३६ ॥
 एतैः परिवृतोऽमात्यैः सर्वसम्पत्समन्वितौ ।
 वाजिमेधविधानार्थमुद्यतं पितरं प्रभुः ॥ ३७ ॥
 समीक्ष्य कल्किः प्रोवाच पितामहमिवेश्वरः ।
 दिशां पालान् विजित्याहं धनान्याहृत्य इत्युत ॥ ३८ ॥
 कारयिष्याम्यश्वमेधं यामि दिग्विजयाय भोः ! ॥ ३९ ॥
 इति प्रणम्य तं प्रीत्या कल्किः परपुरञ्जयः ।
 सेनागणैः परिवृतः प्रययौ कीकटं पुरम् ॥ ४० ॥
 बुद्धालयं सुविपुलं वेदधर्मवह्निष्कृतम् ।
 पितृदेवार्चनाहीनं परलोकविलोपकम् ॥ ४१ ॥
 देहात्मवादबहुलं कुलजातिविवर्जितम् ।
 धनैः स्त्रीभिर्भक्ष्यभोज्यैः स्वपराभेददर्शिनम् ॥ ४२ ॥
 नानाजनैः परिवृतं पानभोजनतत्परैः ॥ ४३ ॥
 श्रुत्वा जिनो निजगणैः कल्को रागमनं क्रुधा ।
 अस्त्रीहिणीभ्यां सञ्चितः संवभूव पुराहृष्टिः ॥ ४४ ॥
 गजरथतुरगैः समाचिता भूः
 कनकविभूषणभूषितैर्वराहैः ।

शतशतरथिभिर्धृतास्त्रशस्त्रैः

ध्वजपटराजिनिवारितातपैर्बभौ सा ॥ ४५ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये द्वितीयांशे
बुधनिग्रहे कीकटपुरगमनं नाम षष्ठोऽध्यायः ।

सप्तमोऽध्यायः ।

सूत उवाच । ततो विशुः सर्वजिषुः कल्किः कल्किविनाशनः ।

कालमायास तां सेनां करिणीमिव केशरी ॥ १ ॥

सेनाङ्गनां तां रतिसङ्गरक्षतीं

रक्ताक्तवस्त्रां विवृतोरुमध्याम् ।

पलायतीं चारुविकीर्णकेशां

विकूजतीं प्राह स कल्किनायकः ॥ २ ॥

रे वीहाः ! मा पलायध्वं निवर्त्तध्वं रणाङ्गणे ।

युध्यध्वं पौरुषं साधु दर्शयध्वं पुनर्मम ॥ ३ ॥

जिनो ह्यीनबलः कोपात् कल्को राकण्ठं तद्वचः ।

प्रतियोद्बुं वृषारूढः स्वङ्गचर्मधरो ययौ ॥ ४ ॥

नानाप्राहरणोपेतो नानायुधविशारदः ।

कल्किना युयुधे धीरो देवानां विस्मयावहः ॥ ५ ॥

शूलेन तुरगं विद्धा कल्किं बाणेन मोहयन् ।

क्रीडीकृत्य द्रुतं भूमिर्नाशकत् तोलनादृतः ॥ ६ ॥

जिनो विश्वम्भरं ज्ञात्वा क्रोधाकुलितलोचनः ।

चिच्छेदास्य तनुव्राणं कल्केः शस्त्रञ्च दासवत् ॥ ७ ॥

विशाखयूपोऽपि तथा निहत्य गदया जिनम् ।

मूर्च्छितं कल्किमादाय लीलया रथमारुहत् ॥ ८ ॥

लब्धसंज्ञस्तथा कल्किः सेवकोत्साहदायकः ।
 समुत्पत्य रथात् तस्य वृपस्य जिनमाययौ ॥ ८ ॥
 शूलव्यथां विहायाजौ महासत्वस्तरङ्गमः ।
 रिङ्गणैर्भ्रमणैः पादविक्षेपहननैर्मुहुः ॥ १० ॥
 दण्डाघातैः सटाक्षैर्बौद्धसेनागणान्तरि ।
 निजघान रिपून् कोपात् शतशोऽथ सहस्रशः ॥ ११ ॥
 निश्वासवातैरुड्डीय केषिद् द्वीपान्तरेऽपतत् ।
 हस्त्यश्वरथसम्बाधाः पतिता रणमूर्धनि ॥ १२ ॥
 गर्ग्यो जघ्नः षष्टिशतं गर्ग्यः कौटिशतायुतम् ।
 विशालासु सहस्राणां पञ्चविंशं रणे त्वरन् ॥ १३ ॥
 षयुते द्वे जघानाजौ पुत्राभ्यां सहितः कविः ।
 दशलक्षं तथा प्राज्ञः पञ्चलक्षं सुमन्त्रकः ॥ १४ ॥
 जिनं प्राह हसन् कल्किस्तिष्ठाय मेम दुर्मते ! ।
 देवं मां विदि सर्वत्र शुभाशुभफलप्रदम् ॥ १५ ॥
 महाणजालभिन्नाङ्गो निःषङ्गो यास्यसि क्षयम् ।
 न यावत् पश्य तावत् त्वं बन्धूनां ललितं मुखम् ॥ १६ ॥
 कल्के रितीरितं श्रुत्वा जिनः प्राह हसन् बली ।
 देवं त्वदृश्यं शास्त्रे ते बधोऽयमुररीकृतः ।
 प्रत्यक्षवादिनो बौद्धा वयं यूयं ह्यथात्प्रमाः ॥ १७ ॥
 यदि वा देवरूपस्त्वं तथाप्यग्रे स्थिता वयम् ।
 यदि भेत्तासि बाणौघैस्तदा बौद्धैः किमत्र ते ॥ १८ ॥
 सोपालम्भं त्वया ख्यातं त्वय्येवासु स्थिरो भव ।
 इति क्रोधाद् बाणजालैः कल्किं घोरैः समावृणोत् ॥ १९ ॥
 स तु बाणमयं वर्षं क्षयं निन्द्योऽर्कवज्रिमम् ॥ २० ॥

ब्राह्मणं वायव्यमानेयं पार्जन्यं चान्यदासुधम् ।
 कल्केर्दर्शनमात्रेण निष्कलान्यभवत् क्षणत् ॥ २१ ॥
 यथोषरे बीजमुप्तं दानमश्रोत्रिये यथा ।
 यथा विष्णी सतां ह्येषात् भक्तियेन कृताप्यहो ॥ २२ ॥
 कल्किस्तु तं वृषारूढमवभुत् कचेऽप्यहोत् ।
 ततस्ती पेततुर्भूमौ ताम्ब्रचूडाविव क्रुधा ॥ २३ ॥
 पतित्वा स कल्किः कचं जघ्राह तत्करं करे ॥ २४ ॥
 ततः समुत्थितौ व्यथी यथा चानूरकेशवी ।
 धृतहस्ती धृतकची ऋचाविव महावली ।
 युयुधाते महावीरौ जिनकल्की निरायुधौ ॥ २५ ॥
 ततः कल्की महायोगी पदाघातेन तत्कटिम् ।
 विभज्य पातयामास तालं मत्तगजो यथा ॥ २६ ॥
 जिनं निपपतितं दृष्ट्वा बोद्धा हाहेति सुक्रुशः ।
 कल्केः सेनागणा विप्रा जह्वन्निहृतारयः ॥ २७ ॥
 जिने निपतिते भ्राता तस्य शुद्धोदनो बली ।
 पादचारी गदापाणिः कल्किं हन्तुं द्रुतं ययौ ॥ २८ ॥
 कविस्तु तं बाणवर्षैः परिवार्य्य समन्ततः ।
 जगर्ज परवीरघ्नो गजमाहृत्य सिंहवत् ॥ २९ ॥
 गदाहस्तं तमालोक्य पत्तिं स धर्मवित् कविः ।
 पदातिगो गदापाणिस्तस्थौ शुद्धोदनाग्रतः ॥ ३० ॥
 स तु शुद्धोदनस्तेन युयुधे भीमविक्रमः ।
 गजः प्रतिगजमेव दन्ताभ्यां सगदावुभौ ॥ ३१ ॥
 युयुधाते महावीरौ गदायुद्धविशारदौ ।
 कृतप्रतिकृतौ मसौ नदन्तौ भैरवान् रवान् ॥ ३२ ॥

कविलु गदया शुर्व्यां शुद्धोदनगदां नदन् ।
 करादपास्याह तया स्वयां वक्षस्वताडयत् ॥ ३३ ॥
 गदाघातेन निहतो वीरः शुद्धोदनो भुवि ।
 पतित्वा सहस्रीत्याय तं जह्ने गदया पुनः ॥ ३४ ॥
 संताडितेन तेनापि धिरसा स्तम्भितः कविः ।
 न पपात स्थितस्तत्र स्थाणुवद्विह्वलैर्न्द्रियः ॥ ३५ ॥
 शुद्धोदनस्तमालोक्य महासारं रघायुतैः ।
 प्राहर्त तरसा मायादेवीमामेतुमाययौ ॥ ३६ ॥
 यस्या दर्शनमात्रेण देवासुरनरादयः ।
 निःसाराः प्रतिमाकारा भवन्ति भुवनात्रयाः ॥ ३७ ॥
 बौद्धा शौद्धोदनाद्यये कृत्वा तामग्रतः पुनः ।
 योद्धुं समागता स्नेच्छकोटिलक्षशतैर्हताः ॥ ३८ ॥
 सिंहध्वजोलितरथां फेरुकाकगणाहताम् ।
 सर्वास्त्रशस्त्रजननीं षड् वर्गपरिषेविताम् ॥ ३९ ॥
 नानारूपां बलवतीं त्रिगुणव्यञ्जित्प्रिताम् ।
 मायां निरीक्ष्य पुरतः कल्किसेना समापतत् ॥ ४० ॥
 निःसाराः प्रतिमाकाराः समस्ताः शस्त्रपाणयः ॥ ४१ ॥
 कल्किस्तानालोक्य निजान् भ्राष्ट्रघ्नातिसुहृत्कनान् ।
 मायया जायया जीर्णान् विशुरासीत् तदग्रतः ॥ ४२ ॥
 तामालोक्य वरारोहं श्रीरूपां हरिरीश्वरः ।
 सा प्रियेव तमालोक्य प्रविष्टा तस्य विग्रहे ॥ ४३ ॥
 तामनालोक्य ते बौद्धा मातरं कतिधा वराः ।
 रूद्रुः संवशी दीनाः हीनस्ववल्गुपीरुपाः ॥ ४४ ॥
 विस्मयाविष्टमनसः क्व गतेयमथामुवन् ।

कल्किः समालोकनेन समुत्थाप्य निजान् जनान् ॥४५॥

निशातमसिमादाय क्लिष्टान् हन्तुं मनो दधे ।

सन्नद्धं तुरगारूढं दृढ़हस्तदृढतक्करम् ॥ ४६ ॥

धनुर्निषङ्गमनिशं बाणजालप्रकाशितम् ।

दृढहस्ततनुबाणगोधाङ्गुलिविराजितम् ॥ ४७ ॥

मेघोपर्युप्तताराभं दंशनस्पर्षविन्दुकम् ।

किरीटकोटिविन्ध्यस्तमणिराजिविराजितम् ॥ ४८ ॥

कामिनीनयनानन्दसन्दोहरसमन्दिरम् ।

विपक्षपक्षविन्नेपक्षिमक्षकटाक्षकम् ॥ ४९ ॥

निजभक्तजनोक्ताससंवासचरणाम्बुजम् ।

निरोक्ष्य कल्किं ते बौद्धास्तत्रसु धर्मनिन्दकाः ॥ ५० ॥

जङ्घुः सुरसङ्घाः खे यागाहुतिहुताशनाः ॥ ५१ ॥

सुबलमिलनहर्षः शत्रुनाशैकतर्षः

समरवरविन्दारः साधुसत्कारकाशः ।

स्वजनदुरितहर्ता जीवजातस्य भर्ता

रचयतु कुशलं वः कामपूरावतारः ॥ ५२ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये द्वितीयांशे

बौद्धयुद्धो नाम सप्तमोऽध्यायः ।

समाप्तोऽयं द्वितीयांशः ।

द्वितीयांशः ।

प्रथमोऽध्यायः ।

सूत उवाच । ततः कल्किर्क्लेशगणान् करवालेन कालितान् ।

बाणैः संताडितानन्धान् अनयद् यमसङ्घनि ॥ १ ॥

विशाखयूपोऽपि तथा कविप्राञ्चसुमन्त्रकाः ।
 गार्ग्यभार्ग्यविशालाद्या स्त्रेच्छान् निन्दुर्यमञ्चयम् ॥ २ ॥
 कपोतरोमा काकाक्षः काककृष्णादयोऽपरे ।
 बीजाः शीघ्रोदना याता युयुधुः कल्किसेनिकैः ॥ ३ ॥
 तेषां-युद्धमभूद् घोरं भयदं सर्वदेहिनाम् ।
 भूतेशानन्दजनकं रुधिरारुणकर्दमम् ॥ ४ ॥
 गजाश्वरथसंघानां पततां रुधिरस्त्रवैः ।
 स्रवन्ती केशशैवाला वाजिग्राह्या सुगाहिका ॥ ५ ॥
 धनुस्तरङ्गा दुष्यारा गजरोधः प्रवाह्विणी ।
 शिरःकूर्म्भा रथतरिः पाणिमीनासृगापगा ॥ ६ ॥
 प्रवृत्ता तत्र बहुधा हर्षयन्ती मनस्विनाम् ।
 दुन्दुभेयरवा फेरशकुनानन्ददायिनी ॥ ७ ॥
 गन्धैर्गजा नरैरश्वैः स्वरैरुष्ट्रा रथै रथाः ।
 निपेतुर्बाणभिन्नाङ्गाः क्षिप्रबाह्वक्ष्त्रिकन्धराः ॥ ८ ॥
 भस्मना गुण्ठितमुखा रक्तवस्त्रा निवारिताः ।
 विकीर्णकेशाः परितो यान्ति सश्यासिनो यथा ॥ ९ ॥
 व्यग्राः केऽपि पलायन्ते याचन्त्यन्धे जलं पुनः ।
 कल्किसेनाशुगन्तुसा स्त्रेच्छा नो शर्म लेभिरे ॥ १० ॥
 तेषां स्त्रियो रथारूढा गजारूढा विहङ्गमैः ।
 समारूढा ह्यारूढाः स्त्रोऽष्टपृषवाहनाः ॥ ११ ॥
 योद्धुं समाययुस्त्यक्ता पत्यापत्य सुस्त्राश्रयान् ।
 रूपवत्यो युवत्योऽतिबलवत्यः पतिव्रताः ॥ १२ ॥
 नानाभरणभूषाढ्याः सन्नद्धा विशदप्रभाः ।
 खड्गशक्तिधनुर्बाणवलयाक्तकरास्त्रुजाः ॥ १३ ॥

स्त्रैरिच्छोऽप्यतिकामिन्धो पुंश्चल्यश्च पतिव्रताः ।

ययुर्योञ्च कल्किसैन्यैः पतीनां निधनातुराः ॥ १४ ॥

सृङ्गस्रकाष्ठचित्राणां प्रभुतान्नायशासनात् ।

साक्षात् पतीनां निधनं किं युवत्योऽपि स्नेहिरे ॥ १५ ॥

ताः स्त्रियः स्वपतीन् बाणभिद्रान् व्याकुलितेन्द्रियान् ।

कृत्वा पश्चाद् युयुधिरे कल्किसैन्यैर्धृतायुधाः ॥ १६ ॥

ताः स्त्रीरुद्दीक्ष्य ते सर्वे विस्मयन्धितमानसाः ।

कल्किमागत्य ते योधाः कथयामासुरादरात् ॥ १७ ॥

स्त्रीणामिव युयुत्सूनां कथाः श्रुत्वा महामतिः ।

कल्किः समुदितः प्रायात् स्वसैन्यैः सानुगो रथैः ॥ १८ ॥

ताः समालोक्य पद्मेशः सर्वशस्त्रास्त्रधारिणीः ।

नानावाहनसंरूढाः कृतव्यूहा उवाच सः ॥ १९ ॥

कल्किरुवाच । रे स्त्रियः ! शृणुतास्माकं वचनं पथ्यमुत्तमम् ।

स्त्रिया युद्धेन किं पुंसां व्यवहारोऽत्र विद्यते ॥ २० ॥

मुखेषु चन्द्रविम्बेषु राजितालकपङ्क्तिषु ।

प्रहरिष्यन्ति के तत्र नयनानन्ददायिषु ॥ २१ ॥

विभ्रान्ततारभ्रभरं नवकोकनदप्रभम् ।

दीर्घापाङ्गेक्षणं यत्र तत्र कः प्रहरिष्यति ॥ २२ ॥

वक्षोजशम्भू सत्तारहारव्यालविभूषितौ ।

कन्दर्पदर्पदलनौ तत्र कः प्रहरिष्यति ॥ २३ ॥

लोललीलालकव्रातचकोराक्रान्तचन्द्रिकम् ।

मुखचन्द्रं चिह्नहीनं कस्तं हन्तुमिहार्हति ॥ २४ ॥

स्तनभारभराक्रान्तनितान्तक्षीणमध्यमम् ।

तनुलोमलताबन्धं कः पुमान् प्रहरिष्यति ॥ २५ ॥

नेत्रानन्देन नेत्रेषु समाहृतमनिन्दितम् ।
 जघनं सुघनं रस्यं बाणैः कः प्रहरिष्यति ॥ २६ ॥
 इति कल्केर्वचः श्रुत्वा प्रहस्य प्राङ्पुराहताः ।
 अस्माकं त्वं पतीन् हंसि तेन नष्टा वयं विभो ! ।
 हन्तुं गतानामस्त्राणि करास्थे वागतान्युत ॥ २७ ॥
 स्रग्भक्तिधनुर्बाणशूलतोमरयष्टयः ।
 ताः प्राहुः पुरतो मूर्त्ताः कार्त्तस्वरविभूषणाः ॥ २८ ॥
 स्त्राण्युचुः । यमासाद्य वयं नार्थीं हिसयामः स्वतेजसा ।
 तमात्मानं सर्वमयं जानीत कृतनिश्चयाः ॥ २९ ॥
 तमीयमात्मना नार्थः ! चरामो यदनुन्नया ।
 यत् कृता नामरूपादिभैदेन विदिता वयम् ॥ ३० ॥
 रूपगन्धरसस्पर्शशब्दाद्या भूतपञ्चकाः ।
 चरन्ति यदधिष्ठानात् सोऽयं कल्किः परात्मकः ॥ ३१ ॥
 कालस्वभावसंस्कारनामाद्या प्रकृतिः परा ।
 यस्येच्छया सृजत्यष्टं महाहङ्कारकादिकान् ॥ ३२ ॥
 यन्मायया जगदयान्ना सर्गस्थित्यन्तसंज्ञिता ।
 य एवाद्यः स एवान्ते तस्त्रायः सोऽयमीश्वरः ॥ ३३ ॥
 असौ पतिर्मे भार्याहमस्य पुत्राप्तवान्भवाः ।
 स्वप्नोपमासु तन्निष्ठा विविधासैन्द्रजालवत् ॥ ३४ ॥
 स्रेहमोहनिबन्धानां यातायातदृशां मतम् ।
 न कल्किसेविनां रागद्वेषविद्वेषकारिणाम् ॥ ३५ ॥
 कुतः कालः कुतो स्युः क्व यमः क्वास्ति देवता ।
 स एव कल्किर्भगवान् मायया बहुलीकृतः ॥ ३६ ॥
 न शस्त्राणि वयं नार्थः संप्रहार्या न च क्वचित् ।

शस्त्रप्रहर्षभेदोऽयमविवेकः परात्मनः ॥ ३७ ॥

कल्किदासस्यापि वयं हन्तुं नार्हाः कथामृतम् ।

हनिष्यामो दैत्यपतेः प्रह्लादस्य यथा हरिम् ॥ ३८ ॥

इत्यस्त्राणां वचः श्रुत्वा स्त्रियो विस्मितमानसाः ।

स्नेहमोहविनिर्मुक्तास्तं कल्किं शरणं ययुः ॥ ३९ ॥

ताः समालोक्य पद्मेशः प्रणता ज्ञाननिष्ठया ।

प्रोवाच प्रहसन् भक्तियोगं कल्पनाशनम् ॥ ४० ॥

कर्म्मयोगश्चात्मनिष्ठं ज्ञानयोगं भिदाश्रयम् ।

मैश्वर्यलक्षणं तासां कथयामास माधवः ॥ ४१ ॥

ताः स्त्रियः कल्किगदितज्ञानेन विजितेन्द्रियाः ।

भक्त्या परमवापुस्तत् योगिनां दुर्द्धभं पदम् ॥ ४२ ॥

दत्त्वा मोक्षं स्नेच्छवीचप्रियाणां

कृत्वा युद्धं भैरवं भीमकर्मा ।

हत्वा बौद्धान् स्नेच्छसंघांश्च कल्कि-

स्तेषां ज्योतिः स्थानमापूर्य्य रजे ॥ ४३ ॥

ये शृण्वन्ति वदन्ति बौद्धनिधनं स्नेच्छचयं सादरात्

ल्लोकाः शोकहरं सदा शुभकरं भक्तिप्रदं माधवे ।

तेषामेव पुनर्न जन्ममरणं सर्वार्थसम्पत्करं

मायामोहविनाशनं प्रतिदिनं संसारतापच्छिदम् ॥ ४४ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे

स्नेच्छनिधनं नाम प्रथमोऽध्यायः ।

द्वितीयोऽध्यायः ।

सूत उवाच ।

ततो बीडान् स्त्रोच्छ्रयान् विजित्य सह सैमिकैः ।
धनान्यादाय रत्नानि कीकटात् पुनराब्रजत् ॥ १ ॥
कस्किः परमतेजस्वी धर्माणां परिरक्षकः ।
चक्रतीर्थं समागत्य ज्ञानं विधिवदाचरत् ॥ २ ॥
भ्रातृभिर्लोकपालाभैर्बहुभिः स्वजनैर्द्वैतः ।
समायातान् सुनीस्तत्र दृष्ट्ये दीनमानसान् ॥ ३ ॥
समुद्रियागतांस्तत्र परिपाहि जगत्प्रते । ।
प्रत्युक्तवन्तो बहुधा ये तानाह हरिः परः ॥ ४ ॥
बालखिल्यादिकानल्पकायान् घोरजटाधरान् ।
विनयावनतः कस्किस्तानाह कृपणान् भयात् ॥ ५ ॥
कस्माद् यूयं समायाताः केन वा भीषिता वत ।
तमहं निहनिष्यामि यदि वा स्यात् पुरन्दरः ॥ ६ ॥
इत्याश्रुत्य कस्किवाक्यं तेनोक्तासितमानसाः ।
जगदुः पुण्डरीकाक्षं निकुम्भदुहितुः कथाः ॥ ७ ॥
मुनय जनुः । शृणु विष्णुयशः पुत्र ! कुम्भकर्णिकजात्मजा ।
कुयोदरीति विख्याता गगनार्धसमुत्थिता ॥ ८ ॥
कालकञ्जस्य महिषी विकञ्जजननी च सा ।
हिमालये शिरः कृत्वा पादौ च निषधाचले ।
शेते स्नानं पाययन्ती विकञ्जं प्रस्रुतस्तनी ॥ ९ ॥
तस्या निष्ठासवातेन विवशा वयमागताः ।
दैवेनैव समानीताः सम्प्राप्तास्वल्पदास्यदम् ।
मुनयो रक्षणीयास्ते रक्षःसु च विपक्षु च ॥ १० ॥

इति तेषां वचः श्रुत्वा कल्किः परपुरञ्चयः ।
 सेनागणैः परिहृतो जगाम हिमवन्निरिम् ॥ ११ ॥
 उपत्यकां समासाद्य निशामिकां निनाय सः ।
 प्रातर्जिगमिषुः सैन्यैर्दृष्टो क्षीरनिम्नगाम् ॥ १२ ॥
 शङ्खेन्दुध्रुवलाकारां फेनिलां वृहतीं द्रुतम् ।
 चलन्तीं वीक्ष्य ते सर्वे स्तम्भिता विस्मयान्विताः ॥ १३ ॥
 सेनागणमजाश्वादिस्थयोधैः समाहृतः ।
 कल्किस्तु भगवांस्तत्र ज्ञातार्थोऽपि मुनीश्वरान् ॥ १४ ॥
 पप्रच्छ का नदी सेयं कथं दुग्धवहाभवत् ।
 ते कल्केस्तु वचः श्रुत्वा मुनयः प्राहुरादरात् ॥ १५ ॥
 शृणु कल्के ! पयस्वत्याः प्रभवं हिमवन्निरौ ।
 समायाता कुथोदर्याः स्तनप्रस्रवनादिह ॥ १६ ॥
 घटिकासप्तकेः चान्या पयो यास्यति वेगितम् ।
 हीनसारा तटाकारा भविष्यति महामते ! ॥ १७ ॥
 इति श्रुत्वा मुनीनान्तु वचनं सैनिकैः सह ।
 अहो ! किमस्या राक्षस्याः स्तनादेका त्वियं नदी ॥ १८ ॥
 एकं स्तनं पाययति विकञ्चं पुत्रमादरात् ।
 न जानेऽस्याः शरीरस्य प्रमाणं कति वा भवेत् ॥ १९ ॥
 बलं वास्या निशाचर्या इत्युचुर्विस्मयान्विताः ।
 कल्किः परात्मा सन्नह्य सेनाभिः सहसा ययौ ॥ २० ॥
 मुनिदर्शितमार्गेण यत्रास्ते सा निशाचरी ।
 पुत्रं स्तनं पाययन्ती गिरिमूर्ध्नि घनोपमा ॥ २१ ॥
 श्वासवातातिवातेन दूरक्षिप्तवनद्विपाः ।
 यस्याः कर्णविलावासं प्रसुप्ताः सिंहसङ्कुलाः ॥ २२ ॥

पुत्रपौत्रपरिवृता गिरिगङ्गरविभ्रमाः ।
 केशमूलमुपालम्ब्य हरिणा शिरते चिरम् ॥ २३ ॥
 यूका इव न च व्यया लुब्धजातङ्कया भृशम् ।
 तामालोक्य गिरेर्मूर्ध्नि गिरिवत् परमाङ्गताम् ।
 कल्किः कमलपत्राक्षः सर्वास्तानाह सैनिकान् ॥ २४ ॥
 भयोद्दिग्मान् बुद्धिहीनान् त्यक्तोद्यमपरिच्छदान् ॥ २५ ॥
 क्लिष्टवाच । गिरिदुर्गे वङ्गिदुर्गे कृत्वा तिष्ठन्तु मामकाः ।
 गजाश्वरथयोधा ये समायान्तु मया सह ॥ २६ ॥
 अहं स्वल्पेन सैन्येन याम्यस्याः सन्मुखं शनैः ।
 प्रहर्तुं बाणसन्दोहैः खड्गशक्तिपरश्वधैः ॥ २७ ॥
 इत्युक्त्वा स्थाप्य पश्चात् तान् बाणैस्तां समहनद् बली ।
 सा क्रुधोत्थाय सहसा ननर्द परमाङ्गताम् ॥ २८ ॥
 तेन नादेन महता वितस्ताश्चाभवन् जनाः ।
 निपेतुः सैनिकाः सर्वे मूर्च्छिता धरणीतले ॥ २९ ॥
 सा रथांश्च गजांश्चापि विवृतास्या भयानका ।
 जघास प्रश्वासवातैः समानीय कुथोदरी ॥ ३० ॥
 सेनागणास्तदुदरं प्रविष्टाः कल्किना सह ।
 यथर्चमुखवातेन प्रविशन्ति पिपीलिकाः ॥ ३१ ॥
 तद् दृष्ट्वा देवगन्धर्वा ह्राहाकारं प्रचक्रिरे ।
 तत्रस्था मुनयः शिपुर्जेपुद्गान्ये महर्षयः ॥ ३२ ॥
 निपेतुरन्ये दुःखार्ता ब्राह्मणा ब्रह्मवादिनः ।
 रुरुदुः शिष्टयोधा दे जह्वषुस्तन्निशाचराः ॥ ३३ ॥
 जगतां कदनं दृष्ट्वा सस्मारात्मानमात्मना ।
 कल्किः कमलपत्राक्षः सुरारातिनिसूदनः ॥ ३४ ॥

वाणाग्निं चेलचर्म्याभ्यां कर्मनैर्याणदारुभिः ।
 प्रज्वाल्योदरमध्येन करबालं समाददे ॥ ३५ ॥
 तेन खड्गेन महता दास्यं निर्भिद्य बन्धुभिः ।
 बलिभिर्भ्रातृभिर्वाहैर्द्वैतः शस्त्रास्त्रपाणिभिः ॥ ३६ ॥
 वह्निर्बभूव सर्वेशः कल्किः कल्कविनाशनः ।
 सहस्राक्षो यथा वृत्रकुक्षिं दम्भोलिनेमिना ॥ ३७ ॥
 योमिरन्नाद् गजरथासुरगाश्चाभवन् वह्निः ।
 नासिकाकर्णविवरात् केऽपि तस्याः विनिर्गताः ॥ ३८ ॥
 ते निर्गतास्ततस्तस्याः सैनिका रुधिरोक्षिताः ।
 तां विव्यधुर्निक्षिपन्तीं तरसा चरणौ करौ ॥ ३९ ॥
 ममार सां भिन्नदेहा भिन्नकुक्षिशिरोधरा ।
 नादयन्तीं दिशो द्योः खं चूर्णयन्ती च पर्वतान् ॥ ४० ॥
 विकञ्चोऽपि तथा वीक्ष्य मातरं कातरोऽभवत् ।
 स विकञ्चः क्रुधा धावन् सेनामध्ये निरायुधः ॥ ४१ ॥
 गजमालाकुलो वक्षोवाजिराजिविभूषणः ।
 महासर्पकृतोष्णीषः केशरिमुद्रिताङ्गुलिः ॥ ४२ ॥
 ममर्द कल्किसेनां तां मातुर्व्यसनकर्षितः ।
 स कल्किस्तं ब्रह्ममस्त्रं रामदत्तं जिघांसया ॥ ४३ ॥
 धनुषा पञ्चवर्षीयं राक्षसं शस्त्रमाददे ।
 तेनास्त्रेण शिरस्तस्य छित्वा भूमावपातयत् ॥ ४४ ॥
 रुधिराक्तं धातुक्षिप्तं गिरिशृङ्गमिवाङ्गुतम् ।
 सपुत्रां राक्षसीं हत्वा मुनीनां वचनाद्भिषुः ॥ ४५ ॥
 मङ्गातीरे हरिद्वारे निवासं समकल्पयत् ।
 देवानां कुसुमासारैर्मुनिस्तोत्रैः सुपूजितः ॥ ४६ ॥

निनाय तां निशां तत्र कल्किः परिजनाहतः ।

प्रातर्ददर्श गङ्गायास्तीरे मुनिगणान् बहून् ।

तस्याः स्नानव्याजविष्णोरात्मनो दर्शनाकुलान् ॥ ४७ ॥

हरिद्वारे गङ्गातटनिकटपिण्डारकवने

वसन्तं श्रीमन्तं निजगणहृतं तं मुनिगणाः ।

स्तवैः सुत्वा सुत्वा विधिवदुदितैर्जडुतनयां

प्रपश्यन्तं कल्किं मुनिजनगणा द्रष्टुमगमन् ॥ ४८ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे कुयोदरी-
बधानन्तरं मुनिदर्शनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ।

तृतीयोऽध्यायः ।

इत उवाच । सुखागतान् मुनीन् दृष्ट्वा कल्किः परमधर्मवित् ।

पूजयित्वा च विधिवत् सुखासीनानुवाच तान् ॥ १ ॥

कल्किरुवाच । के यूयं सूर्यसङ्कासा मम भाग्यादुपस्थिताः ।

तीर्थाटनोत्सुका लोकत्रयाणामुपकारकाः ॥ २ ॥

वयं लोके पुण्यवन्तो भाग्यवन्तो यशस्विनः ।

यतः कृपाकटाक्षेण युष्माभिरवलोकिताः ॥ ३ ॥

ततस्ते वामदेवोऽत्रिर्वशिष्ठो गालवो ऋगुः ।

पराशरो नारदोऽश्वत्थामा रामः कृपस्त्रितः ॥ ४ ॥

दुर्वासा देवलः कर्णो वेदप्रमितिरङ्गिराः ।

एते चान्ये च बहवो मुनयः संशितव्रताः ॥ ५ ॥

कृत्वाग्रे मरुदेवापीं चन्द्रसूर्यकुलोद्भवौ ।

राजांनी ती महावीर्यो तपस्याभिरतौ चिरम् ॥ ६ ॥

जसुः प्रहृष्टमनसः कल्किं कल्कविनाशनम् ।

महोदधेस्तीरगतं विष्णुं सुरगणा यथा ॥ ७ ॥

मुनय जतुः । जयाशेषजगन्नाथ ! विदिताखिलमानस ! ।

सृष्टिस्थितिलयाध्यक्ष ! परमात्मन् ! प्रसीद नः ॥ ८ ॥

कालकर्म्मगुणावास ! प्रसारितनिजक्रिय ! ।

ब्रह्मादिनुतपादाब्ज ! पद्मानाथ ! प्रसीद नः ॥ ९ ॥

इति तेषां वचः श्रुत्वा कल्किः प्राह जगत्पतिः ।

कावेतौ भवतामग्रे महासत्त्वौ तपस्विनौ ॥ १० ॥

कथमत्रागतौ स्तुत्वा गङ्गां मुदितमानसौ ।

का वा स्तुतिस्तु जाह्नव्या युवयोर्नामनी च के ॥ ११ ॥

तयोर्मरुः प्रमुदितः कृताञ्जलिपुटः कृती ।

आदावुवाच विनयी निजवंशानुकीर्त्तनम् ॥ १२ ॥

भरुवाच । सर्वे वैश्वि परात्मापि अन्तर्यामिन् ! हृदि स्थितः ।

तवान्नया सर्वमेतत् कथयामि शृणु प्रभो ! ॥ १३ ॥

तव नाभेरभूद् ब्रह्मा मरीचिस्तत्सुतोऽभवत् ।

ततो मनुस्तत्सुतोऽभूदिच्छाकुः सत्यविक्रमः ॥ १४ ॥

युवनाश्व इति ख्यातो मान्धाता तत्सुतोऽभवत् ।

पुरुकुत्सस्तत्सुतोऽभूदनरण्यो महामतिः ॥ १५ ॥

तसदस्युः पिता तस्मात् हर्ष्यश्वस्यरुणस्ततः ।

त्रिशङ्कुस्तत्सुतो धीमान् हरिश्चन्द्रः प्रतापवान् ॥ १६ ॥

हरितस्तत्सुतस्तस्मात् भरुकस्तत्सुतो वृकः ।

तत्सुतः सगरस्तस्मादसमञ्जास्ततोऽशुमान् ॥ १७ ॥

ततो दिलीपस्तत्पुत्रो भगीरथ इति स्मृतः ।

येनानीता जाह्नवीयं ख्याता भागीरथी भुवि ।

स्तुता नुता पूजितेयं तव पादसमुद्भवा ॥ १८ ॥

निरीक्ष्य जनको मुदा क्षितिसुतापतिं सम्प्रतं
 निजोचितपणञ्चमं मनसि भर्त्सयन्नाययौ ॥ २८ ॥
 स भूपपरिपूजितो जनकजेक्षितैरर्चितः
 करालकठिनं धनुः करसरोरुहे संहितम् ।
 विभज्य बलवद् दृढं जय रघूद्दहेत्युच्चकै-
 र्ध्वनिं त्रिजतीगतं परिविधाय राशो बभौ ॥ २९ ॥
 ततो जनकभूपतिर्दशरथात्मजेभ्यो ददौ
 चतस्र उषतीर्मुदा वरचतुर्भ्य उद्वाहने ।
 स्वलङ्कृतनिजात्मजाः पथि ततो बलं भार्गव-
 श्चकार उररी निजं रघुपती महोयं त्यजन् ॥ ३० ॥
 ततः स्वपुरमागतो दशरथस्तु सीतापतिं
 नृपं सचिवसंयुतो निजविचित्रसिंहासने ।
 विधातुममलप्रभं परिजनैः क्रियाकारिभिः
 समुद्यतमतिं तदा द्रुतमवारयत् केकयी ॥ ३१ ॥
 ततो गुरुनिदेशतो जनकराजकन्यायुतः
 प्रयाणमकरोत् सुधीर्यदनुगः सुमित्रासुतः ।
 वनं निजगणं त्यजन् गुह्यगृहे वसन्नादरात्
 विस्मज्य नृपलाञ्छनं रघुपतिर्जटाचीरभृत् ॥ ३२ ॥
 प्रियानुजयुतस्ततो मुनिमतो वने पूजितः
 स पञ्चवटिकाश्रमे भरतमातुरं सङ्गतम् ।
 निवार्थं मरणं पितुः समवधार्थं दुःखातुर-
 स्तापोवनगतोऽवसद्रघुपतिस्ततस्ताः समाः ॥ ३३ ॥
 दशाननसहोदरां विषमबाणवेधातुरां
 समीक्ष्य वररूपिणीं प्रहसतीं सतीं सुन्दरीम् ।

निजाश्रयमभीप्सतीं जनकजापतिर्लक्ष्मणात्
 करालकरबालतः समकरोद्विरूपां ततः ॥ ३४ ॥
 समाप्य पथि दानवं खरशरैः शनैर्नाशयन्
 चतुर्दशसहस्रकं समहनत् खरं सानुगम् ।
 दशाननवशानुगं कनकचारुचञ्चम्बुगं
 प्रियाप्रियकरो वने समबधीद् बलाद्राक्षसम् ॥ ३५ ॥
 ततो दशमुखस्वरंस्तमभिवीक्ष्य रामं रूषा
 ब्रजन्तमनुलक्ष्मणं जनकजां जहाराश्रमे ।
 ततो रघुपतिः प्रियां दलकुटीरसंस्थापितां
 न वीक्ष्य तु विमूर्च्छितो बहु विलप्य सीतेति ताम् ॥ ३६ ॥
 वने निजगणाश्रमे नगतले जले पल्लले
 विचिन्त्य पतितं खगं पथि ददर्श सौमित्रिणा ।
 जटायुवचनात् ततो दशमुखाहृतां जानकीं
 विविच्य कृतवान् मृते पितरि वङ्गिष्ठत्यं प्रभुः ॥ ३७ ॥
 प्रियाविरहकातरोऽनुजपुरःसरो राघवो
 धनुर्धरधुरन्धरो हरिबलं नवालापिनम् ।
 ददर्श ऋषभाचलाद्रविजबालिराजानुज-
 प्रियं पवननन्दनं परिणतं हितं प्रेषितम् ॥ ३८ ॥
 ततस्सद्दुदितं मतं पवनपुत्रसुयीवयो-
 स्तृणाधिपतिभेदनं निजतृपासनस्थापितम् ।
 विविच्य व्यवसायकैर्निजसखाप्रियं बालिनं
 निहत्य हरिभूपतिं निजसखं स रामोऽकरोत् ॥ ३९ ॥
 अथोत्तरमिमां हरिर्जनकजां समन्वेषयन्
 जटायुसहजोदितैर्जलनिधिं तरन् वायुजः ।

दशाननपुरं विशन् जनकजां समानन्दयन्
 अशोकवनिकाश्रमे रघुपतिं पुनः प्राययौ ॥ ४० ॥
 ततो हनुमता बलादमितरक्षसां नाशनं
 ज्वलज्वलनसंकुलज्वलितदग्धलङ्कापुरम् ।
 विविच्य रघुनायको जलनिधिं रूषा शीषयन्
 बबन्ध हरियूथपैः परिवृतो नगैरीश्वरः ॥
 बभञ्ज पुरपत्तनं विविधसर्गदुर्गक्षमं
 निशाचरपतेः क्रुधा रघुपतिः कृती सङ्गतिः ॥ ४१ ॥
 ततोऽनुजयुतो युधि प्रबलचण्डकोदण्डभृत्
 शरैः खरतरैः क्रुधा गजरथाश्वहंसाकुले ।
 करालकरबालतः प्रबलकालजिह्वाग्रतो
 निहृत्य वरराक्षसान् नरपतिर्बभौ सानुगः ॥ ४२ ॥
 ततोऽतिबलवानरैर्गिरिमहीरुहोद्यत्करैः
 करालतरताडनेर्जनकजा रूषा नाशितान् ।
 निजघ्नुरमराईनानतिबलान् दशास्यानुगान्
 नलाङ्गदहरीश्वराऽशुगसुतर्क्षराजादयः ॥ ४३ ॥
 ततोऽतिबललक्ष्मणस्त्रिदशनाथशत्रुं रणे
 अघान घनघोषणानुगणैरसृक्प्रासनैः ।
 प्रहस्तविकटादिकानपि निशाचरान् सङ्गतान् ।
 निकुम्भमकराक्षकान् निशितखड्गपातैः क्रुधा ॥ ४४ ॥
 ततो दशमुखो रणे गजरथाश्वपत्तीश्वरै-
 रलङ्घ्यगणकोटिभिः परिवृतो युयोधायुधैः ।
 कपी खरचमूपतेः पतिमनन्तदिव्यायुधं
 रघूहहमनिन्दितं सपदि सङ्गतो दुर्जयः ॥ ४५ ॥

दशाननमरिं ततो विधिवरस्त्रयावर्चितं
 महाबलपराक्रमं गिरिमिवाचलं संयुगे ।
 जघान रघुनायको निशितशायकैरुद्धतं
 निशाचरचमूपतिं प्रबलकुम्भकर्णं ततः ॥ ४६ ॥
 तयोः खरतरैः शरैर्गगनमच्छमाच्छादितं
 बभौ घनघटासमं सुखरमत्तङ्गिद्विभिः ।
 धनुर्गुणमहाशनिध्वनिभिराहतं भूतसं
 भयङ्करनिरन्तरं रघुपतेश्च रक्षःपतेः ॥ ४७ ॥
 ततो धरणिजारूपा विविधरामबाणौजसा
 पपात भुवि रावणस्त्रिदशनाथविद्रावणः ।
 ततोऽतिक्रुतुकी हरिर्ज्वलनरक्षितां जानकीं
 समर्प्य रघुपुङ्गवे निजपुरीं ययौ हर्षितः ॥ ४८ ॥
 पुरन्दरकथादरः सपदि तत्र रक्षःपतिं
 विभीषणमभीषणं समकरोत्ततो राघवः ॥ ४९ ॥
 हरीश्वरगणाहतोऽवनिसुतायुतः सानुजो
 रथे शिवसखेरिते सुविमले लसत्पुष्पके ।
 मुनीश्वरगणार्चितो रघुपतिस्त्वयोध्यां ययौ
 विविच्य मुनिलाञ्छनं गुह्यगृहेऽतिसख्यं स्मरन् ॥ ५० ॥
 ततो निजगणावृती भरतमातुरं सान्त्वयन्
 स्वमाहगणवाक्यतः पितृनिजासने भूपतिः ।
 वशिष्ठमुनिपुङ्गवैः कृतनिजाभियेको विभुः
 समस्तजनपालकं सुरपतिर्यथा संबभौ ॥ ५१ ॥
 नरा बहुधनाकरा द्विजवरास्तपस्तपराः
 स्वधर्मकृतनिश्चयाः प्रजासङ्गता निर्भयाः ।

घनाः सुबहुवर्षिणो वसुमती सदा वर्षिता
 भवत्यतिबले नृपे रघुपताम्भूत् सञ्जगत् ॥ ५२ ॥
 गतायुतसमाः प्रियैर्निजगुणैः प्रजा रक्षयन्
 निजां रघुपतिः प्रियां निजमनोभवैर्मोहयन् ।
 सुनीन्द्रगणसंयुतोऽप्ययजदादिदेवाः सखै-
 र्धनैर्विपुलदक्षिणैरतुलवाजिभैश्चिभिः ॥ ५३ ॥
 ततः किमपि कारणं मनसि भावयन् भूपति-
 र्जही जनकजां यने रघुवरस्तदा निर्घृणः ।
 ततो निजमतं स्मरन् समनयत् प्रचेतः सुतो
 निजाश्चममुदारधीरघुपतेः प्रियां दुःखिताम् ॥ ५४ ॥
 ततः कुशलवी सुतौ प्रसुषुवे धरित्रीसुता
 महाबलपराक्रमौ रघुपतेर्यशोगायनी ।
 स तामपि सुतान्वितां सुनिवरसु रामान्तिके
 समर्पयदनिन्दितां सुरवरैः सदा वन्दिताम् ॥ ५५ ॥
 ततो रघुपतिस्तु तां सुतयुतां रुदन्तीं पुरो
 जगाद दहने पुनः प्रविश शोधनायात्मनः ।
 इतीरितमवेक्ष्य सा रघुपतेः पदाब्जे नता
 विवेश जननीयुता मणिगणोज्ज्वलं भूतलम् ॥ ५६ ॥
 निरीक्ष्य रघुनायको जनकजाप्रयाणं स्मरन्
 वशिष्ठगुरुयोगतोऽनुजयुतोऽगमत् स्वं पदम् ।
 पुरःस्थितजनैः स्वकैः पशुभिरीश्वरः संसृष्टान्
 सुदा सरयुजीवनं रथवरैः परीतो विभुः ॥ ५७ ॥
 ये शृण्वन्ति रघूहस्य चरितं कर्णासृतं सादरात्
 संस्मरार्थवगोभ्यश्च पठतामामोददं मोक्षदम् ।

रोगाणामिह शान्तये धनजनस्वर्गादिसम्पत्तये
 वंशानामपि वृद्धये प्रभवति श्रीशः परिशः प्रभुः ॥ ५८ ॥
 ति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये ढतीयांशे सूर्यवंशानु-
 वर्णने श्रीरामचन्द्रचरितं नाम पञ्चमोऽध्यायः ।

चतुर्थोऽध्यायः ।

रामात् कुशोऽभूदतिथिस्ततोऽभून्निषधात्मभः ।
 तस्मादभूत् पुण्डरीकः क्षेमधन्वाऽभवत् ततः ॥ १ ॥
 देवानीकस्ततो ह्रीनः पारिपात्रोऽथ ह्रीनतः ।
 बलाहकस्ततोऽर्कश्च रजनाभस्ततोऽभवत् ॥ २ ॥
 खगणाद्द्विष्टतस्तेस्माद्द्विरण्यनाभसंज्ञितः ।
 ततः पुष्याद् ध्रुवस्तस्मात् स्यन्दनोऽथाग्निवर्णकः ॥ ३ ॥
 तस्मात् शीघ्रोऽभवत् पुत्रः पिता मेऽतुलविक्रमः ।
 तस्मान्मरुं मां केऽपोह बुधश्चापि सुमित्तकम् ॥ ४ ॥
 कलापग्राममासाद्य विद्धि सत्तपसि स्थितम् ।
 तवावतारं विज्ञाय व्यासात् सत्यवतीसुतात् ॥ ५ ॥
 प्रतीच्य कालं लक्षार्धं कलेः प्राप्तस्तवान्तिकम् ।
 जन्मकोट्यङ्गसां राशिर्नाशनं धर्मशासनम् ।
 यशःकीर्तिकरं सर्वकामपूरं परात्मनः ॥ ६ ॥
 स्मरुवाच । ज्ञातस्तवान्वयं त्वाञ्च सूर्यवंशसमुद्भवम् ।
 द्वितीयः कोऽपरः श्रीमान् महापुरुषलक्षणः ॥ ७ ॥
 इति कल्किवचः श्रुत्वा देवापिर्मधुराक्षराम् ।
 वार्षीं विनयसम्पन्नः प्रवक्तुमुपचक्रमे ॥ ८ ॥
 स्मरुवाच । प्रलयान्ते नाभिपद्मात् तवाभूच्चतुराननः ।

तदीयतनयादशेसम्प्रस्तस्मात्ततो बुधः-॥ ८ ॥
 तस्मात् पुरुरवा जप्ते ययातिर्नाहुषस्ततः ।
 देवयान्यां ययातिस्तु यद्दुं तुर्वसुमेव च ॥ १० ॥
 शर्मिष्ठायां तथा द्रुह्युञ्चानुं पुरुश्च सत्यते ! ।
 जनयामास भूतादिर्भूतानीव सिद्धयया ॥ ११ ॥
 पूरोर्जम्भेजयस्तस्मात् प्रचिन्वानभवत् ततः ।
 प्रवीरस्तन्मनस्युर्वे तस्माच्चाभयदोऽभवत् ॥ १२ ॥
 लरुक्षयाञ्च चारुणिस्ततोऽभूत् पुष्करारुणिः ।
 वृहत्त्रेत्वादभूद्धस्ती यन्नाम्ना हस्तिनापुरम् ॥ १३ ॥
 अजमीढोऽहिमीढश्च पुरमीढस्तु तत्सुताः ।
 अजमीढादभूद्धस्तस्मात् संवरणात् कुरुः ॥ १४ ॥
 कुरोः परिक्षित् सुधनुर्जङ्गुर्निषध एव च ।
 सुहोत्रोऽभूत् सुधनुषश्चावनाञ्च ततः कृती ॥ १५ ॥
 ततो वृहद्रथस्तस्मात् कुशाग्रादृषभोऽभवत् ।
 ततः सत्यजितः पुत्रः पुष्पवान्द्रुषस्ततः ॥ १६ ॥
 वृहद्रथान्यभार्य्यायां जरासन्धः परन्तपः ।
 सहदेवस्ततस्तस्मात् सोमापिर्यत् श्रुतश्रवाः ॥ १७ ॥
 सुरयाद्विदूरथतस्तस्मात् सार्वभौमोऽभवत् ततः ।
 जयसेनाद्रथानीकोऽभूद् युतायुश्च कोपनः ॥ १८ ॥
 तस्माद्देवातिथिस्तस्माद्दृक्षस्तस्माद्दिलीपकः ।
 तस्मात् प्रतीपकस्तस्य देवापिरहमीश्वर ! ॥ १९ ॥
 राज्यं शान्तनवे दत्त्वा तपस्येकधिया चिरम् ।
 कलापग्राममासाद्य त्वां दिदृक्षुरिहागतः ॥ २० ॥
 मरुणाऽने न मुनिभिरिभिः प्राप्य पदाम्बुजम् ।

तव, कालकरास्याद् यास्याम्यात्मवतां पदम् ॥ २१ ॥
 तयोरिवं वच श्रुत्वा कल्किः कमललोचनः ।
 प्रहस्य भरुदेवापी समाश्लास्य समन्ववीत् ॥ २२ ॥
 कल्किरुवाच । युवां परमधर्मज्ञौ राजानौ विदितावुभौ ।
 मदादेशकरौ भूत्वा निजराज्यं भरिष्यथः ॥ २३ ॥
 मरो ! त्वामभिषेक्ष्यामि निजायोध्यापुरेऽधुना ।
 हत्वा स्नेच्छानधर्मिष्ठान् प्रजाभूतविहिंसकान् ॥ २४ ॥
 देवापे ! तव राज्ये त्वां हस्तिनापुरपत्तने ।
 अभिषेक्ष्यामि राजर्षे ! हत्वा पुक्कसकरन् रणे ॥ २५ ॥
 मथुरायामहं स्थित्वा हरिष्यामि तु वो भयम् ।
 शय्याकर्णानुद्गमुखान् एकजङ्घाम् विलोदरान् ॥ २६ ॥
 हत्वा कृतं युगं कृत्वा पालयिष्याम्यहं प्रजाः ।
 तपोवेशं व्रतं त्यक्त्वा समारुह्य रथोत्तमम् ॥ २७ ॥
 युवां शस्त्रास्त्रकुशलौ सेनागणपरिच्छदौ ।
 भूत्वा महारथौ लोके मया सह चरिष्यथः ॥ २८ ॥
 विशाखयूपभूपालस्तनयां विनयान्विताम् ।
 विवाहे रुचिरापाङ्गीं सुन्दरीं त्वां प्रदास्यति ॥ २९ ॥
 सा वो भूपाल ! लोकानां स्वस्तये कुरु मे वचः ।
 रुचिराश्वसुतां शान्तां देवापे ! त्वं समुद्बुद्ध ॥ ३० ॥
 इत्याश्लासकथाः कल्किः श्रुत्वा तौ मुनिभिः सह ।
 विस्मयाविष्टहृदयौ मेनाते हरिमीश्वरम् ॥ ३१ ॥
 इति ब्रुवत्यभयदे श्वाकाशात् सूर्यसन्निभौ ।
 रथौ नानामणिव्रातघटिती कामगौ पुरः ।
 समायाती ज्वलद्दिव्यशस्त्रास्त्रैः परिवारिती ॥ ३२ ॥

ददृशुस्ते सदोमध्ये विश्वकर्माविनिर्मितौ ।

भूपा मुनिगणाः सभ्याः सहर्षाः किमितीरिताः ॥ ३३ ॥

कल्किरवाच । युवामादित्यसोमेन्द्रयमवैश्रवणाङ्गजौ ।

राजानी लोकरक्षार्थमाविर्भूतौ विदन्त्यमी ॥ ३४ ॥

कालेनाच्छादिताकारौ मम सङ्गादिहोदितौ ।

युवां रथावारुहतां शक्रदत्तं ममाज्ञया ॥ ३५ ॥

एवं वदति विश्वेशे पद्मानाथे सनातने ।

देवा ववर्षुः कुसुमैस्तुष्टुवुर्मुनयोऽग्रतः ॥ ३६ ॥

गङ्गावारिपरिक्लिन्नशिरोभूतिपरागवान् ।

शनैः पर्वतजासङ्गशिववत् पवनो ववौ ॥ ३७ ॥

तत्रायातः प्रसुदिततनुस्तप्तचामीकराभो

धर्मावासः सुरचिरजटाचीरभृद्दृष्टहस्तः ।

लोकातीतो निजतनुमरुन्नाशिताऽधर्मसङ्घ-

स्तेजोराशिः सनकसदृशो मस्करी पुष्कराक्षः ॥ ३८ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे

चन्द्रवंशानुकीर्तनं नाम चतुर्थोऽध्यायः ।

पञ्चमोऽध्यायः ।

शुक उवाच । अथ कल्किः समालोक्य सदसाम्पतिभिः सह

समुत्थाय ववन्दे तं पादार्थाचमनादिभिः ॥ १ ॥

वृद्धं संवेश्य तं भिक्षुं सर्वाश्रमनमस्त्रतम् ।

पप्रच्छ की भवानत्र ? मम भाग्यादिहागतः ॥ २ ॥

प्रायशो मानवा लोके लोकानां पारणेच्छया ।

चरन्ति सर्वसुहृदः पूर्णा विगतकल्मषाः ॥ ३ ॥

मस्कर्युवाच । अहं कृतयुगं श्रीश ! तवादेशकरं परम् ।

तवाविर्भावविभवमीक्षणार्थमिहामत्तम् ॥ ४ ॥

निरुपाधिर्भवान् कालः सोपाधित्वमुपागतः ।

क्षणदण्डलवाद्यङ्गैर्मायया रचितं स्वया ॥ ५ ॥

पक्षाहोरात्रमासर्तु संवत्सरयुगादयः ।

तवेक्षया चरन्त्येते मनवश्च चतुर्दश ॥ ६ ॥

स्वायम्भुवस्तु प्रथमस्ततः स्वारोचिषो मनुः ।

तृतीय उत्तमस्तस्माच्चतुर्थस्तामसः स्मृतः ॥ ७ ॥

पञ्चमो रैवतः षष्ठ्याञ्जुपः परिकीर्तितः ।

वैवस्वतः सप्तमो वै ततः सावर्णिरष्टमः ॥ ८ ॥

नवमो दक्षसावर्णिर्ब्रह्मसावर्णिकस्ततः ।

दशमो धर्मसावर्णिरैकादशः स उच्यते ॥ ९ ॥

रुद्रसावर्णिकस्तत्र मनुर्वे द्वादशः स्मृतः ।

त्रयोदशमनुर्वेदसावर्णिर्लांकविश्रुतः ॥ १० ॥

चतुर्दशेन्द्रसावर्णिरिते तव विभूतयः ।

यान्यायान्ति प्रकाशन्ते नामरूपादिभेदतः ॥ ११ ॥

द्वादशाब्दसहस्रेण देवानाञ्च चतुर्युगम् ।

चत्वारि त्रीणि द्वे चैकं सहस्रगणितं मतम् ॥ १२ ॥

तावत् शतानि चत्वारि त्रीणि द्वे चैकमेव हि ।

सन्ध्याक्रमेण तेषान्तु सन्ध्यांशोऽपि तथाविधः ॥ १२ ॥

एकसप्ततिकं तत्र युगं भुङ्क्ते मनुर्भुवि ।

मनूनामपि सर्वेषामिवं परिणतिर्भवेत् ।

दिवा प्रजापतेस्तत्तु निशा सा परिकीर्तिता ॥ १४ ॥

अहोरात्रञ्च पक्षस्ते माससंवत्सरर्त्तवः ।

सदुपाधिकृतः कालो ब्रह्मणो जन्ममृत्युकृतः ॥ १५ ॥
 शतसंवत्सरे ब्रह्मा लयं प्राप्नोति हि त्वयि ।
 लयान्ते त्वन्नाभिमध्यादुत्थितः सृजति प्रभुः ॥ १६ ॥
 तत्र कृतयुगन्तेऽहं कालं सद्ब्रह्मपालकम् ।
 कृतकल्याः प्रजा यत्र तन्नाम्ना मां कृतं विदुः ॥ १७ ॥
 इति तद्वच आश्रुत्व कल्किर्निजजनाहतः ।
 प्रहर्षमतुलं लब्ध्वा श्रुत्वा तद्वचनामृतम् ॥ १८ ॥
 अवहित्यामुपालस्य युगस्याह जनान् हितान् ।
 योद्भुकामः कलेः पूर्यां हृष्टो विशसने प्रभुः ॥ १९ ॥
 गजरथतुरगान्मरांश्च योधान्
 कनकविचित्रविभूषणाचिताङ्गान् ।
 धृतविविधवरास्त्रशस्त्रपूगान्
 युधिनिपुणान् गणयध्वमानयध्वम् ॥ २० ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे
 कृतयुगागमनं नाम पञ्चमोऽध्यायः ।

षष्ठोऽध्यायः ।

सूत उवाच । इति तौ मरुदेवापी श्रुत्वा कल्केर्वचः पुरः ।
 कृतोद्वाहौ रथारूढौ समायातौ महाभुजौ ॥ १ ॥
 नानायुधधरैः सैन्यैराहतौ शूरमानिनी ।
 बद्धगोधाङ्गुलित्वाणौ दंशितौ बद्धहस्तकौ ॥ २ ॥
 कार्णायसशिरस्त्राणौ धनुर्धरधुरन्वरी ।
 अक्षीहिणीभिः षड्भिस्तु कम्पयन्तौ भुवं भरैः ॥ ३ ॥
 विशाखयूपभूपस्तु गजलक्षैः समाहतः ।

अश्वैः सहस्रनियुतैः रथैः सप्तसहस्रकैः ॥ ४ ॥
 पदातिभिर्द्विर्लक्षैश्च सन्नद्धैर्धृतकार्मुकैः ।
 वातोद्धतोत्तरोष्णीषैः सर्वतः परिवारितः ॥ ५ ॥
 रुधिराश्वसहस्राणां पञ्चाशद्भिर्महारथैः ।
 मजैर्दशशतैर्मत्सैर्नवलक्षैर्वृतो बभौ ॥ ६ ॥
 अक्षीहिणीभिर्दशभिः कल्किः परपुरञ्जयः ।
 समावृतस्तथा देवैरेवमिन्द्रो दिवि स्वराट् ॥ ७ ॥
 भ्रातृपुत्रसुहृद्भिश्च मुदितः सैनिकैर्वृतः ।
 ययौ दिग्विजयाकाङ्क्षी जगतामीश्वरः प्रभुः ॥ ८ ॥
 काले तस्मिन् द्विजो भूत्वा धर्मः परिजनैः सह ।
 समाजगाम कलिना बलिनापि निराकृतः ॥ ९ ॥
 ऋतं प्रसादमभयं सुखं मुदमुथ स्वयम् ।
 योगमर्थं ततोऽदर्पं स्मृतिं क्षेमं प्रतिश्रयम् ॥ १० ॥
 नरनारायणौ चोभौ हरेरंशौ तपोव्रतौ ।
 धर्मस्वेतान् समादाय पुत्रान् स्त्रीश्चागतस्वरन् ॥ ११ ॥
 अन्वा मैत्री दया शान्तिस्तुष्टिः पुष्टिः क्रियोन्नतिः ।
 बुद्धिर्मेधा तितिक्षा च क्षीर्मेत्तिर्धर्मपालकाः ॥ १२ ॥
 एतास्तेन सहायाता निजबन्धुगणैः सह ।
 कल्किमालोकितं तत्र निजकार्यं निवेदितुम् ॥ १३ ॥
 कल्किर्द्विजं समासाद्य पूजयित्वा यथाविधि ।
 प्रोवाच विनयापन्नः कस्व' ? कस्मादिहागतः ? ॥ १४ ॥
 स्त्रीभिः पुत्रैश्च सहितः क्षीणपुण्य इव ग्रहः ।
 कस्य वा ? विषयाद्राज्ञस्तत्तत्त्वं वद तत्वतः ॥ १५ ॥
 पुत्राः स्त्रियश्च ते दीनाः हीनस्वबलपौरुषाः ।

वैष्णवाः साधवो यद्वत् पाषण्डैश्च तिरस्कृताः ॥ १६ ॥

कल्केरिति वचः श्रुत्वा धर्मः शर्म निजं स्मरन् ।

प्रोवाच कमलानाथमनाथस्वतिकातरः ॥ १७ ॥

पुत्रैः स्त्रीभिर्निजजनैः कृताञ्जलिपुटैर्हरिम् ।

श्रुत्वा नत्वा पूजयित्वा सुदितं तं दयापरम् ॥ १८ ॥

धर्म उवाच । शृणु कल्के ! ममाख्यानं धर्मोऽहं ब्रह्मरूपिणः ।

तव वक्षःस्थलाज्जातः कामदः सर्वदेहिनाम् ॥ १९ ॥

देवानामग्रणीर्हृदयकव्यानां कामधुग् विभुः ।

तवाप्तया चराम्येव साधुकीर्त्तिकृदन्वहम् ॥ २० ॥

सोऽहं कालेन बलिना कलिनापि निराकृतः ।

शककाम्बोजशवरैः सर्वैरावासवासिना ॥ २१ ॥

अधुना तेऽखिलाधार ! पादमूलमुपागताः ।

यथा संसारकालान्दिसन्तप्ताः साधवोऽर्दिताः ॥ २२ ॥

इति वाग्भिरपूर्वाभिर्धर्मेण परितोषितः ।

कल्किः कल्कहरः श्रीमानाह संहर्षयन् शनैः ॥ २३ ॥

धर्म ! कृतयुगं पश्य मरु' चण्डांशवंशजम् ।

मां जानासि यथा जातं धातुप्रार्थितवियहम् ॥ २४ ॥

कीटकैर्बोद्धदलनमिति मत्वा सुखी भव ।

अवैष्णवानामन्येषां तवोपद्रवकारिणाम् ।

जिवांसुर्यामि सेनाभिश्चर गां त्वं विनिर्भयः ॥ २५ ॥

का भीतिस्ते ? क्व मोहोऽस्ति ? यज्ञदानतपोव्रतैः ।

सहितैः सञ्चर विभो ! मयि सत्ये व्युपस्थिते ॥ २६ ॥

अहं यामि त्वयागच्छ स्वपुत्रैर्बान्धवैः सह ।

दिशां जयार्थं त्वं शत्रुनिग्रहार्थं जगत्प्रिय ! ॥ २७ ॥

इति कल्के वचः श्रुत्वा धर्मः परमहर्षितः ।
 गन्तुं कृतमतिस्तेन आधिपत्यममुं स्मरन् ॥ २८ ॥
 सिद्धान्तमे निजजनानवस्थाप्य स्त्रियश्च ताः ॥ २९ ॥
 सन्नद्धः साधुसत्कारैर्वेदब्रह्ममहारथः ।
 नानाशास्त्रान्वेषणेषु सङ्कल्पवरकामुकः ॥ ३० ॥
 सप्तस्वराश्वो भूदेवसारथिर्वह्निराश्रयः ।
 क्रियामेदबलोपेतः प्रययौ धर्मनायकः ॥ ३१ ॥
 यज्ञदानतपःपात्रैर्यमैश्च नियमैर्हृतः ।
 खशकाश्वोजकान् सर्वान् शवरान् वर्वरानपि ॥ ३२ ॥
 जेतुं कल्किर्ययौ यत्र कलेरावासमीक्षितम् ।
 भूतवासबलोपेतं सारमेयवराकुलम् ॥ ३३ ॥
 मोमांसपूतिगन्धाद्यं काकोल्लूकशिवावृतम् ।
 स्त्रीणां दुर्यूतकलहविवादव्यसनान्श्रयम् ॥ ३४ ॥
 घोरं जगद्भयकरं कामिनीस्वामिनं गृहम् ।
 कलिः श्रुत्वोद्यमं कल्केः पुत्रपौत्रवृत्तः क्रुधा ॥ ३५ ॥
 पुरादिशसनान् प्रायात् पेचकाक्षरथोपरि ।
 धर्मः कलिं समालोक्य ऋषिभिः परिवारितः ॥ ३६ ॥
 युयुधे तेन सहसा कल्किवाक्यप्रचोदितः ।
 ऋतेन दम्भः संग्रामे प्रसादो लोभमाह्वयत् ॥ ३७ ॥
 समयदादभयं क्रोधो भयं सुखमुपाययौ ।
 निरयो मुदमासाद्य युयुधे विविधायुधैः ॥ ३८ ॥
 आधिर्योगिन च व्याधिः क्षेमेण च बलीयसा ।
 प्रश्रयेण तथा ग्लानिर्जरास्मृतिमुपाह्वयत् ॥ ३९ ॥
 एवं वृत्तो महाघोरो युद्धः परमदारुणः ।

तं द्रष्टुमागता देवा ब्रह्माद्याः खे विभूतिभिः ॥ ४०

मरुः खशेच्च काम्बोजैर्युधै भीमविक्रमैः ।

देवापिः समरि चोर्नैर्वर्वरैस्तद्गणैरपि ॥ ४१ ॥

विशाखयूपभूपालः पुलिन्दैः श्वपचैः सह ।

युधै विविधैः शस्त्रै रस्त्रैर्दिव्यैर्महाप्रभैः ॥ ४२ ॥

कल्किः कोकविकोकाभ्यां वाहिनीभिर्वरायुधैः ।

ती तु कोकविकोकी च ब्रह्मणो वरदर्पिती ॥ ४३ ॥

भ्रातरो दानवश्रेष्ठी मत्तौ युद्धविशारदौ ।

एकरूपौ महासत्त्वौ देवानां भयवर्धनौ ॥ ४४ ॥

पदातिकौ गदाहस्तौ वज्राङ्गौ जयिनी दिशाम् ।

शुभ्रैः परिवृत्तौ मृत्युजिताविकत्र योधनात् ॥ ४५ ॥

ताभ्यां स युयुधे कल्किः सेनागणसमन्वितः ।

शुभानां कल्किसेन्यानां समरस्तुमुलोऽभवत् ॥ ४६ ॥

ऋषितैर्ब्रह्मिणैर्दन्तशस्त्रैश्छद्मरानादितैः ।

शूरोत्कृष्टैर्बाहुवेगैः शशस्त्रैस्तलताडनैः ॥ ४७ ॥

सम्पूरिता दिशः सर्वा लोका नो शर्म लेभिरे ।

देवाश्च भयसंत्रस्ता दिवि व्यस्तपथा ययुः ॥ ४८ ॥

पाशैर्दण्डैः खड्गशक्तृष्टिशूलै-

र्गदाघातैर्बाणपातैश्च घोरैः ।

युद्धे शूराश्छिन्नबाह्वङ्घ्रिमध्याः

पेतुः संख्ये शतशः कोटिशश्च ॥ ४९ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे

कल्किसेनासंग्रामो नाम षष्ठोऽध्यायः ।

सप्तमोऽध्यायः ।

न उवाच । एवं प्रवृत्ते संग्रामे धर्मः परमकीपनः ।
 कृतेन सहितो घोरं युयुधे कलिना सह ॥ १ ॥
 कलिर्दमिद्वबाणोघैर्धर्मस्यापि कृतस्य च ।
 पराभूतः पुरीं प्रायात् त्यक्त्वा गर्दभवाहनम् ॥ २ ॥
 विच्छिन्नपेचकरथः स्नवद्रक्ताङ्गसञ्चयः ।
 कुङ्कुर्गन्धः करालास्यः स्त्रीस्वामिकमगाद् गृहम् ॥ ३ ॥
 दम्भः सम्भोगरहितोऽदृष्टबाणगणाहृतः ।
 व्याकुलः स्वकुलाङ्गरो निःसारः प्राविशद् गृहम् ॥ ४ ॥
 लोभः प्रसादाभिहतो गदया भिन्नमस्तकः ।
 सारमेयरथं छिन्नं त्यक्त्वागाद्गुधिरं वमन् ॥ ५ ॥
 अभयेन जितः क्रोधः कषायीकृतलोचनः ।
 गन्धासुवाहं विच्छिन्नं त्यक्त्वा विशसनं गतः ॥ ६ ॥
 भयं सुखतलाघाताद्गतासुन्यपतद् भुवि ।
 निरयो मुदमुष्टिभ्यां पीडितो यममाययौ ॥ ७ ॥
 आधिव्याध्यादयः सर्वे त्यक्त्वा वाहमुपाद्गवन् ।
 नानादेशान् भयोद्दिग्ना कृतबाणप्रपीडिताः ॥ ८ ॥
 धर्मः कृतेन सहितो गत्वा विशसनं कलेः ।
 नगरं बाणदहनैर्ददाह कलिना सह ॥ ९ ॥
 कलिर्विभ्रुष्टसर्वाङ्गो मृतदारो मृतप्रजः ।
 जगामैको रुदन् दीनो वर्षान्तरमलक्षितः ॥ १० ॥
 मरुस्तु शककाम्बोजान् जघ्ने दिव्यास्त्रतेजसा ।
 देवापिः शवरांश्चोलान् वर्वरांस्तन्नृपानपि ॥ ११ ॥
 दिव्यास्त्रशस्त्रसम्प्रातैरर्दयामास वीर्यवान् ।

विशाखयूपभूपालः पुलिन्दान् पुङ्गसानपि ॥ १२ ॥
 जघान विमलप्रभः खड्गपातेन भूरिष्वा ।
 नानास्त्रशस्त्रवर्षेस्ते योधा नेशुरनेकधा ॥ १३ ॥
 कल्किः कोकविकोकाभ्यां गदापाणिर्युधां पतिः ।
 युयुधे विन्यासविज्ञो लोकानां जनयन् भयम् ॥ १४ ॥
 वृकासुरस्य पुत्रौ तौ नमरौ शकुनेर्हरिः ।
 तयोः कल्किः स युयुधे मधुकैटभयोर्यथा ॥ १५ ॥
 तयोर्गदाप्रहारेण चूर्णिताङ्गस्य तत्पतेः ।
 करात् च्युतापतद् भूमौ दृष्टोशुरित्यहो जनाः ॥ १६ ॥
 ततः पुनः क्रुधा विष्णुर्जगज्जिष्णुर्महाभुजः ।
 भङ्गकेन शिरस्तस्य विकोकस्याच्छिनत् प्रभुः ॥ १७ ॥
 मृतो विकोकः कोकस्य दर्शनादुत्थितो बली ।
 तद् दृष्ट्वा विस्मिता देवाः कल्किश्च परवीरहा ॥ १८ ॥
 प्रतिकर्तुर्गदापाणेः कोकस्याप्यच्छिनच्छिरः ।
 मृतः कोको विकोकस्य दृष्टिपातात् समुत्थितः ॥ १९ ॥
 पुनस्तौ मिलितौ तेन युयुधाते महाबली ।
 कामरूपधरौ वीरौ कालमृत्यू इवापरौ ॥ २० ॥
 खड्गचर्मधरौ कल्किं प्रहरन्तौ पुनः पुनः ।
 कल्किः क्रुधा तयोस्तद्वद् बाणेन शिरसौ हते ॥ २१ ॥
 पुनर्लम्बे समालोक्य हरिश्चिन्तापरोऽभवत् ।
 विस त्वत्वमथालोक्य तुरगस्तावताडयत् ॥ २२ ॥
 कालकल्पौ दुराधर्षौ तुरगीणादिति भृशम् ।
 कल्के स्तं जघ्नतुर्बाणैरमर्षाताम्रलोचनौ ॥ २३ ॥
 तयोर्भुजान्तरं सोऽम्बः क्रुधा समदशद् भृशम् ।

ती तु प्रभिवास्त्रिभुजी विशस्ताङ्गदकार्मुकी ।
 पुच्छं जगृहत्तुः सप्तेर्गीपुच्छं बालकाविव ॥ २४ ॥
 धृतपुच्छो तु ती ज्ञात्वा सप्तिः परमकोपनः ।
 पश्चात् पद्भ्यां दृढं जघ्ने तयोर्वक्षसि वज्रवत् ॥ २५ ॥
 त्यक्तपुच्छौ मूर्च्छितौ तौ तत्क्षणात् पुनरुत्थितौ ।
 पुरतः कल्किमालोक्य बभाषाते स्फुटाक्षरी ॥ २६ ॥
 ततो ब्रह्मा तमभ्येत्य कृताञ्जलिपुटः शनैः ।
 प्रोवाच कल्किं नैवामू शस्त्रास्त्रैर्बधमर्हतः ॥ २७ ॥
 कराघातादेककाले उभयोर्निर्मितो बधः ।
 उभयोर्दर्शनादेव नोभयोर्मरणं क्वचित् ।
 विदित्वेति कुरुष्वात्मन् ! युगपञ्चानयोर्बधम् ॥ २८ ॥
 इति ब्रह्मवचः श्रुत्वा त्यक्तशस्त्रास्त्रवाहनः ।
 तयोः प्रहरतोः स्वैरं कल्किर्दानवयोः क्रुधा ।
 सृष्टिभ्यां वज्रकल्पाभ्यां बभञ्ज शिरसी तयोः ॥ २९ ॥
 तौ तत्र भग्ममस्तिष्कौ भग्मशृङ्गावगाविव ।
 पेततुर्दिवि देवानां भयदौ भुवि बाधकौ ॥ ३० ॥
 तद् दृष्ट्वा महदाश्चर्यं गन्धर्वाप्सरसां गणाः ।
 तन्तुर्जगुस्तुष्टुवुश्च मुनयः सिद्धचारणाः ।
 देवाश्च कुसुमासारैर्ववर्षुर्हर्षमानसाः ॥ ३१ ॥
 देवि दुन्दुभयो नेदुः प्रसन्नाश्चाभवन् दिशः ।
 तयोर्बधप्रसुदितः कविर्दशसहस्रकान् ।
 पाशान् महारथान् साक्षादहनद् दिव्यसायकैः ॥ ३२ ॥
 पाशैः शतसहस्राणां योधानां रणमूर्धनि ।
 श्यं निन्द्ये सुमन्त्रस्तु रथिनां पञ्चविंशति ॥ ३३ ॥

एवमन्ये गार्थ्यभर्त्यविशालाद्या महारथान् !
 निजघ्नः समरे क्रुद्धा निघादान् क्लेष्यवर्वरान् ॥ ३४ ॥
 एवं विजित्य तान् सर्वान् कल्किर्भूपगणैः सह ।
 शय्याकरणैश्च भक्ताटनगरं जेतुमाययौ ॥ ३५ ॥
 नानावाद्यैर्लोकसङ्घैर्वरास्त्रैः नानावस्त्रैर्भूषणैर्भूषिताङ्गैः ।
 नानावाहैश्चामरैर्वीज्यमानैः यातो योहुं कल्किरत्युग्रसेनः ॥ ३
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे कोक-
 विकोकादीनां बधो नाम सप्तमोऽध्यायः ।

अष्टमोऽध्यायः ।

सूत उवाच । सेनागणैः परित्ततः कल्किर्नारायणः प्रभुः ।
 भक्ताटनगरं प्रायात् खड्गधृक् सप्तिवाहनः ॥ १ ॥
 स भक्ताटेश्वरो योगी ज्ञात्वा विष्णुं जगत्पतिम् ।
 निजसेनागणैः प्रणीं योहुकामो हरिं ययौ ॥ २ ॥
 स हर्षीत्युलकः श्रीमान् ! दीर्घाङ्गः क्लृप्तभावनः ।
 शशिध्वजो महातेजा गजायुतबलः सुधी ॥ ३ ॥
 तस्य पत्नी महादेवी विष्णुव्रतपरायणा ।
 सुशान्ता स्वामिनं प्राह कल्किना योहुमुद्यतम् ॥ ४ ॥
 नाथ ! कान्तं जगन्नाथं सर्वान्तर्यामिनं प्रभुम् ।
 कल्किं नारायणं साक्षात् कथं त्वं प्रहरिष्यसि ॥ ५ ॥
 शशिध्वज उवाच । सुशान्ते ! परमो धर्मः प्रजापतिविनिर्मि
 युद्धे प्रहारः सर्वत्र गुरौ शिष्ये हरेरिव ॥ ६ ॥
 जीवतो राजभोगः स्यात् मृतः स्वर्गं प्रमोदते ।
 युद्धे जयो वा मृत्युर्वा क्षत्रियाणां सुखावहः ॥ ७ ॥

शान्तोवाच । देवत्वं भूपतित्वं वा विषयाविष्टकामिनाम् ।

उन्मदानां भवेदेव न हरिः पादसेविनाम् ॥ ८ ॥

त्वं सेवकः स चापीशस्व' निष्कामः स चाप्रदः ।

युवयोर्युद्धमिलनं कथं मोहाद् भविष्यति ॥ ९ ॥

शिध्वज उवाच । इन्द्रातीति यदि इन्द्रमीश्वरे सेवके तथा ।

देहावेशाल्लीलयैव सा सेवा स्यास्तथा मम ॥ १० ॥

देहावेशादीश्वरस्य कामाद्या दैहिका गुणाः ।

मायाङ्गा यदि जायन्ते विषयाच्च न किं तथा ॥ ११ ॥

ब्रह्मती ब्रह्मतीशस्य शरीरित्वे शरीरिता ।

सेवकस्याभेददृशस्त्वेषं जन्मलयोदयाः ॥ १२ ॥

सेव्यसेवकता विष्णोर्माया सेवेति कीर्त्तिता ।

हैताद्वैतस्य चेष्टैषा त्रिवर्गजनिका सताम् ॥ १३ ॥

अतोऽहं कल्किना योद्धुं यामि कान्ते ! स्वसेनया ।

त्वं तं पूजय कान्तेऽद्य ! कमलापतिमीश्वरम् ॥ १४ ॥

छतार्योऽहं त्वया विष्णुसेवासन्मिलितात्मना ।

स्वामिन्निह परत्रापि वैष्णवी प्रथिता गतिः ॥ १५ ॥

इति तस्या बलुवाग्निः प्रणतायाः शशिध्वजः ।

आत्मानं वैष्णवं मेने सास्युनेन्नो हरिं स्मरन् ॥ १६ ॥

तामालिङ्गं प्रमुदितः शूरैर्बहुभिरावृतः ।

वदन्नाम स्मरन् रूपं वैष्णवैर्योद्धुमाययी ॥ १७ ॥

मत्वा तु कल्किसेनायां विद्राव्य महतीं चमूम् ।

शय्याकर्णगणैर्वीरैः सन्नद्धैरुद्यतायुधैः ॥ १८ ॥

शशिध्वजसुतः श्रीमान् ! सूर्यकेतुर्महाबलः ।

मरुभूपेन युयुधे वैष्णवो धन्विना वरः ॥ १९ ॥

तस्यानुजो वृहत्केतुः कान्तः कोकिलनिस्त्रनः ।
 देवापिना स युयुधे गदायुद्धविशारदः ॥ २० ॥
 विशाखयूपभूपस्तु शशिध्वजनृपेण च ।
 युयुधे विविधैः शस्त्रैः ऋरिभिः परिवारितः ॥ २१ ॥
 रुधिराश्वो धनुर्धारी लघुहस्तः प्रतापवान् ।
 रजस्यानेन युयुधे भर्ग्यः शान्तेन धन्विना ॥ २२ ॥
 शूलैः प्रासैर्गदाघातैर्बाणशक्त्यृष्टितोमरैः ।
 भस्त्रैः खड्गैर्भूषण्डीभिः कुन्तैः समभवद्रणः ॥ २३ ॥
 पताकाभिर्ध्वजैश्चिह्नैस्तोमरैश्छत्रचामरैः ।
 प्रोद्धूतधूलिपटलैरन्वकारो महानभूत् ॥ २४ ॥
 गगनेऽनुघना देवाः के वा वासं न चक्रिरे ।
 गन्धर्वैः साधुसन्दर्भैर्गायनैरमृतायनैः ॥ २५ ॥
 द्रष्टुं समागताः सर्वे लोकाः समरमद्भुतम् ।
 शङ्खदुन्दुभिसन्नादैरास्फोटैर्विहितैरपि ॥ २६ ॥
 क्लेषितैर्योधनोत्क्रुष्टैर्लीका मूका इवाभवन् ।
 रथिनो रथिभिः शाकं पदाताश्च पदातिभिः ॥ २७ ॥
 हया हयैरिभाश्वेभैः समरोऽमरदानवैः ।
 यथाभवत् स तु घनो यमराष्ट्रविवर्धनः ॥ २८ ॥
 शशिध्वजचमूनाथैः कल्किसेनाधिपः सह ।
 निपेतुः सैनिका भूमौ क्षिप्रबाह्वङ्घ्रिकन्धराः ॥ २९ ॥
 धावन्तोऽतिब्रुवन्सश्च विकुर्वन्तोऽस्रगुचिताः ।
 उपर्युपरि सञ्चन्ना गजाश्वरश्मर्दिताः ॥ ३० ॥
 निपेतुः प्रधने वीराः कोटिकोटिसहस्रशः ।
 भूते सानन्दसन्दोहाः स्रवन्तो रुधिरोदकम् ॥ ३१ ॥

उष्णीषहंसाः सञ्चिन्नगजरीधो रथप्लवाः ।
 करोरुमीनाभरणमसिकाञ्चनवालुकाः ॥ ३२ ॥
 एवं प्रवृत्ताः संग्रामे नद्यः सद्योऽतिदारुणाः ।
 सूर्यकेतुस्तु मरुणा सहितो युयुधे बली ॥ ३३ ॥
 कालकल्पो दुराधर्षो मरुं बाणैरताडयत् ।
 मरुस्तु तत्र दशभिर्मार्गैरदरद् भ्रमम् ॥ ३४ ॥
 मरुबाणाहतो वीरः सूर्यकेतुरमर्षितः ।
 जघान तुरगान् कोपात् पदोद्घातेन तद्रथम् ॥ ३५ ॥
 चूर्णयित्वाऽथ तेनापि तस्य वक्षस्यताडयत् ।
 गदाघातेन तेनापि मरुर्मूर्च्छामवाप ह ॥ ३६ ॥
 सारथिस्तमपोवाहरथेनान्येन धर्मवित् ।
 वृहत्केतुश्च देवापिं बाणैः प्राच्छादयद् बली ॥ ३७ ॥
 धनुर्विक्रथ तरसा नीहारेण यथा रविम् ।
 स तु बाणमयं वर्षं परिवार्य निजायुधैः ॥ ३८ ॥
 वृहत्केतुं दृढं जघ्ने कङ्कपत्रैः शिलाशितैः ।
 भिन्नं शूलमथालोक्य धनुर्गृह्य पतस्त्रिभिः ॥ ३९ ॥
 शितधारैः स्वर्णपुङ्खैर्गाङ्गपत्रैरयोमुखैः ।
 देवापिमाशुर्जघ्ने वृहत्केतुः ससैनिकम् ॥ ४० ॥
 देवापिस्तदनुर्दिव्यं चिच्छेद निशितैः शरैः ।
 क्लिन्नधन्वा वृहत्केतुः खड्गपाणिर्जिघांसया ॥ ४१ ॥
 देवापिः सारथिं शास्त्रं जघ्ने शूरो महामृधे ।
 स देवापिर्धनुस्यक्त्वा तलेनाहत्य तं रिपुम् ॥ ४२ ॥
 भुजयोरन्तरानीय निष्पिपेप स निर्दयः ।
 तं द्वाष्टवर्षं निष्क्रान्तं मूर्च्छितं शत्रुणार्दितम् ॥ ४३ ॥

अनुजं वीक्ष्य देवापि मूर्ध्नि सूर्यध्वजोऽवधीत् ।
मुष्टिना वज्रपातेन सोऽपतन्मूर्च्छितो भुवि ।
मूर्च्छितस्य रिपुः क्रोधात् सेनागणमताडयत् ॥ ४४ ॥

शशिध्वजः सर्वजगन्निवासं
कल्किं पुरस्तादभिसूर्यवर्चसम् ।
श्यामं पिशङ्गाम्बरमम्बुजक्षणं
दृहद्भुजं चारुकिरीटभूषणम् ॥ ४५ ॥
नानामणिव्रातचिताङ्गशोभया
निरस्तलोकीक्षणहृत्तमोभयम् ।
विशाखयूपादिभिरावृतं प्रभुं
ददर्श धर्मेण कृतेन पूजितम् ॥ ४६ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे शशिध्वज
कल्किसेनयोर्युद्धं नाम अष्टमोऽध्यायः ।

नवमोऽध्यायः ।

सूत उवाच । हृदि ध्यानास्पदं रूपं कल्केर्दृष्ट्वा शशिध्वजः ।
पूर्णं खड्गधरं चारुतुरगारूढमब्रवीत् ॥ १ ॥
धनुर्बाणधरं चारुविभूषणवराङ्गकम् ।
पापतापविनाशार्थमुद्यतं जगतां परम् ॥ २ ॥
प्राह तं परमात्मानं हृष्टरोमा शशिध्वजः ।
एह्येहि पुण्डरीकाक्ष ! प्रहारं कुरु मे हृदि ॥ ३ ॥
अथवात्मन् ! बाणभिया तमोऽन्धे हृदि मे विश ।
निर्गुणस्य गुणज्ञत्वमद्वैतस्यास्त्रताडनम् ॥ ४ ॥

निष्कामस्य जयोद्दयोगसहायं यस्य सैनिकम् ।
 लोकाः पश्यन्तु युद्धे मे ह्यैरथे परमात्मनः ॥ ५ ॥
 परबुद्धिर्यदि दृढं प्रहर्त्ता विभवे त्वयि ।
 शिवविष्णोर्भेदकृते लोकं यास्यामि संयुगे ॥ ६ ॥
 इति राज्ञो वचः श्रुत्वा अक्रोधः क्रुद्धवद्विभुः ।
 बाणैरताडयत् संख्ये धृतायुधमरिन्दमम् ॥ ७ ॥
 शशिध्वजस्तत्प्रहारमगणय्य वरायुधैः ।
 तं जघ्ने बाणवर्षेण धाराभिरिव पर्वतम् ॥ ८ ॥
 तद् बाणवर्षभिन्नान्तः कल्किः परमकोपनः ।
 दिव्यैः शस्त्रास्त्रसङ्घातैस्तयोर्युद्धमवर्त्तत ॥ ९ ॥
 ब्रह्मास्त्रस्य च ब्रह्मास्त्रैर्वीर्यव्यस्य च पर्वतैः ।
 आग्नेयस्य च पार्जन्यैः पन्नगस्य च गारुडैः ॥ १० ॥
 एवं नानाविधैरस्त्रैरन्योऽन्यमभिजघ्नतुः ।
 लोकाः सपालाः संतस्ता युगान्तमिव मेनिरेः ॥ ११ ॥
 देवा बाणाग्निसंतस्ता अगमन् खगमाः किल ।
 ततोऽतिवितथोद्योगौ वासुदेवशशिध्वजौ ॥ १२ ॥
 निरस्त्री बाहुयुद्धेन युयुधाते परस्परम् ।
 पदाघातैस्तलाघातैर्मुष्टिप्रहरणैस्तथा ॥ १३ ॥
 नियुङ्क्वुश्लौ वीरौ मुमुदाते परस्परम् ।
 वराहोद्भृतशब्देन तं तलेनाहनद्वरिः ॥ १४ ॥
 स मूर्च्छितो नृपः कौपात् समुत्थाय च तत्क्षणात् ।
 मुष्टिभ्यां वज्रकल्पाभ्यामवधीत् कल्किमोजसा ।
 स कल्किस्तत्प्रहारेण पपात भुवि मूर्च्छितः ॥ १५ ॥
 धर्मः क्षतञ्च तं दृष्ट्वा मूर्च्छितं जगदीश्वरम् ।

समागतौ तमानेतुं कचे तौ जगृहे नृपः ॥ १६ ॥

कल्किं वक्षस्युपादाय लब्धार्थः प्रययौ गृहम् ।

युद्धे नृपाणामन्येषां पुत्रौ दृष्ट्वा सुदुर्जयी ॥ १७ ॥

कल्किं सुराधिपपतिं प्रधने विजित्य

धर्मं कृतञ्च निजकक्षयुगे निधाय ।

हर्षोत्सहृदय उत्पुलकः प्रमाथी

गत्वा गृहं हरिगृहे ददृशे सुशान्ताम् ॥ १८ ॥

दृष्ट्वा तस्याः सुललितमुखं वैष्णवीनाञ्च मध्ये

मायन्तीनां हरिगुणकथास्तामथ प्राह राजा ।

देवादीनां विनयवचसा शश्वले जन्मवाना

विद्यालाभं परिणयविधिं स्नेच्छपाषण्डनाशम् ॥ १९ ॥

कल्किः स्वयं हृदि समायमिहागतोऽब्जा

मूर्च्छाच्छलेन तव सेवनमीक्षणार्थम् ।

धर्मं कृतञ्च गम कक्षयुगे सुशान्ते !

कान्ते ! विलोकय समर्च्य संविधिहि ॥ २० ॥

इति नृपवचसा विनोदपूर्णा

हरिकृतधर्मयुतं प्रणम्य नाथम् ।

सह निजसखिभिर्नर्त्त रामा

हरिगुणकीर्त्तनवर्त्तना विलम्बा ॥ २१ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये ढतीयांशे

धर्मकल्किकृतानामानयनं नाम नवमोऽध्यायः ।

दशमोऽध्यायः ।

सुशान्तीवाच ।

जय हरेऽमराधीशसेवितं तव पदाम्बुजं भूरिभूषणम् ।
कुरु ममाग्रतः साधुसत्कृतं त्यज महामते ! मोहमात्मनः ॥१॥
तव वपुर्जगद्रूपसम्पदा विरचितं सतां मानसे स्थितम् ।
एतिपतेर्मनोमोहदायकं कुरु विचेष्टितं कामलम्पटम् ॥ २ ॥
तव यशो जगच्छोकनाशनं मृदुकथामृतप्रीतिदायकम् ।
धितसुधोक्षितं चन्द्रवन्मुखं तव करोत्वलं लोकमङ्गलम् ॥३॥
प्रम पतिस्त्वयं सर्वदुर्जयो यदि तवाप्रियं कर्मणाचरेत् ।
ब्रह्मि तदात्मनः शत्रुमुद्यतं कुरु कृपां न चेदीदृगीश्वरः ॥ ४ ॥
महदहं युतं पञ्चमात्रया प्रकृतिजायया निर्मितं वपुः ।
एव निरीक्षणास्त्रीलया जगत् स्थितिलयोदयं ब्रह्मकल्पितम् ॥५॥
भूवियन्मरुद्धारितेजसां राशिभिः शरीरेन्द्रियाश्रितैः ।
त्रेगुण्या स्वया मायया विभो ! कुरु कृपां भवक्षेवनार्थिनाम् ६
एव गुणालयं नाम पावनं कलिमलापहं कीर्त्तयन्ति ये ।
भवभयक्षयं, तापतापिता मुहुरहो जनाः संसरन्ति नो ॥७॥
एव जन्मः सतां मानवर्द्धनं निजकुलक्षयं देवपालकम् ।
ऋतयुगार्पकं धर्मपूरकं कलिकुलान्तकं शन्तनोतु मे ॥ ८ ॥
एव गृहं पतिपुत्रनमृकं गजरथैर्ध्वजैश्चामरैर्धनैः ।
एणिवरासनं सत्कृतिं विना तव पदाब्जयोः शोभयन्ति किम् ? ९
एव जगद्वपुः सुन्दरस्मितं मुखमनिन्दितं सुन्दरारवम् ।
एदि न मे प्रियं वला, चेष्टिते परिकरोत्यहो मृत्युरस्त्विह ॥१०॥

हयचरभयहरकरहरशरणखरतरवरशरदशबलमदन ! ।

जयहतपरभरभववरनशनशशधरशतसमरसभरवदन ! ॥११

इति तस्याः सुशान्ताया गीतेन परितोषितः ।

उत्तस्थौ रणशय्यायाः कल्किर्युद्धस्थवीरवत् ॥ १२ ॥

सुशान्तां पुरतो दृष्ट्वा कृतं वामे तु दक्षिणे ।

धर्मं शशिध्वजं पश्चात् प्राहेति व्रीडिताननः ॥ १३ ॥

का त्वं ? पद्मपलाशाक्षि ! मम सेवार्थमुद्यता ।

कान्ते ! शशिध्वजः शूरो मम पश्चादुपस्थितः ॥ १४ ॥

हे धर्म ! हे कृतयुग ! कथमत्रागता ? वयम् ।

रणाङ्गनं विहायास्याः शत्रोरन्तःपुरे वद ॥ १५ ॥

शत्रुपद्मः कथं साधु ! सेवन्ते मामरिं मुदा ।

शशिध्वजः शूरमानी मूर्च्छितं हन्ति नो कथम् ? ॥१६

सुशान्तोवाच । पाताले दिवि भूमौ वा नरनागसुराऽसुराः

नारायणस्य ते कल्के ! के वा ? सेवां न कुर्वते ॥ १७

यत् सेवकानां जगतां मित्राणां दर्शनादपि ।

निवर्त्तन्ते शत्रुभावस्तस्य साक्षात् कुतो रिपुः ? ॥ १८

त्वया सार्धं मम पतिः शत्रुभावेन संयुगे ।

यदि योग्यस्तदानेतुं किं समर्थो ? निजालयम् ॥१९॥

ब्रह्म दासी मम स्वामी अहं दासी निजा तव ।

आवयोः सम्प्रसादाय आगतोऽसि महाभुज ! ॥ २० ॥

धर्म उवाच । अहं तवैतयोर्भक्त्या नामरूपाणुकीर्त्तनात् ।

कृतार्थोऽस्मि कृतार्थोऽस्मि कृतार्थोऽस्मि कलिक्षय ! ॥२१

कृतयुग उवाच । अधुनाहं कृतयुगं तव दासस्य दर्शनात् ।

त्वमीश्वरो जगत्पूज्यश्वेकस्यास्य तेजसा ॥ २२ ॥

शिश्वज उवाच । दण्डं मां दण्डय विभो ! योद्धृत्वा दुःखतायुधम् ।

येन कामादिरागेण त्वय्यात्मन्यपि वैरिता ॥ २३ ॥

इति कल्किर्वचस्तेषां निशम्य हसिताननः ।

त्वया जितोऽस्मीति नृपं पुनःपुनरुवाच ह ॥ २४ ॥

ततः शशिश्वजो राजा युद्धादाह्वय पुत्रकान् ।

सुशान्ताया मतिं बुद्ध्वा रमां प्रादात् स कल्कये ॥ २५ ॥

तदैव्य मरुदेवापी शशिश्वजसमाहृतौ ।

विशाखयूपभूपञ्च रुधिराश्वञ्च संयुगात् ॥ २६ ॥

शय्याकर्णनृपेणापि भङ्गाटं पुरमाययुः ।

सेनागणैरसंख्यातैः सा पुरी मर्द्दिताभवत् ॥ २७ ॥

गजाश्वरथसम्बाधैः पत्तिच्छत्रयध्वजैः ।

कल्किनापि रमायाञ्च विवाहोत्सवसम्पदाम् ॥ २८ ॥

द्रष्टुं समीयुस्स्वरिता हर्षात् सवलवाहनाः ।

शङ्खभेरीमृदङ्गानां वादित्वाणाञ्च निस्वनैः ॥ २९ ॥

नृत्यगीतविधानैश्च पुरस्त्रीकृतमङ्गलैः ।

विवाहो रमया कल्केरभूदतिसुखावहः ॥ ३० ॥

नृपा नानाविधैर्भोज्यैः पूजिता विविशुः सभाम् ।

ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्राश्चावरजातयः ॥ ३१ ॥

विचित्रभोगाभरणाः कल्किं द्रष्टुमुपाविशन् ।

तस्यां सभायां शुशुभे कल्किः कमललोचनः ॥ ३२ ॥

नक्षत्रगणमध्यस्थः पूर्णः शशधरो यथा ।

रेजे राजगणाधीगो लोकान् सर्वान् विमोहयन् ॥ ३३ ॥

रमापतिं कल्किमवेक्ष्य भूपः

सभागतं पद्मदलायतेक्षणम् ।

जामातरं भक्तियुतेन कर्मणा

विवृध्य मध्ये निषसाद तच्च ह ॥ ३४ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये ष्ठीयांशे कल्किना
रमाविवाहो नाम दशमोऽध्यायः ।

एकादशोऽध्यायः ।

सूत उवाच । तत्राहुस्ते सभामध्ये वैष्णवं तं शशिध्वजम् ।

सुनिभिः कथिताशेषभक्तिव्यासक्तविग्रहम् ॥ १ ॥

सुशान्ताञ्च कृतेनापि धर्मेण विधिवद् युताम् ।

राजान ऊचुः । युवां नारायणास्यास्य कल्केः श्वशुरतां गतौ ।

वयं नृपा इमे लोका ऋषयो ब्राह्मणाश्च ये ॥ २ ॥

प्रेक्ष्य भक्तिवितानं वा हरौ विस्मितमानसाः ।

पृच्छामस्वामियं भक्तिः क्व लब्धा ? परमात्मनः ॥ ३ ॥

कस्य वा ? शिञ्जिता राजन् ! किंवा ? नैसर्गिकी तव ।

श्रोतुमिच्छामहे राजन् ! त्रिजगज्जनपावनीम् ।

कथां भागवतीं त्वत्तः संसाराश्रमनाशिनीम् ॥ ४ ॥

शशिध्वज उवाच । स्त्रीपुंसोरावयोस्तत्तत् शृणुतरमोघविक्रमाः ॥

वृत्तं यज्जन्मकर्मादि स्मृतिं तद्भक्तिलक्षणम् ॥ ५ ॥

पुरा युगसहस्रान्ते गृध्रोऽहं पूतिमांसभुक् ।

गृध्रीयं मे प्रियारण्ये कृतनीडो वनस्पती ॥ ६ ॥

चचार कामं सर्वत्र वनोपवनसङ्कुले ।

मृतानां पूतिमांसोद्यैः प्राणिनां वृत्तिकल्पकौ ॥ ७ ॥

एकदा लुब्धकः क्रूरो लुलोभ पिशिताशिनी ।

आवां वीक्ष्य गृहे पुष्टं गृध्रं तत्राप्ययोजयत् ॥ ८ ॥

तं वीक्ष्य जातविश्रम्भौ क्षुधया परिपीडितौ ।
 स्त्रीयुंसी पतितौ तत्र मांसलोभितचेतसौ ॥ ८ ॥
 बद्धावावां वीक्ष्य तदा हर्षादागत्य लुब्धकः ।
 जग्राह कण्ठे तरसा चञ्चूग्राघातपीडितः ॥ १० ॥
 आवां गृहीत्वा गण्डक्याः शिलायां सलिलास्तिके ।
 मस्तिष्कं चूर्णयामास लुब्धकः पिशिताशनः ॥ ११ ॥
 चक्राङ्कितशिलागङ्गामरणादपि तत्क्षणात् ।
 ज्योतिर्मयविमानेन सद्यो भूत्वा चतुर्भुजौ ॥ १२ ॥
 प्राप्ती वैकुण्ठनिलयं सर्वलोकनमस्कृतम् ।
 तत्र स्थित्वा युगशतं ब्रह्मणो लोकमागती ॥ १३ ॥
 ब्रह्मलोके पञ्चशतं युगानामुपभुञ्ज्य वै ।
 देवलोके कालवशाद् गतं युगचतुःशतम् ॥ १४ ॥
 ततो भुवि नृपास्तावत् बहस्रतुरहं स्मरन् ।
 हरेरनुग्रहं लोके शालग्रामशिलाश्रमम् ॥ १५ ॥
 ज्ञातिस्मरत्वं गण्डक्याः किं तस्याः कथयाम्यहम् ।
 यज्जलस्पर्शमात्रेण माहात्म्यं महदद्भुतम् ॥ १६ ॥
 चक्राङ्कितशिलास्पर्शमरणस्येष्टशं फलम् ।
 न ज्ञाने वासुदेवस्य सेवया किं भविष्यति ॥ १७ ॥
 इत्यावां हरिपूजासु हर्षविह्वलचेतसौ ।
 नृत्यन्तावनुगायन्ती विलुठन्तौ स्थिताविह्व ॥ १८ ॥
 कस्केर्नारायणांशस्य अवतारः कलिक्षयः ।
 पुरा विदितवीर्यस्य पृष्टो ब्रह्ममुखात् श्रुतः ॥ १९ ॥
 इति राजसभायां सः आर्वयित्वा निजाः कथाः ।
 ददौ गजानामयुतमश्वानां लक्षमादरात् ॥ २० ॥

रथानां षट्सहस्रन्तु ददौ पूर्णस्य भक्तितः ।
 दासीनां युवतीनाञ्च रमानाथाय षट्शतम् ॥ २१ ॥
 रत्नानि च महार्घाणि दत्त्वा राजा शशिध्वजः ।
 मेने कृतार्थमात्मानं स्वजनैर्बान्धवैः सह ॥ २२ ॥
 सभासद इति श्रुत्वा पूर्वजन्मोदिताः कथाः ।
 विस्मयाविष्टमनसः पूर्णं तं मेनिरे नृपम् ॥ २३ ॥
 कल्किं स्तुवन्तो ध्यायन्तो प्रशंसन्तो जगज्जनाः ।
 बुनस्तमाह्वराजानं लक्षणं भक्तिभक्तयोः ॥ २४ ॥

नृपाञ्जुः । भक्तिकास्याद् भगवतः को वा ? भक्तो विधानवि
 किं करोति किमश्नाति क्व वा वसति वक्ति किम् ? ॥
 एतान् वर्णय राजेन्द्र ! सर्वं त्वं वेक्षि सादरात् ।
 जातिस्मरत्वात् कृष्णस्य जगतां पावनेच्छया ॥ २६ ॥
 इति तेषां वचः श्रुत्वा प्रफुल्लवदनो नृपः ।
 साधुवादैः समामन्त्र्य तानाह ब्रह्मचोदितम् ॥ २७ ॥
 शशिध्वज उवाच । पुरा ब्रह्मसभामध्ये महर्षिगणसङ्कुलौ ।
 सनको नारदं प्राह भवद्भिर्यास्विहोदिताः ॥ २८ ॥
 तेषामनुग्रहेणाहं तत्रोषित्वा श्रुताः कथाः ।
 यास्ताः संकथयामीह शृणुध्वं पापनाशनाः ॥ २९ ॥
 अनक उवाच । का भक्तिः ? संसृतिहरा हरौ लोकनमस्कृत
 तामादौ वर्णय मुने ! नारदावहिता वयम् ॥ ३० ॥
 नारद उवाच । मनःषष्ठानीन्द्रियाणि संयम्य परया विद्या
 गुरावपि न्यसेद्देहं लोकतन्त्रविचक्षणः ॥ ३१ ॥
 सुरी प्रसन्ने भगवान् प्रसीदति हरिः स्वयम् ।
 प्रणवाग्निप्रियासध्ये सवर्षं तन्निदेशतः ॥ ३२ ॥

स्मरेदनन्यया बुध्या देशिकः सुसमाहितः ।
 पाठ्यार्थाचमनीयाद्यैः स्नानवासोविभूषणैः ॥ ३३ ॥
 पूजयित्वा वासुदेवपादपद्मं समाहितः ।
 सर्वाङ्गसुन्दरं रम्यं स्मरेत् हृत्पद्ममध्यगम् ॥ ३४ ॥
 एवं ध्यात्वा वाक्यमनोबुद्धीन्द्रियगणैः सह ।
 आत्मानमर्पयेद् विद्वान् हरावेकान्तभाववित् ॥ ३५ ॥
 अङ्गानि देवास्वेषान्तु नामानि विदिताम्युत ।
 विष्णोः कल्केरमन्तस्य तान्येवान्यत्र विद्यते ॥ ३६ ॥
 सेव्यः क्लृप्तः सेवकोऽहमन्ये तस्यात्ममूर्त्तयः ।
 अविद्योपाधयो ज्ञानाद् वदन्ति प्रभवादयः ॥ ३७ ॥
 भक्तस्यापि हरी हैतं सेव्यसेवकवत् तदा ।
 नान्यद् विना तमित्येव क्व च ? किञ्च न विद्यते ॥ ३८ ॥
 भक्तः स्मरति तं विष्णुं तन्नामानि च गायति ।
 तत् कर्माणि करोत्येव तदानन्दसुखोदयः ॥ ३९ ॥
 मृत्यत्युद्धतवद्रीति हसति प्रैति तन्मनाः ।
 विलुठत्यात्मविस्मृत्या न वेत्ति कियदन्तरम् ॥ ४० ॥
 एवंविधा भगवतो भक्तिरव्यभिचारिणी ।
 पुनाति सहस्रा लोकान् सदेवासुरमानुषान् ॥ ४१ ॥
 भक्तिः सा प्रकृतिर्नित्या ब्रह्मसम्यत् प्रकाशिता ।
 शिवविष्णुब्रह्मरूपा वेदाद्यानां वरापि वा ॥ ४२ ॥
 भक्ताः सत्वगुणाध्यासात् रजसेन्द्रियलालसाः ।
 तमसा घोरसङ्कल्पा भजन्ति हैतदृग् जनाः ॥ ४३ ॥
 सत्त्वान्निर्गुणतामिति रजसा विषयसृष्ट्या ।
 तमसा नरकं यान्ति संसाराहैतधर्मिणि ॥ ४४ ॥

उच्छिष्टमवशिष्टं वा पथं पूतमभीक्षितम् ।
 भक्तानां भोजनं विष्णोर्नैवेद्यं सात्त्विकं मतम् ॥ ४५ ॥
 इन्द्रियप्रीतिजननं शुक्रशोणितवर्द्धनम् ।
 भोजनं राजसं शुद्धमायुरारोग्यवर्द्धनम् ॥ ४६ ॥
 अतःपरं तामसानां कट्वक्लोष्णविदाहिकम् ।
 पूतिपर्शुषितं ज्ञेयं भोजनं तामसप्रियम् ॥ ४७ ॥
 सात्त्विकानां वने वासो ग्रामे वासस्तु राजसः ।
 तामसं द्यूतमद्यादिसदनं परिकीर्त्तितम् ॥ ४८ ॥
 न दाता स हरिः किञ्चित् सेवकस्तु न याचकः ।
 तथापि परमा प्रीतिस्तयोः किमिति शाश्वती ॥ ४९ ॥

इत्येतत् भगवत ईश्वरस्य विष्णो-

गुणकथनं सनको विबुध्य भक्त्या ।

सविनयवचनैः सुरर्षिवर्यं

परिणुत्वेन्द्रपरं जगाम शुद्धः ॥ ५० ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे
 ऋष्यगणशशिध्वजसंवादे जातिस्मरत्वकथनं
 नाम एकादशोऽध्यायः ।

—०—

द्वादशोऽध्यायः ।

शशिध्वज उवाच ।

एतद् वः कथितं भूपाः ! कथनीयोरुकर्म्मणः ।

कथा भक्तस्य भक्तेषु किमन्यत् कथयाम्यहम् ॥ १ ॥

भूपा जनुः । त्वं राजन् ! वैष्णवश्रेष्ठः सर्वसत्वहिते रतः ।

तवावेशः कथं युद्धरङ्गे हिंसादिकर्म्मणि ॥ २ ॥

प्रायशः साधवो लोके जीवानां हितकारिणः ।
प्राणबुद्धिधनैर्वाग्भिः सर्वेषां विषयात्मनाम् ॥ ३ ॥

शशिव्रज उवाच ।

द्वैतप्रकाशिनी या तु प्रकृतिः कामरूपिणी ।
सा सूते त्रिजगत् कृत्स्नं वेदांश्च त्रिगुणात्मिका ॥ ४ ॥
ते वेदास्त्रिजगत् धर्मशासना धर्मनाशनाः ।
भक्तिप्रवर्तका लोके कामिनां विषयैषिणाम् ॥ ५ ॥
वात्स्यायनादिमुनयो मनवो वेदपारगाः ।
वहन्ति बलिमीशस्य वेदवाक्यानुशासिताः ॥ ६ ॥
वयं तदनुगाः कर्मधर्मनिष्ठा रणप्रियाः ।
जिघांसन्तं जिघांसामो वेदार्थकृतनिश्चयाः ॥ ७ ॥
अबध्यस्य बधे यावांस्तावान् बध्यस्य रक्षणे ।
इत्याह भगवान् व्यासः सर्ववेदार्थतत्परः ॥ ८ ॥
प्रायश्चित्तं न तत्रास्ति तत्राधर्मः प्रवर्त्तते ।
अतोऽत्र वाहिनीं हत्वा भवतां युधि दुर्जयाम् ॥ ९ ॥
धर्मं कृतञ्च कल्किन्तु समानीयागता वयम् ।
एषा भक्तिर्मम मता तवाभिप्रेतमीरय ॥ १० ॥
अहं तदनुवक्ष्यामि वेदवाक्यानुसारतः ।
यदि विशुः स सर्वत्र तदा किं हन्ति को हतः ? ॥ ११ ॥
हन्ता विशुर्हन्तो विशुर्बधः कस्यास्ति तत्र चेत् ।
युद्धयन्नादिषु बधे न बधो वेदशासनात् ॥ १२ ॥
इति गायन्ति मुनयो मनवश्च चतुर्दशम् ।
इत्थं युद्धैश्च यज्ञैश्च भजामो विशुमीश्वरम् ॥ १३ ॥
अतो भागवतीं मायामाश्रित्य विधिना यजन् ।

सेव्यसेवकभावेन सुखी भवति नान्यथा ॥ १४ ॥
 भूपा ऊचुः । निमेर्भूपस्य भूपाल ! गुरोः शपात् मृतस्य च
 तादृशे भोगायतने विरागः कथमुच्यताम् ॥ १५ ॥
 शिष्यशपात् वशिष्ठस्य देहावाप्तिर्मृतस्य च ।
 श्रूयते किल मुक्तानां जन्म भक्तविमुक्तता ॥ १६ ॥
 अतो भागवती माया दुर्बोद्धा विजितात्मनाम् ।
 विमोहयन्ति संसारे नानात्वादिन्द्रजालवत् ॥ १७ ॥
 इति तेषां वचो भूयः श्रुत्वा राजा शशिध्वजः ।
 प्रोवाच वदतां श्रेष्ठो भक्तिप्रवणया धिया ॥ १८ ॥
 शशिध्वज उवाच । बहुना जन्मनामन्ते तीर्थक्षेत्रादियोगतः ।
 दैवादु भवेत् साधुसङ्गस्तस्मादीश्वरदर्शनम् ॥ १९ ॥
 ततः सालोक्यताम्राप्य भजन्यादृतचेतसः ।
 भुक्त्वा भोगाननुपमान् भक्तो भवति संसृतौ ॥ २० ॥
 रजोजुषः कर्मपराः हरिपूजापराः सदा ।
 तस्मान्मनि प्रगायन्ति तद्रूपस्मरणोत्सुकाः ॥ २१ ॥
 अवतारानुकरणपर्वव्रतमहोत्सवाः ।
 भगवद्भक्तिपूजाब्धाः परमानन्दसंप्तताः ॥ २२ ॥
 अतो मोक्षं न वाञ्छन्ति दृष्टमुक्तिफलोदयाः ।
 मुक्त्वा लभन्ते जन्मानि हरिभावप्रकाशकाः ॥ २३ ॥
 हरिरूपाः क्षेत्रतीर्थपावना धर्मतत्पराः ।
 सारासारविदः सेव्यसेवका ह्यैतविग्रहाः ॥ २४ ॥
 यथावतारः कृष्णस्य तथा तत्सेविनामिह ।
 एवं निमेर्निमिषता लीला भक्तस्य लीचने ॥ २५ ॥
 मुक्तस्यापि वशिष्ठस्य शरीरभजनादरः ।

एतद् वः कथितं भूपा ! माहात्म्यं भक्तिभक्तयोः ॥ २६ ॥
 सद्यःपापहरं पुंसां हरिभक्तिविवर्द्धनम् ।
 सर्वेन्द्रियस्थदेवानामानन्दसुखसञ्चयम् ।
 कामरागादिदोषघ्नं मायामोहनिवारणम् ॥ २७ ॥
 नानाशास्त्रपुराणवेदविमलध्याख्यामृताभोनिधिं
 संमथ्यातिचिरं त्रिलोकमुनयो व्यासादयो भावुकाः ।
 कृष्णे भावमनन्यमेवममलं हैयङ्गवीनं नवं
 लब्ध्वा संमृतिनाशनं त्रिभुवने श्रीकृष्णतुल्यायते ॥ २८ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे
 भक्तिभक्तमाहात्म्यं नाम द्वादशोऽध्यायः ।

त्रयोदशोऽध्यायः ।

त उवाच । इति भूपः सभायांसः कथयित्वा निजाः कथाः ।
 शशिध्वजः प्रीतमनाः प्राह कल्किं कृताञ्जलिः ॥ १ ॥
 शशिध्वज उवाच ।
 त्वं हि नाथ ! त्रिलोकेश ! एते भूपास्वदाश्रयाः ।
 मां तथा विद्धि राजानं त्वन्निदेशकरं हरि ॥ २ ॥
 तपस्तप्तुं यामि कामं हरिद्वारं मुनिप्रियम् ।
 एते मत्पुत्रपौत्राश्च पालनीयास्वदाश्रयाः ॥ ३ ॥
 ममापि कामं जानगसि पुरा जाम्बवतो यथा ।
 निधनं द्विविदस्यापि तदा सर्वं सुरेश्वर ! ॥ ४ ॥
 इत्युक्त्वा गन्तुमुद्युक्तं भार्यया सहितं नृपम् ।
 लज्जयाधोमुखं कल्किं प्राहुर्भूपाः किमित्युतः ॥ ५ ॥

हे नाथ ! किमनेनोक्तं यत् श्रुत्वा त्वमधोमुखः ।
 कथं ? तद्ब्रूहि कामं नः किं वा नः श्लाघि संशयात् ॥ ३ ॥
 कल्किरुवाच । अमं पृच्छत वो भूपा यूष्माकं संशयच्छिदम्
 शशिध्वजं महाप्राज्ञं मङ्गलितकृतनिश्चयम् ॥ ७ ॥
 इति कल्किर्वचः श्रुत्वा ते भूपाः प्रोक्तकारिणः ।
 राजानं तं पुनः प्राहुः संशयापन्नमानसाः ॥ ८ ॥
 नृपा जजुः । किं त्वया कथितं राजन् ! शशिध्वज ! महामते !
 कथं कल्किस्तद्वदिदं श्रुत्वैवाभूदधोमुखः ॥ ९ ॥
 शशिध्वज उवाच । पुरा रामावतारेण लक्ष्मणादिन्द्रजिदु बधम्
 मोक्षञ्चालक्ष्य द्विविदो राक्षसत्वात् स दारुणात् ॥ १० ॥
 अग्न्यागारे ब्रह्मवीरबधेनैकाहिको ज्वरः ।
 लक्ष्मणस्य शरीरेण प्रविष्टो मोहकारकः ॥ ११ ॥
 तं व्याकुलमभिप्रेक्ष्य द्विविदो भिषजां वरः ।
 अश्विंशेन सञ्जातः स्वापयामास लक्ष्मणम् ॥ १२ ॥
 लिखित्वा रामभद्रस्य संज्ञापतीभतन्द्रितः ।
 लक्ष्मणं दर्शयामास उर्ध्वस्तिष्ठन् महाभुजः ॥ १३ ॥
 लक्ष्मणो वीक्ष्य तां पत्नीं विज्वरो बलवानभूत् ।
 स ततो द्विविदं प्राह वरं वरय वानर ! ॥ १४ ॥
 द्विविदस्तद्वचः श्रुत्वा लक्ष्मणं प्राह हृष्टवत् ।
 त्वत्तो मे मरणं प्रार्थ्यं वानरत्वाच्च मोचनम् ॥ १५ ॥
 पुनस्तं लक्ष्मणः प्राह मम जन्मान्तरे तव ।
 मोचनं भविता कीश ! बलरामशरीरिणः ॥ १६ ॥
 समुद्रस्योत्तरे तीरे द्विविदो नाम वानरः ।
 ऐकाहिकं ज्वरं हन्ति लिखनं यस्तु पश्यति ॥ १७ ॥

इति मन्वाक्षर' हारि लिखित्वा तालपत्रके ।
 यस्तु पश्यति तस्यापि नश्यत्यैकाहिकज्वरः ॥ १८ ॥
 इति तस्य वर' लब्धा चिरायुः सुखवानरः ।
 बलरामास्त्रभिन्नात्मा मोक्षमापाकुतोभयम् ॥ १९ ॥
 तथा क्षेत्रे सूतपुत्रो निहतो लोमहर्षणः ।
 बलरामास्त्रयुक्तात्मा नैमिषेऽभूत् स्ववाञ्छया ॥ २० ॥
 जाम्बुवांश्च पुरा भूपा वामनत्वं गते हरौ ।
 तस्याप्यूङ्गुगतं पादं तत्र चक्रे प्रदक्षिणम् ॥ २१ ॥
 मनोजवं तं निरीक्ष्य वामनः प्राह विस्मितः ।
 मत्तो ह्यसु वर' कामसृक्षाधीश ! महाबल ! ॥ २२ ॥
 इति तं, हृष्टवदनो ब्रह्मांशो जाम्बुवान् मुदा ।
 प्राह भो ! चक्रदहनात् मम मृत्युर्भविष्यति ॥ २३ ॥
 इत्युक्तो वामनः प्राह कृष्णजन्मनि मे तव ।
 मोक्षश्चक्रेण संभिक्षशिरसः संभविष्यति ॥ २४ ॥
 मम कृष्णावतारि तु सूर्य्यभक्तस्य भूपतेः ।
 सत्ताजितस्तु मण्यर्थे दुर्वादः समजायत ॥ २५ ॥
 प्रसेनस्य तव भ्रातुर्बधस्तु मणिहेतुकः ।
 सिंहात् तस्यापि मण्यर्थे बधो जाम्बवता कृतः ॥ २६ ॥
 दुर्वादभयभीतस्य कृष्णस्यामिततेजसः ।
 मण्यन्वेषणचित्तस्य ऋक्षेणाभूद्रणो विले ॥ २७ ॥
 स निजेशं परिज्ञाय तच्चक्रग्रस्तबन्धनम् ।
 मुक्तो बभूव सहसा कृष्ण' पश्यन् सलक्षणम् ॥ २८ ॥
 नवदूर्वादलश्यामं दृष्ट्वा प्रादात् निजात्मजाम् ।
 तदा जाम्बवतीं कन्यां प्रगृह्य मणिना सह ॥ २९ ॥

द्वारकां पुरमागत्य सभायां मासुपाह्वयत् ।
 आह्वयं मह्यं प्रददौ मणिं मुनिगणार्चितम् ॥ ३० ॥
 सोऽहं तां लज्जया तेन मणिना कन्यकां स्वकाम् ।
 विवाहेन ददावस्मै लावण्याञ्जगृहे मणिम् ॥ ३१ ॥
 तां सत्यभामामादाय मणिं मय्यर्प्यं स प्रभुः ।
 द्वारकामागत्य पुनर्गजाह्वयमगादिभुः ॥ ३२ ॥
 गते कृष्णे मां निहत्य शतधन्वाग्रहीन्मणिम् ।
 अतोऽहमिह जानामि पूर्वजन्मनि यत् कृतम् ॥ ३३ ॥
 मिथ्याभिशापात् कृष्णस्य नैवाभून्मोचनं मम ।
 अतोऽहं कल्किरूपाय कृष्णाय परमात्मने ।
 दत्त्वा रमां सत्यभामारूपिणीं यामि सद्गतम् ॥ ३४ ॥
 सुदर्शनास्त्रघातेन मरणं मम काङ्क्षितम् ।
 मरणोऽभूदिति ज्ञात्वा रणे वाक्कामि मोचनम् ॥ ३५ ॥
 इत्यसौ जगतामीशः कल्किः श्वशुरघातनम् ।
 श्रुत्वैवाधोमुखस्तस्थी ह्रिया धर्मभिया प्रभुः ॥ ३६ ॥
 अत्याश्चर्यमपूर्वमुत्तममिदं श्रुत्वा नृपा विस्मिता
 खोकाः संसदि हर्षिता मुनिगणाः कल्केर्गुणाकर्षिता
 आख्यानं परमादरेण सुखदं धन्यं यशस्यं परं
 श्रीमद्भूपशशिध्वजेरितवचो मोक्षप्रदं चाभवत् ॥ ३७ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे शशिध्व
 रितचक्रमरणाख्यानं नाम त्रयोदशोऽध्यायः ।

चतुर्दशोऽध्यायः ।

॥ त उवाच । ततः कल्किर्महातेजाः श्वशुरं तं शशिध्वजम् ।
 समामन्त्र्य वचस्त्रैः सह भूपैर्ययौ हरिः ॥ १ ॥
 शशिध्वजो वरं लब्ध्वा यथाकामं महेश्वरीम् ।
 सुत्वा मायां त्यक्तमायः सप्रियः प्रययौ वनम् ॥ २ ॥
 कल्किः सेनागणैः सह प्रययौ काञ्चनीं पुरीम् ।
 गिरिदुर्गाहतां गुप्तां भोगिभिर्विषवर्षिभिः ॥ ३ ॥
 विदार्यं दुर्गं सगणः कल्किः परपुरञ्जयः ।
 छित्त्वा विषायुधान् बाणैस्तां पुरीं ददृशेऽप्युतः ॥ ४ ॥
 मषिकाञ्चनचित्राङ्गां नागकन्यागणाहताम् ।
 हरिचन्दनवृक्षाङ्गां मनुजैः परिवर्जिताम् ॥ ५ ॥
 विलोक्य कल्किः प्रहसन् प्राह भूपान् किमित्यहो ! ।
 सर्पस्येयं पुरी रम्या नराणां भयदायिनी ।
 नागनारीगणाकीर्णा किं यास्यामो वदन्निव ॥ ६ ॥
 इति कर्त्तव्यताव्यग्रं रमानाथं हरिं प्रभुम् ।
 भूपांस्तदगुरुपाञ्च खे वागाहाशरीरिणी ॥ ७ ॥
 विलोक्य नेमां सेनाभिः प्रवेष्टुं भोस्वमर्हसि ।
 त्वां विनान्ये मरिष्यन्ति विषकन्यादृशादपि ॥ ८ ॥
 आकाशबाणीमाकर्ण्य कल्किः शुकसहायकम् ।
 ययावेकः खड्गधरसुरगेण त्वरान्वितः ॥ ९ ॥
 गत्वा तां ददृशे वीरो धीराणां धैर्यनाशिनीम् ।
 रूपेणास्त्रैश्च लक्ष्मीशं प्राह प्रहसितात्मना ॥ १० ॥

विषकन्योवाच । संसारेऽस्मिन् मम नयनयोर्वीक्षणक्षीणदेहा
 लोका भूपाः कति कति गता सत्युमत्युप्रवीर्याः ।
 साहं दीनासुरसुरनरप्रेक्षणप्रेमहीना
 ते नेत्राञ्जलयरससुधाप्लाविता त्वां नमामि ॥ ११ ॥
 क्वाहं विपिच्छणा दीना क्वासृतेक्षणसङ्गमः ।
 भवेऽस्मिन् भाग्यहीनायाः केनाहो ! तपसा हतः ॥ १२ ॥
 कल्किरुवाच । कासि कन्यासि सुश्रीणि ! कस्मादेषा गतिस्ताव
 ब्रूहि मां कश्मिणा केन विषनेत्रं तवाभवत् ॥ १३ ॥
 विषकन्योवाच । चित्रग्रीवस्य भार्याहं गन्धर्वस्य महामते !
 सुलोचनेति विख्याता पत्युरत्यन्तकामदा ॥ १४ ॥
 एकदाहं विमानेन पत्या पीठेन सङ्गता ।
 गन्धमादनकुक्षेषु रेमे कामकलाकुला ॥ १५ ॥
 तत्र यच्चमुनिं दृष्ट्वा विह्वताकारमातुरम् ।
 रूपयीवनगर्वेण कटाक्षेणाहसं मदात् ॥ १६ ॥
 सोपालम्भं मुनिः श्रुत्वा वचनञ्च ममाप्रियम् ।
 शशाप मां क्रुधा तत्र तेनाहं विषदर्शना ॥ १७ ॥
 निक्षिप्ताहं सर्पपुरे काञ्चन्यां नागिनीगणे ।
 पतिहीना दैवहीना चरामि विषवर्षिणी ॥ १८ ॥
 न जाने केन तपसा भवद् दृष्टिपथं गतां ।
 त्वक्तृशापावृताच्चाहं पतिलोकं ब्रजाम्यतः ॥ १९ ॥
 अहो ! तेषामस्तु शापः प्रसादो मां सतामिह ।
 पत्युः शापादृषेर्मोक्षात् तव पादाब्जदर्शनम् ॥ २० ॥
 इत्युक्त्वा सा ययौ स्वर्गं विमानेनार्कवर्चसा ।
 कल्किस्तु तत् पुराधीशं नृपं चक्रे महामतिम् ॥ २१ ॥

अमर्षस्तत्सुतो धीमान् सहस्रो नाम तत्सुतः ।
 सहस्रतः सुतबासीद्राजा विन्धुतवानसिः ॥ २२ ॥
 वृहन्नलानां भूपानां सभूता यस्य वंशजतः ।
 तं मनुं भूपघातूर्ध्वं नानामुनिगणैर्षतः ॥ २३ ॥
 अयोध्यायां चाभिषिष्य मद्युरामगमहरिः ।
 तस्यां भूपं सूर्यकेतुमभिषिष्य महाप्रभम् ॥ २४ ॥
 भूपं चक्रे ततो गत्वा देवापिं वारणावते ।
 अरिस्थलं वृकस्थलं माकन्दश्च गजाङ्गयम् ॥ २५ ॥
 पञ्चदेशेभ्यः कृत्वा हरिः शश्वलमाययौ ।
 शीघ्रं पौण्ड्रं पुलिन्दश्च सुराष्ट्रं मनधं तथा ।
 कविप्राञ्जसुमन्त्रेभ्यः प्रददौ श्वाहवत्सलः ॥ २६ ॥
 कीकटं मध्यकर्णाटमन्त्रमोड्रं कलिङ्गकम् ।
 अङ्गं वङ्गं स्वगोत्रेभ्यः प्रददौ जगदीश्वरः ॥ २७ ॥
 स्वयं शश्वलमध्यस्थः कङ्ककेन कलापकान् ।
 देशं विशाखयूपाय प्रादात् कल्किः प्रतापवान् ॥ २८ ॥
 चोलवर्वरकर्वास्थान् द्वारकादेशमध्यगान् ।
 पुत्रेभ्यः प्रददौ कल्किः क्षतवर्ष्मपुरस्त्रतान् ॥ २९ ॥
 पित्रे धनानि रत्नानि ददौ परमभक्तितः ।
 प्रजाः समाश्रास्य हरिः शश्वलयामवासिनः ॥ ३० ॥
 पद्मया रमया कल्किर्गृहस्थो मुमुदे भृशम् ।
 धर्मश्चतुष्यादभवत् क्षतपूर्णे जमत्तयम् ॥ ३१ ॥
 देवा यथोक्तफलदाश्चरन्ति भुवि सर्वतः ।
 सर्वशस्त्रा वसुमती ह्यष्टपुष्टजनावृता ।
 शास्त्रपीर्यामृतैर्हीना आधिष्याधिविबर्जिता ॥ ३२ ॥

विप्रा वेदविदः सुमङ्गलयुता नार्थसु चार्या व्रतैः
 पूजाहोमपराः पतिव्रतधरा यागोद्यताः क्षत्रियाः ।
 बैश्या वस्तुषु धर्मतो विनिमयैः श्रीविष्णुपूजापराः
 शूद्रास्तु द्विजसेवनाहरिकथालापाः सपर्यापराः ॥३३॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे
 विषकन्दामोक्षकृतधर्मप्रवृत्तिकथनं
 नाम चतुर्दशोऽध्यायः ।

पञ्चदशोऽध्यायः ।

शौनक उवाच । शशिध्वजो महाराजः सुत्वा मायां मतः कुतः ।

का वा ? मायास्तुतिः सूत वद तत्त्वविदां वर ! ।

या त्वत्कथा विष्णुकथा वक्तव्या सा विशुद्धये ॥ १ ॥

सूत उवाच । शृणुष्वं सुनयः ! सर्वे ! मार्कण्डेयाय पृच्छते

शुकः प्राह विशुद्धात्मा मायास्तवमनुत्तमम् ॥ २ ॥

तत् शृणुष्व प्रवक्ष्यामि यथाधीतं यथाश्रुतम् ।

सर्वकामप्रदं नृषां पापतापविनाशनम् ॥ ३ ॥

शुक उवाच । भङ्गाटनगरं त्यक्त्वा विष्णुभक्तः शशिध्वजः ।

आत्मसंसारमोक्षाय मायास्तवमलं जगौ ॥ ४ ॥

शशिध्वज उवाच ।

ओं ह्रींकारां सत्त्वसारां विशुद्धां ब्रह्मादीनां मातरं वेदसोऽध्याम्

तन्वीं स्वाहां भूततन्माद्रकक्षां वन्दे वन्द्यां देवगन्धर्वसिद्धैः ॥५॥

लोकातीतां द्वैतभूतां समीडे भूतैर्भय्यां व्याससामासिकाद्यैः ।

विद्वद्गीतां कालकलोललोलां लीलापाङ्गुलिसंसारदुर्गाम् ॥६॥

पूर्णां प्राच्यां हितलब्धां शरण्यामाद्ये शेषे मध्यतो या विभति ।
 नानारूपैर्देवतिर्यङ्मनुष्यैस्तामाधारां ब्रह्मरूपां नमामि ॥७॥
 यस्या भासा त्रिजगन्नाति भूतैर्न भात्येतत्तदभावे विधातुः ।
 कालो देवं कर्म षोपाधयो ये तस्या भासा तां विशिष्टां नमामि ॥८॥
 भूमौ गन्धो रसतापु, प्रतिष्ठा रूपं तीजस्येव वायौ सृशत्वम् ।
 खे शब्दो वा यच्चिदाभास्ति नाना तामभ्येतां विश्वरूपां नमामि ८
 सावित्री त्वं ब्रह्मरूपा भवानी भूतेशस्य, श्रीपतेः श्रीस्वरूपाः
 शची शक्रस्यापि नाकेश्वरस्य पत्नी श्रेष्ठा भासि माये ! जगत्सु ॥१०॥
 शब्दे बाला युवती यौवने त्वं वार्धक्ये या स्वविरा कालकल्या ।
 नानाकारैर्यागयोगैरूपास्या ज्ञानातीता कामरूपा विभासि ११ ॥
 रिण्या त्वं वरदा लोकसिद्ध्या साध्वी घन्या लोकमान्या सुकन्या ।
 खी दुर्गा कालिका कालिकास्या नानादेशे रूपवेशैर्विभासि १२

तव चरणसरोजं देवि ! देवादिवन्द्यं

यदि हृदयसरोजे भावयन्तीह भक्त्या ।

श्रुतियुगकुहरे वा संश्रुतं धर्मसम्पत्

जनयति जगदाद्ये ! 'सर्वसिद्धिञ्च तेषाम् ॥ १३ ॥

मायास्तवमिदं पुण्यं शुकदेवेन भाषितम् ।

मार्कण्डेयादवाप्यापि सिद्धिं लोभे शशिध्वजः ॥ १४ ॥

कोकामुखे तपस्तप्त्वा हरिं ध्यात्वा वनान्तरे ।

सुदर्शनेन निहतो वैकुण्ठं शरणं ययौ ॥ १५ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये ष्ठीयांशे

मायास्तवो नाम पञ्चदशोऽध्यायः ।

षोडशोऽध्यायः ।

सूत उवाच । एतद् वः कथितं विप्राः ! शशिध्वजविमोक्षकम् ।
कल्कीः कथामप्रतिमां शृण्वन्तु विबुधर्षभाः ! ॥ १ ॥
वेदो धर्मः कृतयुगं देवा लोकाश्चराचराः ।
हृष्टाः पुष्टाः सुसन्तुष्टाः कल्की राजनि चाभवन् ॥ २ ॥
नानादेवादिलिङ्गेषु भूषणैर्भूषितेषु च ।
इन्द्रजालिकवद् वृत्तिकल्पकाः पूजका जनाः ॥ ३ ॥
न सन्ति मायामोहाब्धाः पाषण्डाः साधुवञ्चकाः ।
तिलकार्चितसर्वाङ्गाः कल्की राजनि कुलचित् ॥ ४ ॥
शम्भले वसतस्तस्य पद्मया रमया सह ।
प्राह विष्णुयशाः पुत्रं देवान् यष्टुं जगद्धितान् ॥ ५ ॥
तच्छ्रुत्वा प्राह पितरं कल्किः परमहर्षितः ।
विनयावनतो भूत्वः धर्मकामार्थसिद्धये ॥ ६ ॥
राजसूर्यैर्वाजपेयैरश्वमेधैर्महामखैः ।
नानायानैः कर्मतन्त्रैरीजे क्रतुपतिं हरिम् ॥ ७ ॥
कूपरामवशिष्टाद्यैर्व्यासधौम्याकृतव्रणैः ।
अश्वत्याममधुच्छन्दो मन्दपालैर्महात्मनः ॥ ८ ॥
गङ्गायमुनयोर्मध्ये स्नात्वावभृथमादरात् ।
दक्षिणाभिः समभ्यर्च्य ब्राह्मणान् वेदपारगान् ॥ ९ ॥
चर्यैश्चोच्चैश्च पेयैश्च पूगशङ्कुलियावकैः ।
मधुमांसैर्मूलफलैरग्नैश्च विविधैर्दिजान् ॥ १० ॥
भोजयामास विधिवत् सर्वकर्मसमृद्धिभिः ।
यत्र वज्रिर्हतः पाके वरुणो जलदो मरुत् ॥ ११ ॥

परिवेष्टा द्विजान् कामैः सदन्नाद्यैरतोषयत् ।
 वाद्यैर्नृत्यैश्च गीतैश्च पिष्टयज्ञमहोत्सवैः ॥ १२ ॥
 कल्किः कमलपत्राक्षः प्रहर्षः प्रददौ वसु ।
 स्त्रीबालस्थबिरादिभ्यः सर्वेभ्यश्च यथोचितम् ॥ १३ ॥
 रन्धा तालधरानन्दी हुङ्गुर्गायति नृत्यति ।
 दत्त्वा दानानि पात्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः स ईश्वरः ॥ १४ ॥
 उवास तीरे गङ्गायाः पिष्टवाङ्म्यानुमोदितः ।
 संभायां विशुयशसः पूर्वराजकथाः प्रियाः ॥ १५ ॥
 कथयन्तो हसन्तश्च हर्षयन्तो द्विजा बुधाः ।
 तत्रागतस्तुम्बुरुणा नारदः सुरपूजितः ॥ १६ ॥
 तं पूजयामास मुदा पित्त स ह यथाविधि ।
 तो सम्पूज्य विशुयशाः प्रीवाच विनयान्वितः ।
 नारदं वैष्णवं प्रीत्या वीणापाणिं महासुनिम् ॥ १७ ॥

विशुयशा उवाच ।

अहो ! भाग्यमहो ! भाग्यं मम जन्मशतार्जितम् ।
 भवद्विधानां पूर्णानां यन्मे मोक्षाय दर्शनम् ॥ १८ ॥
 अद्याग्नयश्च सुहृतास्तृप्ताश्च पितरः परम् ।
 देवाश्च परिसन्तुष्टास्तवावेक्षणपूजनात् ॥ १९ ॥
 यत्पूजायां भवेत् पूज्यो विशुयन्ममदर्शनम् ।
 पापसङ्घं स्पर्शनाच्च किमहो ! साधुसङ्गमः ॥ २० ॥
 साधूनां हृदयं धर्मो वाचो देवाः सनातनाः ।
 कर्मक्षयाणि कर्माणि यतः साधुर्हरिः स्वयम् ॥ २१ ॥
 मन्थे न भौतिको देहो वैष्णवस्य जगत्त्रये ।
 यथावतारे कृष्णस्य सतो दुष्टविनिग्रहे ॥ २२ ॥

पृच्छामि त्वामतो ब्रह्मन् ! मायासंसारवारिधी ।

नीकार्या विष्णुभक्त्या च कर्णधारोऽसि पारकृत् ॥ २३ ॥

केनाहं यातनागारात् निर्वाणपदमुत्तमम् ।

लक्ष्मामीह जगद्धन्यो ! कर्मणा शर्म तद्द ॥ २४ ॥

नारद उवाच । अहो ! बलवती माया सर्वाश्चर्यमयी शुभ

पितरं मातरं विष्णुर्नैव मुञ्चति कर्हिचित् ॥ २५ ॥

पूर्णा नारायणी यस्य सुतः कल्किर्जगत्पतिः ।

तं विहाय विष्णुयशा मत्तो मुक्तिमभीषति ॥ २६ ॥

विविधेत्यं ब्रह्मसुतः प्राह ब्रह्मयशःसुतम् ।

विविक्ते विष्णुयशसं ब्रह्मसम्पदविवर्द्धनम् ॥ २७ ॥

नारद उवाच । देहावसाने जीवं सा दृष्ट्वा देहावलम्बनम्

मायाह कर्तुमिच्छन्तं यन्मे तत् शृणु मोक्षदम् ॥ २८ ॥

विन्ध्याद्रौ रमणी भूत्वा मायोवाच यथेच्छया ॥ २९ ॥

मायोवाच । अहं माया मया त्यक्तः कथं जीवितुमिच्छसि

जीव उवाच । नाहं जीवाम्यहं माये ! कायेऽस्मिन् जीवनाय

अहमित्यन्यथाबुद्धिर्विना देहं कथं भवेत् ॥ ३० ॥

मायोवाच । देहबन्धे यथा श्लेषात् तथा बुद्धिः कथं तव ।

मायाधीनां विना चेष्टां विशिष्टां ते कुतो वद ॥ ३१ ॥

जीव उवाच । मां विना प्राप्नता माये ! प्रकाशविषयसृष्ट्वा

मायोवाच । मायया जीवति नरश्चेष्टते हतचेतनः ।

निःसारः सारवद् भाति गजमुक्तकपित्थवत् ॥ ३२ ॥

जीव उवाच । मम संसर्गजाता त्वं नानानामस्वरूपिणी ।

मां विनिन्दसि किं मूढे ! स्वैरिणी स्वाभिनं यथा ॥ ३३ ॥

ममाभावे तथाभावः प्रोद्यत्सूर्ध्वं तमो यथा ।

मामावर्त्य विभासि त्वं रविं नक्षत्रनी यथा ॥ ३५ ॥
 स्त्रीलावीजकुशूलासि मम माये ! जगन्मये ! ।
 नाद्यन्ते मध्यतो भासि नानात्वादिन्द्रजालवत् ॥ ३६ ॥
 एवं निर्विषयं नित्यं मनोव्यापारवर्जितम् ।
 अभौतिकमजीवञ्च शरीरं वीक्ष्य सात्यजत् ॥ ३७ ॥
 त्यक्त्वा मां सा ददौ शापमिति लोके तवाप्रिय ! ।
 न स्थितिर्भविता काष्ठकुण्डोपम ! कथञ्चन ॥ ३८ ॥
 सा माया तव पुत्रस्य कल्केर्विश्वात्मनः प्रभोः ।
 तां विज्ञाय यथाकामं चर गां हरिभावनः ॥ ३९ ॥
 निराशो निर्ममः शान्तः सर्वभोगेषु निष्मृष्टः ।
 विष्णौ जगदिदं ज्ञात्वा विष्णुर्जगति वासहतः ।
 आत्मनात्मानमावेश्य सर्वतो विरतो भव ॥ ४० ॥
 एवं तं विष्णुयशसमामन्त्र्य च मुनीश्वरौ ।
 कल्किं प्रदक्षिणीकृत्य जग्मतुः कपिलाश्रमम् ॥ ४१ ॥
 नारदेरितमाकर्ण्य कल्किं सुतमनुत्तमम् ।
 नारायणं जगन्नाथं वनं विष्णुयशा ययौ ॥ ४२ ॥
 गत्वा वदरिकारण्यं तपस्तप्त्वा सुदारुणम् ।
 जीवं वृहति संयोज्य पूर्णस्तत्याज भौतिकम् ॥ ४३ ॥
 सृष्टं स्वाभिनमालिङ्ग्य सुमतिः स्नेहविल्लावा ।
 विवेश दहनं साध्वी सुवेशैर्दिवि संसृता ॥ ४४ ॥
 कल्किः श्रुत्वा मुनिमुखात् पित्रोर्निर्याणमीश्वरः ।
 सवास्त्रनयनं स्नेहात् तयोः समकरोत् क्रियाम् ॥ ४५ ॥
 पद्मया रमया कल्किः शश्वले सुरवाञ्छिते ।
 चक्रार रात्र्यं धर्मात्मा लोकवेदपुरस्कृतः ॥ ४६ ॥

महेन्द्रशिखराद्रामस्तीर्थपर्यटनादृतः ।

प्रायात् कल्को दर्शनार्थं शश्वलं तीर्थतीर्थज्ञत् ॥ ४७ ॥

तं दृष्ट्वा सञ्जीत्याय पद्मया रमया सह ।

कल्किः प्रहर्षो विधिवत् पूजाञ्चक्रे विधानवित् ॥ ४८ ॥

नानारसैर्गुणमयैर्भोजयित्वा विचित्रिते ।

पर्यङ्केऽनर्घवस्त्राब्धौ शाययित्वा मुदं ययौ ॥ ४९ ॥

तं भुक्तवन्तं विश्रान्तं पादसंवाहनैर्गुरुम् ।

सन्तोष्य विनयापन्नः कल्किर्मधुरमब्रवीत् ॥ ५० ॥

तव प्रसादात् सिद्धं मे गुरो ! त्रैवर्गिकञ्च यत् ।

शशिध्वजसुतायास्तु शृणु राम ! निवेदितम् ॥ ५१ ॥

इति पतिवचनं निशम्य रामा

निजहृदयेषितपुत्रलाममिष्टम् ।

व्रतजपनियमैर्यमैश्च कैर्वा

मम भवतीह मुदाह जामदग्न्यम् ॥ ५२ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे विष्णुयज्ञम्
मोक्षो रामदर्शनं नाम षोडशोऽध्यायः ।

सप्तदशोऽध्यायः ।

सूत उवाच । जामदग्न्यः समाकण्ठ्यं रमां तां पुत्रगर्हिनीं

कल्केरभिमतं बुद्धाकारयदुक्लिणीव्रतम् ॥ १ ॥

व्रतेन तेन च रमा पुत्राब्धा सुभगा सती ।

सर्वभोगिन संयुक्ता बभूव स्थिरयौवना ॥ २ ॥

शीतक उवाच ।

विधानं ब्रूहि मे सूत ! त्रतस्यास्य च यत् फलम् ।
पुरा केन हतं धर्म्यं रुक्मिणीव्रतमुत्तमम् ॥ ३ ॥
[त उवाच । शृणु ब्रह्मन् ! राजपुत्री शर्मिष्ठा कार्पपर्वशी ।
अवगाह्य सरोनीरं सोमं हरमपश्यत ॥ ४ ॥
सा सखीभिः परिवृता देवयान्या च सङ्गता ।
शशुभीत्या समुत्थाय पर्यधुर्वसनं सुतम् ॥ ५ ॥
तत्र शुक्रस्य कन्याया वस्त्रव्यत्ययमात्मनः ।
संलक्ष्य कुपिता प्राह वसनं त्वज भिक्षुकि ! ॥ ६ ॥
इति दानवकन्या सा दासीभिः परिवारिता ।
तां तस्या वाससा बद्धा कूपि क्षिप्त्वा मता गृहम् ॥ ७ ॥
तां मन्वां रुदतीं कूपि जसार्थी नष्टुपात्मजः ।
करे स्थस्य समुद्धृत्य प्राह का ? त्वं वरानने ! ॥ ८ ॥
सा शुक्रपुत्री वसनं परिधाय क्षिया भिया ।
शर्मिष्ठायाः हतं सर्वं प्राह राजानमीक्षती ॥ ९ ॥
ययातिस्तदभिप्रायं ज्ञात्वानुव्रज्य शोभनम् ।
आश्रास्य तां ययौ गेहं तस्याः परिण्याहृतः ॥ १० ॥
सा मत्वा भवनं शुक्रं प्राह शर्मिष्ठया हतम् ।
तच्छ्रुत्वा कुपितं विप्रं वृषपर्वाह सान्ख्ययन् ॥ ११ ॥
दण्डं मां दण्डय विभो ! कोपो यद्यस्ति ते मयि ।
शर्मिष्ठां वाप्यपहृतां कुरु यत्नमसेषितम् ॥ १२ ॥
राजानं प्रवृत्तं पादे पितुर्दृष्ट्वा रुवाव्रवीत् ।
देवयानी त्वियं कन्या मम दासी भवत्विति ॥ १३ ॥
समानीय तदा राजा दास्ये तां विनियुञ्ज सः ।

ययौ निजगृहं ज्ञानी दैवं परमकं स्मरन् ॥ १४ ॥
 ततः शुक्रस्त्रमानीय ययातिं प्रतिलोमकम् ।
 तस्मै ददौ तां विधिवत् देवयानीं तथा सह ॥ १५ ॥
 दत्त्वा प्राह नृपं विप्रोऽप्येनां राजसुतां यदि ।
 शयने ह्ययस्य सद्यो जरा त्वामुपभोक्षति ॥ १६ ॥
 शुक्रस्यैतद्वचः श्रुत्वा राजा तां वरवर्षिणीम् ।
 अदृश्यां स्थापयामास देवयान्यनुगां भिया ॥ १७ ॥
 सा शर्मिष्ठा राजपुत्री दुःस्वशोकभयाकुला ।
 नित्यं दासीशलाकीर्णा देवयानीन्तु सेवते ॥ १८ ॥
 एकदा सा वनगता हृदती जाङ्गवीतटे ।
 विश्रामिषं मुनिं सा तं दृश्ये स्त्रीभिरावृतम् ॥ १९ ॥
 व्रतिनं पुण्यगन्धाभिः सुरूपाभिः सुवासितम् ।
 कारयन्तं व्रतं माण्ड्यूपदीपोपहारकैः ॥ २० ॥
 निर्मायाष्टदलं पथं वेदिकायां सुचिह्नितम् ।
 रन्भापोतैश्चतुर्भिस्तु चतुष्कोणं विराजितम् ॥ २१ ॥
 वाससा निर्मितगृहे स्पर्शपट्टैर्विचित्रिते ।
 निर्मितं श्रीवासुदेवं नानारत्नविघटितम् ॥ २२ ॥
 पौरुषेण च सूक्तेन नानागन्धोदकैः शुभैः ।
 पञ्चानृतैः पञ्चगव्यैर्यथामन्त्रैर्हिजेरितैः ॥ २३ ॥
 स्नापयित्वा भद्रपीठे कर्णिकायां प्रपूजयेत् ।
 पञ्चभिर्दशभिर्वापि षोडशैरुपचारकैः ॥ २४ ॥
 पादमर्घ्यश्रमहरं शीतलं सुमनोहरम् ।
 परमानन्दजनकं गृह्णाण परमेस्वर ! ॥ २५ ॥
 दूर्वाचन्दनगन्धाढ्यमर्घ्यं युक्तं प्रयत्नतः ।

गृहाण रुक्मिणीनाथ ! प्रसन्नस्य मम प्रभो ! ॥ २६ ॥
 नानातीर्थीश्रवणं वारि सुगन्धि सुमनीहरम् ।
 गृहाणचमनीयं त्वं श्रीनिवास ! श्रिया सह ॥ २७ ॥
 नानाकुसुमगन्धाब्जं सूत्रप्रथितमुत्तमम् ।
 वक्षःशोभाकरं चारु माख्यं नय सुरेश्वर ! ॥ २८ ॥
 तन्मुसस्तानसन्धानरचितं बन्धनं हरे ! ।
 गृहाणावरणं शुद्धं निरावरण ! सप्रिय ! ॥ २९ ॥
 यज्ञसूत्रमिदं देव ! प्रजापतिविनिर्मितम् ।
 गृहाण वासुदेव ! खं रुक्मिण्या रमया सह ॥ ३० ॥
 नानारत्नसमायुक्तं स्वर्णमुक्ताविघटितम् ।
 प्रियया सह देवेश ! गृहाणाभरणं मम ॥ ३१ ॥
 दधिघ्नीरगुडान्नादिपूपलज्जुकस्रण्डकान् ।
 गृहाण रुक्मिणीनाथ ! सनाथं कुरु मां प्रभो ! ॥ ३२ ॥
 कर्पूरागुरुगन्धाब्जं परमानन्ददायकम् ।
 धूपं गृहाण वरद ! वैदर्भ्यां प्रियया सह ॥ ३३ ॥
 भक्तानां गेहशक्तानां संसारध्वान्तनाशनम् ।
 दीपमालोक्य विभो ! जगदालोकनादर ! ॥ ३४ ॥
 श्यामसुन्दर ! पद्माक्ष ! पीताम्बर ! चतुर्भुज ! ।
 प्रपन्नं पाहि देवेश ! रुक्मिण्या सहिताश्रुत ! ॥ ३५ ॥
 इति तासां व्रतं दृष्ट्वा मुनिं नत्वा सुदुःखिता ।
 शर्मिष्ठा मिष्टवचना कृताञ्जलिरुवाच ताः ॥ ३६ ॥
 मिष्टोवाच । राजपुत्रीं दुर्भगां मां स्वामिना परिवर्जिताम् ।
 वासुमर्हथ हे देव्यो ! व्रतनानि कर्षणा ॥ ३७ ॥
 श्रुत्वा तु ता वचस्तस्याः कारुण्याच्च कियत् कियत् ।

पूजोपकरणं दत्त्वा कारयामासुरादरात् ॥ ३८ ॥
 व्रतं कृत्वा तु शर्मिष्ठा लब्ध्वा स्वामिनमीश्वरम् ।
 सृत्वा पुत्रान् सुसन्तुष्टा समभूत् स्थिरयौवना ॥ ३९ ॥
 सीता चाशोकवनिकामध्ये सरमया सह ।
 व्रतं कृत्वा पतिं लेभे रामं राक्षसनाशनम् ॥ ४० ॥
 बृहदश्वप्रसादेन कृत्वेमं द्रौपदी व्रतम् ।
 पतियुक्ता दुःश्चमुक्त्वा बभूव स्थिरयौवना ॥ ४१ ॥
 तथा रमा सिते पद्मे वैशाखे द्वादशी दिने ।
 जामदग्न्याद् व्रतं चक्रे पूर्णं वर्षचतुष्टयम् ॥ ४२ ॥
 पटसूत्रं करे बद्धा भोजयित्वा द्विजान् बद्धन् ।
 मुक्त्वा हविष्यं क्षीराक्षं सुसृष्टं स्वामिना सह ॥ ४३ ॥
 बुभुजे प्रथिवीं सर्वाभपूर्वां स्वजनैर्हता ।
 सा पुत्रौ सुषुवे साध्वी मेघमासबलाहकी ॥ ४४ ॥
 देवानामुपकर्त्तारौ यज्ञदानतपोव्रतैः ।
 महोक्ताहौ महावीर्यौ सुभगौ कल्किसम्भतौ ॥ ४५ ॥
 व्रतवरमिति कृत्वा सर्वसम्पत्सृष्टया
 भवति विदिततत्त्वा पूजिता पूर्णकामा ।
 हरिचरणसरोजदम्बभक्त्यैकतामा
 व्रजति नतिमपूर्वां ब्रह्मविज्ञैरमम्याम् ॥ ४६ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभाषवते भविष्ये तृतीयांशे
 कल्किणीव्रतं नाम सप्तदशोऽध्यायः ।

अष्टादशोऽध्यायः ।

रूत उवाच । एतद् वः कथितं विप्रा ! व्रतं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।

अतःपरं कल्किकृतं कर्म यत् शृणुत द्विजाः ! ॥ १ ॥

शश्वले वसतस्तस्य सहस्रपरिवत्सराः ।

व्यतीता भ्रातृपुत्रस्वजातिसम्बन्धिभिः सह ॥ २ ॥

शश्वले शुशुभे श्रेणी सभापणकचत्वरैः ।

पताकाध्वजचित्राक्यैर्यथेन्द्रस्यामरावती ॥ ३ ॥

यत्राष्टषष्टितीर्थानां सश्ववः शश्वलेऽभवत् ।

मृत्वोर्मोक्षः क्षिती कल्को रकल्कस्य पदाश्रयात् ॥ ४ ॥

वनोपवनसन्ताननानाकुसुमसङ्कुलैः ।

शोभितं शश्वलं ग्रामं मन्ये मोक्षप्रदं भुवि ॥ ५ ॥

तत्र कल्किः पुरस्त्रीणां नयनानन्दवर्द्धनः ।

पद्मया रमया कामं रराम जगतीपतिः ॥ ६ ॥

सुराधिपप्रदत्तेन कामगेन रथेन वै ।

नदीपर्वतकुञ्जेषु द्वीपेषु परया मुदा ॥ ७ ॥

रममाणो विशन् पद्मारमाद्याभीरमापतिः ।

दिवानिशं न बुबुधे स्त्रैणश्च कामलम्पटः ॥ ८ ॥

पद्मासुखामोदसरोजसीधुवासोपभोगी सुविलासवासः ।

प्रभूतनीलेन्द्रमणिप्रकाशे गुह्याविशेषे प्रविवेश कल्किः ॥ ९ ॥

पद्मा तु पद्माशतरूपरूपा रमा च पीयूषकलाविलासा ।

पतिं प्रविष्टं गिरिगङ्गरे ते नारीसहस्राकुलिते त्वगाताम् ॥ १० ॥

पद्मा पतिं प्रेक्ष्य गुह्यानिविष्टं रन्तुं मनोज्ञा प्रविवेश पश्चात् ।

रमावलायूथसमन्विता तत्पश्चाद्गता कल्किमहोपकामा ॥ ११ ॥

तत्रेन्द्रनीलोत्पलगङ्गरान्ते कान्ताभिरात्मप्रतिमाभिरिशम् ।
 कल्किञ्च दृष्ट्वा नवनीरदाभं ततः स्थितं प्रस्तरवन्मुमोह ॥१२॥
 रमा सखीभिः प्रमदाभिरार्त्ता विलोकयन्ती दिशमाकुलाक्षी ।
 पद्मापि पद्माशतशीभमाना विषण्णचित्ता न बभौ स्य चार्त्ता ॥१३॥
 भूमौ लिखन्ती निजकज्जलेन कल्किं शुकं तं कुचकुङ्कुमेन ।
 कस्तूरिकाभिस्तु तदग्रमये निर्माय चालिङ्ग्य ननाम भावात् ॥१४॥
 रमा कलालापपरा सुवन्ती कामार्दिता तं हृदये निधाय ।
 ध्यात्वा निजालङ्कारैः प्रपूज्य तस्थौ विषण्णा करुणावसन्ना ॥१५॥
 क्षणात् समुत्थाय हरोद रामा कलापिनः कण्ठनिभं स्वनाथम् ।
 हृदोपगूढं न पुनः प्रलभ्य कामार्दितेत्याह हरे प्रसीद ॥१६॥
 पद्मापि निर्मुञ्च निजाङ्गभूषाश्चकार धूलिपटले विलासम् ।
 कण्ठश्च कस्तूरिकयापि नीलं कामं निहन्तुं शिवतामुपेत्य ॥१७॥
 कलावतीनां कलयाकलय्य क्षीणेक्षणानां हरिरार्त्तबन्धुः ।
 कामप्रपूराय ससार मध्ये कल्किः प्रियाणां सुरतोत्सवाय ॥१८॥
 ताः सादरेणात्मपतिं मनोज्ञाः करेणवो यूथपतिं यथेयुः ।
 सानन्दभावा विषदानुवृत्ता वनेषु रामाः परिपूर्णकामाः ॥१९॥
 वैभ्राजके चैत्ररथे सुपुष्पे सुनन्दने मन्दरकन्दरान्ते ।
 रमे स रामाभिरुदारतेजा रथेन भास्वत्खगमेन कल्किः ॥२०॥
 पद्मामुखाञ्जामृतपानमत्तो रमासमालिङ्गनवासरङ्गी ।
 वराङ्गनानां कुचकुङ्कुमात्तो रतिप्रसङ्गे विपरीतयुक्तः ।
 मुखे विदष्टो रसनावशिष्टामोदः स कल्किर्न हि वेद देहम् ॥२१॥
 रमाः समानाः पुरुषोत्तमं तं वक्षोजमध्ये विनिधाय धीराः ।
 परस्परश्लेषणजातहासा रीमुर्मुकुन्दं विलसत् शरीराः ॥ २२ ॥
 ततः सरोवरं त्वरा स्त्रियो ययुः क्लमज्वराः

प्रियेण तेन कल्किना वनास्तरे विहारिणा ।
 सरः प्रविश्य पद्मया विमोहरूपया तया
 जलं ददुर्वराङ्गनाः करिणवो यथा गजम् ॥ २३ ॥
 इति ह सुवतिलीला लोकनाथः स कल्किः
 प्रिययुवतिपरीतः पद्मया रामयाद्यः ॥
 निजरमणविनोदैः शिष्ययन् लोकवर्गान्
 जयति विबुधभर्ता शश्वले वासुदेवः ॥ २४ ॥
 ये शृण्वन्ति वदन्ति भावचतुरा ध्यायन्ति सन्तः सदा
 कल्केः श्रीपुरुषोत्तमस्य चरितं कर्णामृतं सादराः ।
 तेषां नो सुखयत्ययं सुररिपोर्दास्याभिलाषं विना
 संसारः परिमोचनञ्च परंमानन्दामृताभ्योनिधेः ॥ २५ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे
 कल्किवर्णनं नाम अष्टादशोऽध्यायः ।

जनविंशोऽध्यायः ।

त उवाच । ततो देवगणाः सर्वे ब्रह्मणा सहिता रथैः ।
 स्वैः स्वैर्गणैः परिहृताः कल्किं द्रष्टुमुपाययुः ॥ १ ॥
 महर्षयः सगन्धर्वाः किन्नराश्चाप्सरोगणाः ।
 समाजग्मुः प्रमुदिताः शश्वलं सुरपूजितम् ॥ २ ॥
 तत्र गत्वा सभामध्ये कल्किं कमललोचनम् ।
 तेजोनिधिं प्रपन्नानां जनानामभयप्रदम् ॥ ३ ॥
 नीलजीमूतसङ्काशं दीर्घपीवरबाहुकम् ।
 किरोटेनार्कवर्णेन स्थिरविद्युन्निभेन तम् ॥ ४ ॥

शोभमानं द्युमणिना कुण्डलेनाभिशीभिना ।

सहर्षालापविकसद्ददनं स्मितशोभिनम् ॥ ५ ॥

कृपाकटाक्षविशेषपरिच्छिन्नविपक्षकम् ।

तारहारोक्षसद्वक्षस्त्रकान्तमणिश्रिया ॥ ६ ॥

कुमुदतीमोदवहं स्फुरत्प्रक्रायुधाम्बरम् ।

सर्वदानन्दसन्दीहरसोक्षसितविग्रहम् ॥ ७ ॥

नानामणिगणोद्योतदीपितं रूपमद्भुतम् ।

ददृशुर्देवगन्धर्वा ये चान्ये समुपागताः ॥ ८ ॥

भक्त्या परमया युक्ताः परमानन्दविग्रहम् ।

कल्किं कमलपत्रार्चं तुष्टुवुः परमादरात् ॥ ९ ॥

देवा ऊचुः । जयाशेषसंक्षेपकक्षप्रकीर्णानलोद्दामसङ्कीर्ण ! हीश

देवेश ! विश्वेश ! भूतेश ! भावः ।

तवानन्त चान्तःस्थितोऽङ्गास्ररत्न-

प्रभाभातण्डाजितानन्तशक्ते ! ॥ १० ॥

प्रकाशीकृताशेषलोकत्रयात्र

वक्षःस्थले भास्वत्कौस्तुभश्याम ! ।

मेघीघराजत्शरीरद्विजाधीशपुञ्जानन !

आहि विश्वो ! सदाराः वयं त्वां प्रपन्ना सशेषाः ॥ ११ ॥

यद्यस्यनुग्रहोऽस्माकं ब्रज वैकुण्ठमीश्वर ! ।

त्यक्त्वा शासितभूतखण्डं सत्यधर्माविरोधतः ॥ १२ ॥

कल्किस्तेषामिति वचः श्रुत्वा परमहर्षितः ।

पात्रमित्रैः परिवृतश्चकार गमने मतिम् ॥ १३ ॥

पुत्रानाङ्गय चतुरो महाबलपराक्रमान् ।

राज्ये निक्षिप्य सहस्रा धर्मिष्ठान् प्रकृतिप्रियात् ॥ १४ ॥

ततः प्रजाः समाह्वय कथयित्वा निजाः कथाः ।
 प्राह तान् निजनिर्याणं देवानामुपरोधतः ॥ १५ ॥
 तच्छ्रुत्वा ताः प्रजाः सर्वा रुद्रदुर्विस्मयान्विताः ।
 तं प्राहुः प्रणताः पुत्रा तथा पितरभीस्वरम् ॥ १६ ॥
 प्रजा जसुः। भो नाथ ! सर्वधर्मज्ञ ! नाम्भान् त्यक्तुमिहार्हसि ।
 यत्र त्वं तत्र तु वयं यामः प्रणतवत्सल ! ॥ १७ ॥
 प्रिया गृहा धनान्यत्र पुत्राः प्राणास्तवानुगाः ।
 परत्रेह विशोकाय ज्ञात्वा त्वां यज्ञपूरुषम् ॥ १८ ॥
 इति तद्वचनं श्रुत्वा सास्त्वयित्वा सदुक्तिभिः ।
 प्रययौ क्लिन्नहृदयः पत्नीभ्यां सहितो वनम् ॥ १९ ॥
 हिमालयं मुनिगणैराकीर्णं जाङ्गवीजलैः ।
 परिपूर्णं देवगणैः सेवितं मनसः प्रियम् ॥ २० ॥
 गत्वा विशुः सुरगणैर्वृतश्चारुचतुर्भुजः ।
 उषित्वा जाङ्गवोतीरे सस्मारात्मनमात्मना ॥ २१ ॥
 पूर्णज्योतिर्मयः साक्षी परमात्मा पुरातनः ।
 बभौ सूर्यसहस्राणां तेजोराशिसमद्युतिः ॥ २२ ॥
 शङ्खचक्रगदापद्मशार्ङ्गाद्यैः समभिष्टुतः ।
 नानालङ्करणानाञ्च समलङ्करणाकृतिः ॥ २३ ॥
 वज्रपुस्तं सुराः पुष्पैः कौस्तुभामुक्तकन्धरम् ।
 सुगन्धिकुसुमासारैर्देवदुन्दुभिनिस्वनैः ॥ २४ ॥
 तुष्टुवुर्मुमुहुः सर्वे लोकाः सस्थाणुजङ्गमाः ।
 दृष्ट्वा रूपमरूपस्य निर्याणि वैष्णवं पदम् ॥ २५ ॥
 तद् दृष्ट्वा महदाश्चर्यं पत्युः कल्केर्महात्मनः ।
 रमा पद्मा च दहनं प्रविश्य तमवापतुः ॥ २६ ॥

धर्मः कृतयुगं कल्केराज्ञया पृथिवीतले ।
 निःसपत्नी सुसुखिनौ भूलोकं चेरतुश्चिरम् ॥ २७ ॥
 देवापिञ्च मरुः कामं कल्केरादेशकारिणी ।
 प्रजाः सम्मालयन्ती तु भुवं जुगुपतुः प्रभू ॥ २८ ॥
 विशाख्यूपभूपालः कल्केर्निर्याणमीदृशम् ।
 श्रुत्वा स्वपुत्रं विषये नृपं कृत्वा गतो वनम् ॥ २९ ॥
 अन्ये नृपतयो ये च कल्केर्विरहकर्षिताः ।
 तं ध्यायन्तो जपन्तश्च विरक्ताः स्युर्नृपासने ॥ ३० ॥
 इति कल्केरनन्तस्य कथां भुवनपावनीम् ।
 कथयित्वा शुकः प्रायात् नरनारायणाश्रमम् ॥ ३१ ॥
 मार्कण्डेयादयो ये च मुनयः प्रशमायनाः ।
 श्रुत्वानुभावं कल्केस्ते तं ध्यायन्तो जगुर्यशः ॥ ३२ ॥
 यस्यानुशासनात् भूमौ नाधर्मिष्ठाः प्रजा जनाः ।
 नात्यायुषो दरिद्राश्च न पाषण्डा न हैतुकाः ॥ ३३ ॥
 नाधयो व्याधयः क्लेशा दैवभूतात्मसम्भवाः ।
 निर्मळराः सदानन्दा बभूवुर्जीविजातयः ॥ ३४ ॥
 इत्येतत् कथितं कल्केरवतारं महोदयम् ।
 धन्यं यशस्यमायुष्यं स्वर्ग्यं स्वस्त्ययनं परम् ॥ ३५ ॥
 शोकसन्तापपापघ्नं कलिव्याकुलनाशनम् ।
 सुखदं मोक्षदं लोके वाञ्छितार्थफलप्रदम् ॥ ३६ ॥
 तावत् शास्त्रप्रदीपानां प्रकाशो भुवि रोचते ।
 भक्तिभानुपुराणाख्या यावत् लोकेऽतिकामधुक् ॥ ३७ ॥
 श्रुत्वैतत् भृगुवंशजो मुनिगणैः साकं सहर्षो वशी
 ज्ञात्वा सूतममेयबोधविदितं श्रीलोमहर्षात्मजम् ।

श्रीकल्कीरवतारवाक्यममलं भक्तिप्रदं श्रीहरिः

सुश्रूषुः पुनराह साधुवचसा गङ्गास्तवं सत्कृतः ॥ ३८ ॥

इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये ष्टतीयांशे

कल्किनिर्याणं नाम ऊनविंशोऽध्यायः ।

विंशोऽध्यायः ।

नैनक उवाच । हे सूत ! सर्वधर्मज्ञ ! यत्नया कथितं पुरा ।

गङ्गां स्तुत्वा समायाता मुनयः कल्किसन्निधिम् ॥ १ ॥

स्तवं तं वद गङ्गायाः सर्वपापप्रणाशनम् ।

मोक्षदं शुभदं भक्त्या शृण्वतां पठतामिह ॥ २ ॥

त उवाच । शृणुध्वंसृषयः ! सर्वे ! गङ्गास्तवधनुस्तमम् ।

शोकमोहहरं पुंसां ऋषिभिः परिकीर्तितम् ॥ ३ ॥

प्रथय ऊचुः । इयं सुरतरङ्गिणी भुवनवारिधेस्तारिणी

स्तुता हरिपदाब्जुजादुपगता जगत्संसदः ।

सुमेरुशिखरामरप्रियजला मलञ्चालनी

प्रसन्नवदना शुभा भवभयस्य विद्रावणी ॥ ४ ॥

भगीरथमथानुगा सुरकरीन्द्रदर्पापहा

महेशमुकुटप्रभा गिरिशिरःपताका सिता ।

सुरासुरनरोरगैरजभवाच्युतैः संस्तुता

विमुक्तिफलशालिनी कलुषनाशिनी राजते ॥ ५ ॥

पितामहकमण्डलुप्रभवमुक्तिबीजा लता

श्रुतिस्मृतिगणस्तद्विजकुलालबालावृता ।

सुमेरुशिखराभिदा निपतिता त्रिलोकावृता

सुधर्मफलशालिनी सुखपलासिनी राजते ॥ ६ ॥

चरद्विहगमालिनी सगरवंशमुक्तिप्रदा
 मुनीन्द्रवरनन्दिनी दिवि मता च मन्दाकिनी ।
 सदा दुरितनाशिनी विमलवारिसन्दर्शन-
 प्रणामगुणकीर्त्तनादिषु जगत्सु संराजते ॥ ७ ॥
 महाभिधसुताङ्गना हिमगिरीशकूटस्तना
 सफेनजलहासिनी सितमरालसञ्चारिणी ।
 चलल्लहरसल्करा वरसरोजमालाधरा
 रसोल्लसितगामिनी जलधिकामिनी राजते ॥ ८ ॥
 क्वचिन्मुनिगणैः स्तुता क्वचिदनन्तसम्पूजिता
 क्वचित् कलकलस्त्रना क्वचिदधीरयादोगणा ।
 क्वचिद्रविकरोज्ज्वला क्वचिदुदयपाताकुला
 क्वचिज्जनविगाहिता जयति भीष्ममाता सती ॥ ९ ॥
 स एव कुशली जनः प्रणमतीह भागीरथीं
 स एव तपसां निधिर्जपति जाङ्गवीमादरात् ।
 स एव पुरुषोत्तमः स्मरति साधु मन्दाकिनीं
 स एव विजयी प्रभुः सुरतरङ्गिणीं सेवते ॥ १० ॥
 तवामलजलार्चितं खगमृगालमीनक्षतं
 चलल्लहरिलोलितं रुचिरतीरजम्बालितम् ।
 कदा निजवपुर्मुदा सुरनरोरगैः संस्तुतो-
 ऽप्यहं त्रिपथगामिनी प्रियमतीव पश्चाम्यहो ! ॥ ११ ॥
 त्वत्तीरे वसतिं तवामलजलस्नानं तव प्रेक्षणं
 त्वन्नामस्मरणं तवीदयकथासंलापनं पावनम् ।
 गङ्गे ! मे तव सेवनैकानिपुणोऽप्यानन्दितश्चाट्टतः
 स्तुत्वा त्वोद्गतपातकी भुवि कदा शान्तश्चरिष्याम्यहम् ॥१२॥

इत्येतदृषिभिः प्रोक्तं गङ्गास्तवमनुत्तमम् ।
 स्वर्गं यशस्यमायुष्यं पठनात् श्रवणादपि ॥ १३ ॥
 सर्वपापहरं पुंसां बलमायुर्विवर्द्धनम् ।
 प्रातमध्याह्नसायाह्ने गङ्गासान्निध्यता भवेत् ॥ १४ ॥
 इत्येतत् भार्गवाख्यानं शुकदेवात् मया श्रुतम् ।
 पठितं आवितं चात्र पुण्यं धन्यं यशस्करम् ॥ १५ ॥
 अवतारं महाविष्णोः कल्केः परममद्भुतम् ।
 पठतां शृण्वतां भक्त्या सर्वाशुभविनाशनम् ॥ १६ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवते भविष्ये तृतीयांशे
 गङ्गास्तवो नाम विंशोऽध्यायः ।

एकविंशोऽध्यायः ।

वृत् उवाच । अत्रापि शुकसंवादो मार्कण्डेयेन धीमता ।
 अघ्नैर्वंशकथनं कलेर्विवरणं ततः ॥ १ ॥
 देवानां ब्रह्मसदनप्रयाणं गोभुषा सह ।
 ब्रह्मणो वचनाद्विष्णोर्जम्ब विष्णुयशोऽग्रे ॥ २ ॥
 समत्यां स्वांशकैर्भ्रातृचतुर्भिः शम्भले पुरे ।
 पितुः पुत्रेण संवादस्तथोपनयनं हरिः ॥ ३ ॥
 पुत्रेण सह संवासो वेदाध्ययनमुत्तमम् ।
 शस्त्रास्त्राणां परिज्ञानं शिवसन्दर्शनं ततः ॥ ४ ॥
 कल्केस्तवं शिवपुरो वरलाभः शुकपनम् ।
 शम्भलागमनं चक्रे ज्ञातिभ्यो वरकीर्त्तनम् ॥ ५ ॥
 विशाखयूपभूपेन निजसर्वात्मवर्णनम् ।
 महाभागात् ब्राह्मणानां शुकस्यागमनं ततः ॥ ६ ॥

कल्किना शुकसंवादः सिंहलाख्यानमुत्तमम् ।
 शिवदत्तवरा पद्मा तस्या भूपस्त्रयंवरे ॥ ७ ॥
 दर्शनात् भूपसङ्घानां स्त्रीभावपरिकीर्त्तनम् ।
 तस्या विषादः कल्केः सु विवाहार्थं समुद्यमः ॥ ८ ॥
 शुकप्रस्थापनं दौत्ये तया तस्यापि दर्शनम् ।
 शुकपद्मापरिचयः श्रीविष्णोः पूजनादिकम् ॥ ९ ॥
 पादादिदेहध्यानञ्च केशान्तपरिवर्णितम् ।
 शुकभूषणदानञ्च पुनः शुकसमागमः ॥ १० ॥
 कल्केः पद्माविवाहार्थं गमनं दर्शनं तयोः ।
 जलक्रीडाप्रसङ्गेन विवाहस्तदनन्तरम् ॥ ११ ॥
 पुंस्त्वप्राप्तिश्च भूपानां कल्के दर्शनमात्रतः ।
 अनन्तागमनं राज्ञां संवादस्तेन संसदि ॥ १२ ॥
 पण्डित्वादात्मनो जन्म कर्म चान्न शिवस्तवः ।
 मृते पितरि तद्विष्णोः क्षेत्रे मायाप्रदर्शनम् ॥ १३ ॥
 अत्राख्यानमनन्तस्य ज्ञानवैराग्यवैभवम् ।
 राज्ञां प्रयाणं कल्केऽथ पद्मया सह शम्भले ॥ १४ ॥
 विश्वकर्मविधानञ्च वसतिः पद्मया सह ।
 ज्ञातिभ्रातृसुहृत्पुत्रैः सेनाभिर्बुद्धनिग्रहः ॥ १५ ॥
 कथितश्चात्र तेषाञ्च स्त्रीणां संयोधनाश्रयः ।
 ततोऽत्र बालखिल्यानां मुनीनां स्वनिवेदनम् ॥ १६ ॥
 सपुत्रायाः कुथोदर्या बधश्चात्र प्रकीर्त्तितः ।
 हरिद्वारगतस्यापि कल्केऽर्मुनिसमागमः ॥ १७ ॥
 सूर्यवंशस्य कथनं सोमस्य च विधानतः ।
 श्रीरामचरितं चारु सूर्यवंशानुवर्णने ॥ १८ ॥

देवापेक्ष ! मरोः ! सङ्गो युवायात्र प्रकीर्तितः ।
 महाघोरवने कीक-विकीकविनिपातनम् ॥ १९ ॥
 भट्टालगमनं तत्र शय्याकर्णादिभिः सह ।
 युद्धं शशिध्वजनात्र सुशान्ताभक्तिकीर्तनम् ॥ २० ॥
 युद्धे कल्के रानयनं धर्मस्य च कृतस्य च ।
 सुशान्तायाः स्तवस्तत्र रमोद्वाहसु कल्किना ॥ २१ ॥
 सभायां पूर्वकथनं निजगृध्रत्वकारणम् ।
 मोक्षः शशिध्वजस्यात्र भक्तिप्रार्थयितुर्विभोः ॥ २२ ॥
 विषकन्यामोचनञ्च कृपाणामभिषेचनम् ।
 मायास्तवः शम्भुषु नानायज्ञादिसाधनम् ॥ २३ ॥
 नारदात् विष्णुयशसो मोक्षश्चात्र प्रकीर्तितः ।
 कृतधर्मप्रवृत्तिञ्च रुक्मिणीव्रतकीर्तनम् ॥ २४ ॥
 ततो विहारः कल्के च पुत्रपीतादिसम्भवः ।
 कथितो देवगन्धर्वगणागमनमत्र हि ॥ २५ ॥
 ततो वैकुण्ठगमनं विष्णोः कल्केरिहोदितम् ।
 शुकप्रस्थानमुचितं कथयित्वा कथाः शुभाः ॥ २६ ॥
 गङ्गास्तोत्रमिह प्रोक्तं पुराणे मुनिसम्मतम् ।
 जगतामानन्दकरं पुराणं पञ्चलक्षणम् ॥ २७ ॥
 सकल्कसिद्धिदं श्लोकैः षट्सहस्रं शताधिकम् ।
 सर्वशास्त्रार्थतत्वानां सारं श्रुतिमनोहरम् ॥ २८ ॥
 वतुर्वर्गप्रदं कल्किपुराणं परिकीर्तितम् ।
 तल्यान्ते हरिसुखात् निःसृतं लोकविस्तृतम् ॥ २९ ॥
 प्रहो ! व्यासेन कथितं द्विजरूपेण भूतले ।
 वेष्णोः कल्केर्भगवतः प्रभावं परमाहुतम् ॥ ३० ॥

ये भक्त्यात् पुराणमारममलं श्रीविष्णुभावाद्भुतं
 शृण्वन्तीह वदन्ति साधुसदसि च्चेत्ते सुतीर्थीश्रमे ।
 दत्त्वा गां तुरगं गजं गजवरं स्वर्णं द्विजायादरात्
 वस्त्रालङ्करणैः प्रपूज्य विधिवत् मुक्तास्त एवीक्ष्माः ॥ ३१ ॥
 श्रुत्वा विधानं विधिवत् ब्राह्मणो वेदपारगः ।
 क्षत्रियो भूपतिर्विश्वो धनी शूद्रो महान् भवेत् ॥ ३२ ॥
 पुत्रार्थी लभते पुत्रं धनार्थी लभते धनम् ।
 विद्यार्थी लभते विद्यां पठनात् श्रवणादपि ॥ ३३ ॥
 इत्येतत् पुण्यमाख्यानं लोमहर्षणजो मुनिः ।
 श्रावयित्वा मुनीन् भक्त्या ययी तीर्थाटनादृतः ॥ ३४ ॥
 शौनकी मुनिभिः मार्जं सूतमामन्त्र्य धर्मवित् ।
 पुण्यारण्ये हरिं ध्यात्वा ब्रह्म प्राप स योगवित् ॥ ३५ ॥
 लोमहर्षणजं सर्वपुराणज्ञं यतव्रतम् ।
 व्यासशिष्यं मुनिवरं तं सूतं प्रणमाम्यहम् ॥ ३६ ॥
 आलोक्य सर्वशास्त्राणि विचार्य च पुनः पुनः ।
 इदमेव सुनिष्कम्पं ध्येयो नारायणः सदा ॥ ३७ ॥
 वेदे रामायणे चैव पुराणे भारते तथा ।
 आदावन्ते च मध्ये च हरिः सर्वत्र गीयते ॥ ३८ ॥
 सजलजलदृदेही वातवेर्गकवाहः
 ' करधृतकरबालः सर्वलोकैकपालः ।
 कलिकुलबलहन्ता सत्यधर्मप्रणेता
 कलयतु कुशलं वः कल्किरूपः स भूपः ॥ ४८ ॥
 इति श्रीकल्किपुराणेऽनुभागवन्ते भविष्ये तृतीयोऽंशे
 एकविंशोऽध्यायः ।

समाप्तम् ।

